ANUL XXXII
2
(1 392)
Simbătă
14 ianuarie
1989
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

SĂRBĂTORIREA TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU

ÎNALTĂ PREȚUIRE, VIBRANT OMAGIU

Moment sărbătoresc

Țara întreagă a trăit un frumos și fericit moment aniversar. După datina și în lumina propriilor sale sentimente, după datina și în lumina gîndurilor care o animă. A fost acest act sărbătoresc prin care se confirmă însuși felul de a fi și simți al poporului. Cu acel devotament exemplar și acea mîndrie și recunoștință pentru toți cei care îl exprimă și îl slujesc cu abnegație, cu înțelegere, cu spirit patriotic și faptă de revoluționar. Tovarășa Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, a fost sărbătorită, sîmbătă, 7 ianuarie, cu prilejul aniversării zilei de naștere și a îndelungatei sale activități revoluționare. În cadrul festivității ce a avut loc la Palatul Consiliului de Stat s-a dat citire Scrisorii adresate de Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, scrisoare în care sînt expuse, în semn de înaltă stimă și prețuire, meritele politice, științifice și sociale, acele linii de boltă

Continuare în pag. a 3-a

CUVÎNTAREA TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU

Stimați tovarăși,

Am deosebita plăcere să exprim cele mai calde mulțumiri conducerii de partid și de stat pentru înaltul titlu de „Erou al Republicii Socialiste România" ce mi-a fost înmînat astăzi, precum și pentru aprecierile și urările ce mi-au fost adresate prin scrisoarea Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al partidului cu prilejul aniversării zilei mele de naștere și a îndelungatei activități revoluționare în rîndurile Partidului Comunist Român. **(Aplauze).**

Consider toate acestea ca o expresie a aprecierii deosebite pe care partidul și poporul nostru o dau activității mele revoluționare, ca activist al Partidului Comunist Român, contribuției aduse la realizarea politicii generale interne și externe a partidului nostru de dezvoltare a forțelor de producție, a științei și culturii, de ridicare continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, de întărire continuă a independenței și suveranității României. **(Aplauze).**

În aceste momente este pentru mine o mare satisfacție faptul că, de mai bine de 50 de ani, mă aflu în rîndurile mișcării revoluționare, ale partidului nostru comunist, am participat în toate împrejurările la lupta împotriva fascismului și războiului, pentru înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, pentru construcția socialismului în patria noastră.

Nu există satisfacție mai mare pentru mine, ca, de altfel, pentru orice activist revoluționar, pentru orice comunist, decît aceea de a fi participant activ la realizarea mărețelor idealuri de libertate, dreptate și independență, la marile transformări pe care le-a obținut poporul nostru, sub conducerea gloriosului nostru partid comunist, în edificarea noii orînduiri sociale, în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. **(Aplauze).**

Așa cum pe drept cuvînt s-a subliniat în Expunerea secretarului general al partidului la marele forum democratic de la sfîrșitul lunii noiembrie, anul trecut, România s-a transformat într-o perioadă istorică scurtă dintr-o țară slab dezvoltată într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, cu o agricultură în plină dezvoltare, cu mari realizări în domeniul științei, învățămîntului, culturii, factori hotărîtori pentru progresul general al patriei noastre socialiste.

Toate aceste mari realizări au asigurat ridicarea generală a gradului de civilizație, a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor.

Datorăm toate acestea politicii juste a partidului nostru de aplicare consecventă a legilor generale, a principiilor socialismului științific la realitățile țării noastre.

Mărețele realizări obținute sînt rezultatul muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, țărănimii, a intelectualității, a întregului nostru popor, care, în strînsă unitate, sub conducerea partidului nostru, înfăptuiesc neabătut politica generală de înaintare a patriei noastre pe calea socialismului și comunismului.

Sîntem la începutul celui de-al 4-lea an al planului cincinal 1986—1990, care asigură înfăptuirea obiectivelor strategice trasate de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului, de dezvoltare intensivă, de modernizare, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, a tuturor sectoarelor de activitate, de înfăptuire a noii revoluții agrare.

Pe această bază se vor crea condițiile necesare trecerii României la un stadiu superior de dezvoltare economico-socială.

Hotărîtor este acum ca, în spiritul planurilor și programelor, al orientărilor de largă perspectivă, cuprinse în cuvîntarea programatică a secretarului general al partidului la marele forum democratic din luna noiembrie, să acționăm cu toată fermitatea pentru înfăptuirea în cele mai bune condiții în viață a tuturor obiectivelor de dezvoltare economico-socială. **(Aplauze).**

Doresc să mă refer, în mod deosebit, la rolul important care revine științei, învățămîntului și culturii, la necesitatea de a face totul pentru așezarea la baza întregii activități, din toate sectoarele, a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general.

Trebuie să perfecționăm continuu activitatea de cercetare științifică și tehnică, în vederea înfăptuirii în cele mai bune condiții a marilor obiective care asigură înălțarea țării noastre pe noi culmi de progres și civilizație, ridicarea generală a nivelului de cunoștințe științifice, culturale, politice ale întregii noastre națiuni.

Aș dori să subliniez și cu acest prilej justețea politicii externe a partidului nostru, a României socialiste de dezvoltare a colaborării cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, precum și cu țările capitaliste dezvoltate, în spiritul principiilor coexistenței pașnice, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială.

Avînd în vedere problemele complexe și grave ale vieții internaționale actuale, este necesar să acționăm cu toată fermitatea pentru dezarmare și, în primul rînd, pentru dezarmare nucleară, pentru eliminarea definitivă a armelor de distrugere în masă, atît chimice, cît și nucleare, pentru trecerea

Continuare în pag. a 3-a

HOTĂRÎRE-DECRET

a Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România

privind conferirea Titlului de Onoare Suprem „EROU AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA" tovarășei ELENA CEAUȘESCU

În semn de înaltă prețuire a activității îndelungate desfășurate în mișcarea muncitorească, revoluționară, pentru eliberare socială și națională, pentru împlinirea aspirațiilor de progres și bunăstare ale poporului român, pentru înfăptuirea obiectivelor revoluției și construcției socialiste pe pămîntul României,

Pentru contribuția remarcabilă adusă la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului, la fundamentarea și aplicarea planurilor și programelor de dezvoltare economică și socială a patriei, la întărirea independenței și suveranității țării, la creșterea prestigiului României în lume, la afirmarea tot mai puternică a năzuintelor de pace și colaborare ale poporului român,

Pentru activitatea deosebită, multilaterală, consacrată creșterii aportului cercetării științifice, învățămîntului și culturii la realizarea marilor obiective ale construcției socialiste, promovării susținute, în toate domeniile, a celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice în folosul omului, al bunăstării și fericirii sale, al vieții și păcii, al propășirii națiunilor și înțelegerii între popoare,

În semn de profund omagiu și vie recunoștință ale întregului partid și popor pentru activitatea revoluționară, patriotică, pusă în slujba progresului și prosperității patriei,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere și a îndelungatei activități revoluționare,

Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România

HOTĂRĂSC ȘI DECRETEAZĂ

ARTICOL UNIC. — **SE CONFERĂ TITLUL DE ONOARE SUPREM „EROU AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA" TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU, MEMBRU AL COMITETULUI POLITIC EXECUTIV AL C.C. AL P.C.R., PRIM VICEPRIM-MINISTRU AL GUVERNULUI, PREȘEDINTELE CONSILIULUI NAȚIONAL AL ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI.**

NICOLAE CEAUȘESCU
Secretar general al Partidului Comunist Român,
Președintele Republicii Socialiste România

SCRISOAREA

Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. adresată tovarășei Elena Ceaușescu

Mult stimată tovarășă
Elena Ceaușescu,

La aniversarea zilei dumneavoastră de naștere — zi de aleasă sărbătoare pentru națiunea noastră — și a îndelungatei activități revoluționare, vă adresăm, din adîncul inimilor, într-o vibrantă unitate de gînd și simțire cu întregul popor, cele mai calde felicitări, urări de sănătate și fericire, de ani mulți și rodnici de viață, plini de satisfacții și împliniri, împreună cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, marele Erou între eroii patriei străbune, înflăcărat patriot și revoluționar, genial făuritor de istorie și strălucit cîrmitor de țară nouă, conducător vizionar al mersului neabătut al României pe calea socialismului — spre comunism.

Cu prilejul acestui înălțător moment sărbătoresc, dorim să vă aducem — asemenea tuturor fiilor patriei — cel mai fierbinte omagiu

Continuare în pag. a 3-a

COMITETUL POLITIC EXECUTIV
AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

8716

„Floare de suflet"

Sensibilă la valorile și dezideratele timpului nostru — ca orice artist implicat fățiș — Violeta Zamfirescu a dorit mult să-și exprime profundul ei omagiu cu ocazia aniversării tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Astfel a luat naștere poemul „Floare de suflet", publicat zilele acestea în volum separat la Editura „Cartea Românească".

„Floare de suflet" e alcătuit din 32 de texte și urmărește — cu limbajul poeziei — etapele cele mai importante ale vieții și activității revoluționare ale tovarășei Elena Ceaușescu. Respectul și iubirea sînt sentimentele fundamentale care transpar din versuri : „Cerul iluminat alunecă pe albastrul rochiei / Tinerei Elena Petrescu / Era o zi de armonie între astre."

Astfel, omagiind-o pe tovarășa Elena Ceaușescu, poeta omagiază și un simbol, al logos-ului valorilor. Ființa nepieritoare a celei cîntate se amestecă luminii soarelui, forței pămîntului, prospețimii primăverii, luptei oamenilor pentru cunoaștere, pace și fericire : „Vine dintre frunzele pădurii solidare. / Vine din livezile cu mugur ocrotit. / Din griul copt vine, din văzduhul-țară. / Din adîncimile pămîntului și din Soare de-abia răsărit. // Pe taina gurii sale răsar toate / Clipele blinde, trecerile grele. / Geometrice lucrări nenumărate. / Cu universul sufletesc în ele. // O, bucurie !".

Există o mare încărcătură de entuziasm imnic în versurile Violetei Zamfirescu. Chipurile și gesturile tovarășului Nicolae Ceaușescu și ale tovarășei Elena Ceaușescu se confundă cu făptura și devenirea țării, iar comunismul capătă mai ales dimensiune ontologică, este — adică — un fel superior de a fi : „Lucrînd pentru puterea clasei muncitoare / Și pentru-al ei Partid / Tu ai aflat cine ești. / Și, aplecată spre cerul din tine. / Zărea! cum fața se transfigurează, ca-n povești. / (...) / Lucrînd, aflai / Că tu ești însăși lumea ce răsare !".

Figura tutelară a tovarășei Elena Ceaușescu — însoțită de imaginea luminoasă a presedintelui patriei — apare aici în dubla ipostază de om politic și de om de știință. Știința, considerată „soră a poeziei", devine, prin activitatea tovarășei Elena Ceaușescu, purtătoare a esenței omului, a marilor valori pozitive. Ea este „floarea de suflet" (deci însuși titlul poemului) : „Cîntați / Marele adevăr al științei ! / Știința nu poate fi decît ocrotire și viață ! / Priviți luminata ei față : / Vine, va toni al norilor scut. / Priviți spre viitor ! / (...) / O, știința — sora artelor, sora cuvintelor. / Floare de suflet !".

Natura omagială se realizează pregnant. Tulburătoare rămîn versurile despre țară, cu care destinul Conducătorilor noștri s-a împletit organic. Aici, în sfera patriotismului, Violeta Zamfirescu ne oferă versuri de mare vibrație : „Patrie, leagăn de blînd univers ! / Toate zidirile cucerite din mers / Fagurii inimii plini de cuvînt legendar. / Credința-n nemurire ne-a fost marele har."

În ansamblu, „Floare de suflet" se dovedește — deci — un amplu prinos de recunoștință pe care o reprezentantă a literelor române îl aduce intelectualului de mare audiență și neobositului om de știință care este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

Un prinos de recunoștință la care participă întreaga țară.

Dinu Coman

***) Violeta Zamfirescu : „Floare de suflet", Editura „Cartea Românească", 1989**

Din inima țării

În aceste zile aniversare, poeții își exprimă, alături de întregul nostru popor, sentimentele lor de gratitudine și recunoștință față de activitatea neobosită a tovarășei Elena Ceaușescu, strălucit militant revoluționar și om politic, personalitate de prestigiu a științei românești, savant de largă recunoaștere internațională.

Volumul omagial, apărut recent*), reunește versuri ale unor poeți ca : Alexandru Andrițoiu, Viorel Cozma, Ion Chiriac, Nicolae Dragoș, Negoiță Irimie, Bokor Katalin, Hans Liebhardt, Pavel Pereș, Dan Rotaru, Corneliu Sturzu ș.a., cărora li se alătură rapsozi populari, țărani, muncitori și tehnicieni, învățători și profesori, medici, juriști, ziariști, elevi și studenți, reunindu-și vocile lirice pentru a da glas celor mai alese gînduri de înaltă prețuire față de tovarășa Elena Ceaușescu, care s-a identificat pe deplin încă din fragedă tinerețe cu idealurile și aspirațiile poporului român.

Versurile, rostite din inimă, se constituie într-o mărturisire sinceră a sentimentelor care animă pe poeții de pe întreg cuprinsul țării. Impresionează, prin sinceritatea lor, versurile melodioase, de mare expresivitate lirică, ale unor rapsozi populari ca : Neagu Ionescu, Maria Avram, Ilie Dobre, Maria Butum, Emilia Iercoșan, Dumitru Ispas, Elisabeta Ciumașu, Rozalia Curteanu ș.a. Sînt semnificative în acest sens versurile Mariei Avram : „Eu sînt țărancă din Sălaj și știu / Cu spicul, gîndul să vă scriu. / Cuvîntul dacă nu mi-e iscusit, / Cîntecul mi-e din inimă pornit. / Eu cînt cu sufletul, cu dragostea, cu dorul, / Așa cum a deprins de mii de ani poporul. / Înțelepciune sînteți cu chip senin de țară, / De-aceea vă doresc o viață, primăvară / Iar cîntecul meu, ce îl doinesc țăranii / Urează să vă fie frumoși și rodnici anii. / Să lumineze-ntinsu-acestei glii / Spre fericirea maicii Românii." **(Scrisoare tovarășei Elena Ceaușescu).**

În acest volum omagial întîlnim impresionante momente de trăire și simțire ale oamenilor de diverse profesii, exprimate în poeme care transfigurează artistic sentimentele fiilor patriei la acest ceas aniversar. Iată un mesaj poetic de pe meleagurile Mureșului și Tîrnavelor, exprimat de Corneliu Anca, muncitor din Tîrgu-Mureș : „Poporul azi vă cîntă, iubită Eroină / Sînteți mîndria țării, în tot ce-nfăptuiți. / Din Mureș și Tîrnave cu dragoste deplină / Vă închinăm urarea : «Mulți ani și fericiți!»" **(Poporul azi vă cîntă).**

Volumul înscrie în paginile sale adevărate buchete lirice oferite în dar „Celei mai alese Fiice a Țării" : „În inimile noastre se adună / Lumini de gînd înalt, cutezător, / Ca florile ce, prinse în cunună, / Își string parfumul în buchetul lor. // Și versul — cald omagiu — izvorăște / Din suflet, cu emoție rostit. / Un imn de slavă care-n zare crește / În trupul țării astăzi însorit." (Viorel Cozma, **Lumini de gînd cutezător).**

Versurile elevilor cuprinse în acest volum impresionează prin puritatea trăirii sentimentelor și autenticitatea expresiei poetice. Astfel, Marinela Stoica din Călărași oferă din inimă un „buchet de flori" tovarășei Elena Ceaușescu: „Primiți, acum, la ceas de sărbătoare / Atîtea flori, cîți ne numim români, / Căci fiecare inimă-i o floare / De dor aprins în plaiuri de străbuni. / A Dumneavoastră fie lauda și-a Țării / Și Țării-n frunte pururea să fiți!" **(A dumneavoastră fie lauda și-a Țării).**

„Flori din inimă" pentru „Fiica Patriei" sînt, de altfel, toate versurile reunite în acest volum omagial, „transcrise" în imagini poetice cu o mare încărcătură lirică. Poemele sînt adevărate confesiuni în care sinceritatea trăirii gîndurilor se îmbină armonios cu realizarea unor imagini poetice expresive. Stau mărturie în acest sens poemele unor autori ca Nicolae Dragoș, Alexandru Andrițoiu, Mihai Negulescu, Dan Rotaru ș.a. Astfel, Alexandru Andrițoiu dă glas sentimentelor de înălțătoare sărbătoare la acest moment aniversar : „La început de an, în lanuarie, / Mi-a spus, zburînd, o pasăre măiastră, / Că-n calendar e ziua Dumneavoastră. // În sufletul meu s-a făcut lumină, / În inimă mi-a înflorit o stea, / Aș vrea ca multe sărbători să vină, / În lanuarie prin viața mea. // Eu mă rostesc frumos, cu românescul / Cu strămoșescul grai de sărbătoare / Mereu pentru Elena Ceaușescu, / Simțind, în gînd, cum înflorește-o floare." **(Omagiu).**

Poemele, în ansamblul lor, se constituie într-o pledoarie pentru alcătuirea unei biografii spirituale, care exprimă, deopotrivă, trăsăturile savantului și ale omului politic, pătruns de spiritul revoluționar al acestei epoci revoluționare : „Cu viața sa de-a pururi pentru țară / Ca om politic și savant distins / Din gîndul său pe rînd se luminară / Destinele pe-al patriei cuprins." (Pavel Pereș, **Înaltul Imn).** Sînt relevate, de asemenea, calitățile profund umaniste ale tovarășei Elena Ceaușescu în versuri care vibrează de sentimente autentice : „Vă rostim numele cu profundă stimă / a celor ce simt bătînd o inimă / lîngă inima țării — / Elena Ceaușescu." (Adrian Valeriu, **O inimă lîngă inima Țării).**

În ansamblul său, volumul de versuri dedicat personalității tovarășei Elena Ceaușescu se distinge printr-o înaltă vibrație lirică, poemele exprimînd gînduri și sentimente de o mare profunzime și trăire afectivă. Acest buchet de „flori lirice", oferite cu generozitate de poeții noștri personalității tovarășei Elena Ceaușescu, reprezintă un prinos de recunoștință adus deopotrivă omului politic și savantului care și-a închinat întreaga viață idealurilor de prosperitate și progres ale poporului român.

Mircea Cristea

***) „Urare din inima țării". Omagiu tovarășei Elena Ceaușescu, Editura „Albatros", București, 1989**

„Cunună de lauri"

Am în fața ochilor litera proaspătă a primei cărți cu semnul anului acestuia : **Cunună de lauri *).** Obștea scriitoricească a poporului român oferă, în prag de aniversare, un buchet de gînduri curate tovarășei Elena Ceaușescu — iar această așezare, și a anului tipografic, sub semnul iubirii și stimei mi se pare de bun augur : se anunță un an al muncii responsabile, al creativității, cu belșug, nu numai sub brazda plugului dar și sub penița harnică, nu numai în cele ale mîinii și minții industrioase — dar și spre partea inimii dornice de clocotul bucuriei împlinite.

Nume simbolic, intrat în conștiința neamului sub o multiplă figurare — de mamă iubitoare, de soție devotată, de om al științei cu largă recunoaștere internațională dar și de om politic clarvăzător — tovarășa Elena Ceaușescu ne dă garanția propășirii în știință și progres, garanția vieții întru literatură și artă — într-un cuvînt, garanția armoniei, a echilibrului.

Cele mai multe dintre textele acestei antologii se apleacă asupra semnificațiilor românești ale devenirii domniei sale : „Frumoasă ca patria", „Fiică a națiunii române", „Fiică a conștiinței românești", „Fiica țării", „Ilustră fiică a poporului român", „Omenie românească", „Fiică a României". Răzbate, din acestea, încrederea în poporul care are asemenea resurse umane încît să reușească a trimite în istorie, la vremi de cumpănă dar și la vremi senine, ființe din ființa sa care îi garantează ființa : „În tot ce s-a-mplinit sau vis e încă / dar mîine-n faptă ai să regăsești / tăindu-și calea către pisc prin stîncă / e-o fiică a conștiinței românești / odraslă vie-a visului, voință / din vrerea unui neam de-a fi aici / stăpîn deplin pe-ntreaga lui ființă / un trandafir ce stringe-ntre petale / sorii rotiți pe bolta de azur / cum ochiul din fîntînile natale / stringe-n adînc al patriei contur." (Ion Potopin).

Versuri de un vibrant sentiment patriotic — dar și articole, însemnări, eseuri — unele dintre ele adevărate studii avînd la bază documentele de partid ori istoria vie, trăită, ori datele istoriei ca știință — evocă și omagiază anii din marile bătălii de clasă împotriva orînduirii burghezo-moșierești, împotriva exploatării și asupririi celor ce muncesc. Astfel, marea demonstrație de la 1 Mai 1939, antifascistă și antirăzboinică, în organizarea și desfășurarea căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au avut un rol hotărîtor, este una dintre filele cele mai fierbinți ale istoriei mișcării noastre muncitorești.

Activitatea neîntreruptă a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu la conducerea Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, la conducerea Comitetului Național Român „Oameni de știință și pacea" — ori pe tărîmul științei, al culturii, în miezul fierbinte al treburilor politice — sînt unanim cunoscute și recunoscute de către tot poporul nostru. Poeții cîntă, la această aleasă sărbătoare a poporului român, pacea, armonia sufletească, timpul prezent al împlinirilor. „Așa vă știm : alături de o viață / Mereu pe-aceeași cale ne-ntreruptă, / Întru aceeași cauză măreață / Reazim mereu, tovarășă de luptă." (Niculae Stoian) ; „De cînd e comunismul un zbor de pasăre măiastră / Tovarășa Elena Ceaușescu dă visului contur rotund, / Lîngă Eroul țării, sub bolta cea albastră / Întru prosperitatea țării necontenit lucrînd." (Florentin Popescu) ; „Totdeauna în luptă, lîngă cel drag / Fără vreo temere sau vreo șovăire, / Cu freamăt de lumini la gînduri-nalte / Cu dragoste de țară în privire..." (Haralambie Tugui) ; „Un cîntec de vremuri fericite, / mereu un cîntec să rostim / în spirit cu chipul Patriei / strămoșesc / pe care o stim mai frumoasă cînd i se dăruie / egal / Bărbatul și Femeia / prin tot ce în Faptă e împlinit." (Aurel Rău) ; „Cînd ne omagiem Conducătorii / Noi ființa patriei sărbătorim. / Lumina vieții care ne dă viață. / Puterea de a fi și-a vrea să fim." (Nicolae Dan Fruntelată).

Viața exemplară a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, aspirațiile comune, munca neobosită a amîndurora împreună și visul comun ce arde în fiecare la fel pentru bunăstarea și progresul țării și neamului — toate acestea renasc în gîndul și inima noastră efigii ale perenului istoric românesc.

Maria Georgescu

***) „Cunună de lauri". Pagini literare dedicate tovarășei Elena Ceaușescu, Editura „Eminescu", 1989 (Editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și de Consiliul Național al Femeilor)**

Tărîmul generos al conștiinței

Dintre numeroasele teze și orientări cuprinse în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marele forum democratic desfășurat anul trecut, la sfîrșitul lunii noiembrie, mi-a reținut atenția mai întîi teza, de mare generalitate și adevăr dialectic, cu privire la o anumită rămînere în urmă a nivelului general de conștiință în raport cu dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție. Aceasta, aș zice, dintr-un motiv lesne de înțeles. Prin însăși definiția și condiția sa de existență, cuvîntul scris și tipărit, așadar cartea, se adresează fără intermediar unui cititor, așadar conștiinței sale. Ceea ce înseamnă că, prin mesajul său de idei, prin intențiile sale educative, cartea este un instrument al activității politico-ideologice, al modelării omului nou. Rezultă de aici, firesc, inevitabil, că observațiile și aprecierile formulate de secretarul general al partidului nostru la acea ședință comună sînt un apel adresat în egală măsură cărții și creatorului ei, scriitorul. Un apel ale cărui vibrații sînt menite să prindă rezonanțe nu numai în conștiința cititorului de carte, ci și în aceea a creatorului ei.

Să citim însă împreună paragrafele respective din expunere : „Dacă în primii ani ai construcției socialiste, activitatea politico-educativă, de propagandă a avut un rol foarte însemnat în mobilizarea maselor populare, a întregului popor pentru învingerea greutăților și asigurarea mersului înainte al țării, treptat, această activitate a slăbit într-o oarecare măsură. Au fost concentrate eforturile în înfăptuirea programelor de dezvoltare a forțelor de producție, a științei, a tehnicii, de dezvoltare generală a patriei și, într-o anumită măsură, a început să fie subapreciată activitatea politico-educativă de ridicare a conștiinței revoluționare." Nu este pentru prima dată cînd în documentele de partid întîlnim deschis formulat un asemenea adevăr. În programul ideologic adoptat la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982 se afirma, de asemenea, fără menajamente, că baza materială a societății noastre a mers mai înainte și s-a dezvoltat mai puternic decît conștiința socială. Iar acum, tot așa de deschis, fără menajamente, se apreciază că această necesitate nu a fost înțeleasă bine și că nu s-a acționat cu fermitate, cu hotărîre, în sensul cerut de însăși dezvoltarea generală a societății.

Aș descifra în aceste aprecieri tot o problemă de calitate. Același imperativ al calității, reclamat insistent astăzi pentru toate domeniile de activitate. Aceeași **nouă calitate**, pe care o regăsim permanent formulată atunci cînd este vorba de revoluția agrară, de ordinea economică, de însăși așezarea relațiilor internaționale pe alte baze și care, de bună seamă, nu pot fi concepute și dobîndite fără o nouă conștiință. Dacă ne gîndim bine, vom recunoaște, la rîndul nostru, deschis, că multe din acțiunile de propagandă, de educare politică, au avut și mai au încă un caracter formal, superficial, organizate cum sînt în pripă, mai mult ca să fie „bifate" decît ca să aibă o eficiență reală. Și, dacă ne gîndim și mai bine, fiecare dintre noi, vom observa că au apărut și mai apar încă destule cărți lipsite de valoare, submediocre, pentru motivul că sînt, în schimb, bine intenționate ; pierzînd însă din vedere că o carte proastă mai curînd aduce deservicii procesului de educare, pentru că poate compromite idei și realități de profunde semnificații ale vremii noastre. Dintr-o concesie în altă, din îngăduința prea largă introdusă tocmai pe un tărîm unde ar trebui să troneze, din contră, exigența, neîmpăcarea, se cade fatal într-o calitate mereu mai joasă, coborîtă pe nesimțite sub nivelele mediocrității. Iar dintr-un caz concret în altul, acceptate și ele sub pretextul că sînt inofensive în aparițiile lor izolate, se ajunge tot așa, pe nesimțite, la o situație cu simptome de fenomen.

Pe bună dreptate deci secretarul general al partidului nostru aprecia că nu putem fi mulțumiți cu nivelul general al operelor artistice realizate în domeniul creației. Este o nemulțumire care se adresează desigur în primul rînd activului angajat în frontul editorial, însă nu numai lui. În această nemulțumire avem datoria să ne regăsim și noi, scriitorii ; în așa fel încît s-o preschimbăm într-o direcție de acțiune pentru perioadele următoare, pentru cărțile noastre viitoare. O nouă calitate, cea reclamată în acest moment în întreaga activitate economică și socială, nu poate fi atinsă fără participarea directă, neprecupețită, a fiecăruia dintre noi. Sîntem așadar datori să promovăm cu mai mult curaj calitatea autentică începînd cu fiecare rînd scris de noi înșine, luptînd în permanență cu propriile limite și prejudecăți în înțelegerea noțiunii de calitate. Despre conștiința contemporanilor noștri și despre marile sale transformări nu vom putea depune mărturie fără să ne supunem propria conștiință; mai întîi, unor examene profund reformatoare.

S-ar cuveni, de plidă, pentru asta să reflectăm îndelung asupra modului cum este reflectată realitatea, în pagina scrisă de noi și de confrații noștri. Să cîntărim, adică, mai bine ce anume selectăm și cum anume interpretăm ceea ce ne oferă prezentul. Încă un neajuns și o datorie pe care tot expunerea amintită ni le precizează, cu aceeași limpezime : „Avem nevoie de noi romane, noi piese de teatru, noi poezii în care eroii principali să fie muncitori, țărani, intelectuali, cu preocupările, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la făurirea socialismului și comunismului în România". Din nou, dacă meditcăm în profunzime pe marginea acestor generoase îndemnuri, nu se poate să nu recunoaștem cîte datorii, mari și neonorate încă, are și astăzi literatura față de realitatea înconjurătoare. Cîte subiecte, frumoase, importante, rămîn încă nescrise din cauză că nu le cunoaștem, sau nu îndrăznim să ne apropiem de ele, sau ne limităm cu bună știință la niște frămîntări minore, periferice, pentru că n-avem încredere în forțele noastre. Ele sînt însă, sau ar trebui să fie, tot atîtea direcții fertile de cercetare, de defrisare pentru scriitor, odată așezat la masa lui de lucru. O reală cunoaștere a vieții, o îndrăzneală mai mare, o renunțare curajoasă la unghiul de vedere neutru, constatativ, se numără dintotdeauna printre instrumentele de lucru firești, necesare, ale scriitorului. Ele ne stau și acum la îndemînă și sînt aceleași, dintotdeauna, numai că noi nu apelăm în orice împrejurare la ele, pentru a da trăinicie și biruință fiecărui rînd așternut pe hîrtie.

Nici un instrument de lucru nu-i este dat însă nimănui de vreo putere supranaturală, cadou. Le avem în măsura în care știm să le cucerim singuri. Cum anume, ne arată din nou, cu limpezime și siguranță, același document de partid : „În general, sectoarele de creație trebuie să se angajeze cu toate forțele în realizarea obiectivului de ridicare a nivelului general de cultură, de cunoaștere științifică al poporului nostru." O asemenea noțiune, cum este **angajarea**, presupune prin definiție încă ceva. Ea nu este practic posibilă în afara atitudinii, a combativității. Conștiința socialistă, trăsătură definitorie a unui om cu adevărat nou, nu poate fi nici ea plămădită în absența combativității și ofensivei. Pentru a înlătura acea rămînere în urmă și a transforma conștiința într-o reală forță motrice a întregii societăți trebuie ca noi înșine să efectuăm actul decisiv al angajării totale. Mesajul de idei, atît de frecvent invocat în documentele de partid, este și el o formă specifică de angajare, indispensabil într-o operă literară. Perspectiva, cerință firească într-o scriere despre zilele noastre, este și ea cerută tocmai de sensul evolutiv, într-o continuă dezvoltare, al realității de azi. Iată doar două adevăruri care ne pot așeza pentru totdeauna la aceeași înălțime spirituală cu marile comandamente ale epocii trăite de noi. Sînt adevăruri pe care sîntem datori să le slujim în tot ceea ce gîndim și scriem, cu întreaga noastră putere de creație. Cu mîna, cea care ține și condeiul, pe conștiință.

Dumitru Matală

Patria prin oamenii săi

Acest cuvînt are o „încărcătură" aparte; o aură infinită de nostalgie plutește peste ființa lui, dindu-i, aș spune, o fascinație recuperatoare. L-am deslușit în rînduiala neprefăcută a dealurilor ce mi-au încîntat, pînă la limanul spaimei, privirile crude, obișnuite de timpuriu cu cetinile aurii și valurile de rășină pîrguită. L-am deslipit de pe buzele mamei cînd începusem să văd lumea înarmat cu un mare semn de întrebare (sau de mirare ?). L-am purtat cu mine în nopțile în care am întrezărit cuvintele nemîngîiate, în cîmpiile paginii albe, de scris... Ei da, sentimentul cu care încerci să scrii simplu, fără poticneli : acasă. Odinioară am avut senzația că l-am intuit (transcriu din jurnal) : de la geamul meu, arcuind privirea, se-ntind coamele unor dealuri. De îndată ce tînzi mai adînc (adică, în perspectiva imaginii) apare într-o solemnitate duceros de concretă pădurea. Pădurea de brazi. Ca niște tulnice implintate de-a dreptul în pămînt, sfidînd norii compacți, amenințători. Pot spune că m-am născut nu lîngă pădure, ci cu sentimentul ei.

O vedeam (și o văd și acum) și o străbăteam — pentru mine pădurile înseamnă pădure — într-atît încît puține zile din an rămîneam „în afara" ei. Asta, e drept, pentru o vreme căreia n-am cum să-i spun altfel decît copilărie. Acum revederile (parcă din ce în ce mai rare) au gust de rășină. O știu foarte bine, cîteodată sinceritatea este ca un izvor înghețat. Însă nostalgia ei (a pădurii) mă îndeamnă în clipele măsurate ale vieții să continui. Și nu oricum, așa cum am încercat să încep, așa cum am început crezînd. Știu : pădurea este nevoia gîndului nostru de libertate și înălțare deopotrivă. Și atunci cînd se întîmplă, mai știu, copacii mor în picioare...

...Aveam, în meseria și existența mea, să înțeleg alte și alte înțelesuri ale cuvîntului (fascinant) acasă. Oamenii, cum se zice, în toată firea atunci cînd vorbeau (sau vorbesc) despre locurile în care s-au născut și unde au copilărit deveneau cîteva fracțiuni de secundă gravi și vocea li se înmuia, devenind tremurătoare. Mai apoi, tineri pentru care depărtarea (desprinderea) de casă n-avea cum să fie ușoară, și, uneori, ei refuzau să răspundă și asta nu pentru că locurile lor natale le-ar fi vrut ei „îngropate" în sufletul din nu știu care pricină, ci pentru simplul motiv că erau „sugrumați" de emoție.

Toți avem un acasă al nostru, mărturiseam deunăzi, la capătul unor zile și nopți petrecute în magnifica țară a Hațegului. Toți avem nostalgia locurilor unde am copilărit. Cîteodată „desprinderile", ziceam, sînt de lungă durată, viața îți ordonează întîmplările (și) în funcție de meseria pe care ți-ai ales-o și, nu în ultimul rînd, de locul sau locurile care reclamă prezența ta acolo. Acest acasă rămîne etern în suflet, îl porți cu tine peste tot, îl destăinui (cîteodată, nu-i așa ?, nu ai puterea) celor pe care-i întîlnești și o faci cu convingerea sănătoasă că așa trebuie să fie și așa trebuie să se întîmple.

Din fascinația înțelesurilor acestui sentiment se naște puternică, aureolată de nostalgie, demnitatea lui acasă. Acasă, adică în patrie. Ea, care ne cuprinde pe toți într-o destoinică și inconfundabilă măreție.

VÎRSTELE INTERIOARE

Se afirmă cu îndreptățit temei că un popor își demonstrează tăria, adică, vigoarea morală (și) prin modul în care înțelege să prețuiască, să cultive și să mențină într-o mereu proaspătă strălucire virtuțile propriei tradiții. Întreaga noastră existență susține fără putință de tăgadă sensul acestei afirmații și îndreptățește constatarea potrivit căreia istoria noastră contemporană, în tot ce are mai de preț, împlinește într-o imagine binefăcătoare — numită de unii „miracol românesc" ! — articulațiile viabile ale fondului nostru nepleritor de idei și sentimente și, mai mult, continuă în spiritul lor, desăvîrșindu-și operele, motivîndu-și vocația.

Despre continuitate — în sens benefic — este vorba și în acest ceas de început de an cînd sensibilitatea noastră reverberează la acordurile cristaline ale unei sărbători care, fiind a noastră, a fiecăruia în parte, este meritat și pe deplin a patriei. Conturate și iluminate de premisele unei tradiții ce-și dezvăluie an de an fascinația, aceste momente, de la cumpăna dintre ani, vin să aureoleze fondul nostru robust și uimitor în toate cîte sînt ale vieții adevărate. Ne recunoaștem în bucuria și candoarea celor care ies în lume sub ochii noștri și, deopotrivă, în adînca frumusețe morală a dascălilor, a acestor nedezmințiți și împătimiți cultivatori de tinere vlăstare.

Dar, iată, orice „întoarcere" trimite cu o nostalgie greu de înfrînt în lumea propriei copilării, la hotarul de „rouă", într-o tulburătoare proiecție însăși condiția spiritului însetat de pînza freatică a copilăriei. (Ceea ce urmează are tocmai această motivație...)

O AMINTIRE

Atunci cînd lipsea bunul meu coleg de bancă gîndeam că se întîmplase ceva. Drumul lui de cîțiva kilometri pe sub prăpastia dealului pînă la școală (drumul pe care și eu îl știam atît de bine) mi se derula cu o repeziciune uimitoare și încercam să-mi imaginez întîmplări pe care în secundele următoare mi le alungam, le distrugeam adică cu încăpățînare. Mai ales iarna cînd locul de lîngă mine în bancă rămînea multe zile liber, atunci știam că el nu putea veni, toți înțelegeau, numai că mie mi se strecura, violentă, întrebarea barbară „dar dacă ?..." și o alungam cît puteam pînă cînd bunul meu prieten revenea și-mi povestea întîmplări cu lupii de-a dreptul fabuloase.

Dezghețul acela pe care-l pomenesc acum rupsese din dealul imens de valuri de pămînt și piraiele tăiaseră în fîșii monștri pe care îi închipuiseră nămeții. Se-ndreptase vremea, la școală eram nedespărțiți pînă cînd, într-o zi, vestea coborîse ca un fulger peste închipuirea și puterea noastră de înțelegere. Ce se întîmplase ? Dezghețul spălase mărunțaiele dealului slut — de atunci nu-l mai pot vedea decît astfel — și dezgolise capătul hidos al unui obuz ce înlemnise în pămînt ani de-a rîndul și cine știe cît ar mai fi stat acolo dacă bunul meu prieten nu s-ar fi oprit din drumul spre școală, curios, încercînd să-l curețe de pămînt cu vîrful briceagului... Aceea n-a fost numai o veste sinistră, ucigătoare, ci o cumplită lovitură pe care cu greu închipuirea mea ar fi meritat să o primească. Fusese ciopîrțit într-o fracțiune de secundă cu mult înainte ca ochii săi să poată privi de unde vine raza năprasnică în acel ceas, în acel unghi al morții...

Dealul acela n-a mai fost deal și nu va mai fi niciodată pentru mine decît un mușuroi laș, ucigaș, care a putut dezvelí, într-o fracțiune de secundă, cumplita priveliște a morții. O vîrstă ciopîrțită, un îngrozitor spasm capabil pentru totdeauna să întunece liniștea dreaptă cuibărită sub nervurile copilăriei...

UN CUVÎNT ÎN „ALERTĂ"

Jertfele rămîn pentru o vreme în urmă — aveam să scriu mult mai tîrziu. Dar în timp istoria ne dezvelise nouă, din manuale, milioanele ei de jertfe petrecute, secerate și fulgerate de halucinantele conflagrații mondiale, țările se retrăgeau cu rănile în spate, în delir, conștiințele au fost pîrjolite, adevărurile și ele pentru un timp anulate, nimicite de o forță bestială și moartea prietenului meu devenise capăt de acuzare, o rană sîngerîndă.

Un cuvînt în mîna dreaptă în alertă.

După cîteva decenii de la cumplita conflagrație, omenirea își mai poartă și astăzi prin spitale cîuntîții ei fii, tîrîți fără voie, împinși de la spate ca o turmă în imperiul carbonizat al groazei. Încă nu s-a uscat — și nici nu se va usca vreodată — cerneala care ne-a dezvăluit nouă, celor care nu am trecut prin arhipelagurile morții, sinistrele „isprăvi" de arme.

Nimic nu este întîmplător — se știe, s-a spus. „Vom jura că vom răzbuna pruncii nevinovați", s-a spus, și multe s-au făcut pe tot mai multe meridiane ale lumii. Dar asta nu înseamnă că barbarii celui de-al doilea măcel mondial și-ar fi declarat vreun sentiment de culpabilitate. Este aproape dezolantă „seninătatea" acestor „oameni" care, după atîta timp cutremurat de lacrimile lumii, aduși pe banca acuzării, mai puteau declara cu o jalnică ipocrizie „Noi nu ne-am făcut decît datoria...".

Și iată, omenirea, mai mult ca oricînd, mai acut ca oricînd își strînge sevele pentru a preîntîmpina dispariția vieții pe pămînt. Ea a avut puterea să-și adune și să-și îngroape morții, a avut puterea să o ia de la capăt, să-și deprindă fiii cu frumusețea și adevărul, să clădească pe cenușă, să condamne, să triumfe. A avut și are nevoie de liniște, de înțelegere. Își oferă parcurile și piețele lungilor marșuri ale păcii cu o încredere și o speranță care acuză. Ea nu mai poate uita nimic. Conștiința de sine a omenirii răzbate astăzi peste tot (nu-i scapă din vedere pe suveranii subsolurilor nucleare) și cheamă la acțiune și invită la cumpătare, rațiune, înțelepciune...

SPIRITUL PĂCII ȘI VALORILE CIVILIZATOARE

Din perspectiva bucuriei gîndim (la) clipa ce vine. Este firesc, este meritat să fie așa. Din vechime ne-am păstrat, drept pildă călăuzitoare, dreptul de a ne gîndi la noi înșine cu o bucurie robustă. Existența noastră — prin fibrele tainice uneori, totdeauna sesizabile cînd e vorba de buna credință — nu se mărginește la a-și contempla cu pasivitate chipul în „oglinda" vremurilor, ci îndrăznește, ca un fapt firesc, să prefigureze ceea ce va fi să se întîmple.

Într-o lume precum aceea pe care o trăim, complexă, contradictorie, cînd veacul se îndreaptă spre zorii altui început de veac, cînd problematica liniștii fiecăruia și a tuturor înseamnă sănătatea vieții pe planetă, o singură alternativă — cea a păcii — este de natură să întrețină într-o continuă stare de alarmă conștiința, s-o facă să acționeze și astfel să mențină echilibrul atît de necesar. Gîndind așadar în ordinea bunei cuviințe, și în egală măsură, a spiritului creator, această unică și vitală alternativă nu poate fi concepută cu o pasivitate „romantică" (iertat fie-mi termenul) și nicidecum cu indiferență. Există aici simburele unei drame, a conștiinței creatoare care-și vede amenințate „semnele", valorile civilizatoare fără de care existența n-ar fi posibilă. Nimeni nu construiește în gol iar motivația lucrării este continuarea unei tradiții, valorificarea sensurilor perene și innobilarea lor cu alte și alte nuanțe, ele însele purtătoare de durată.

În ceea ce ne privește avem, ca popor, conștiința valorilor noastre fundamentale. Cultivîndu-le, înțelegem să le continuăm. Continuînd, înțelegem să existăm. Călăuziți de o demnitate care dă dreptul aspirației să izbîndească.

Viorel Sâmpetrean

SĂRBĂTORIREA TOVARĂŞEI ELENA CEAUŞESCU

ÎNALTĂ PREŢUIRE, VIBRANT OMAGIU

CUVÎNTAREA TOVARĂŞEI ELENA CEAUŞESCU

Urmare din pag. 1

la tratative privind reducerea radicală a armelor convenţionale.

Oamenii de ştiinţă români, la fel ca întregul popor, sprijină pe deplin concepţia preşedintelui României şi acţionează cu toată hotărîrea pentru înfăptuirea obiectivelor politicii externe care corespund pe deplin atît intereselor poporului nostru, cît şi intereselor tuturor naţiunilor lumii.

Vom participa activ la înfăptuirea dezideratelor întregii omeniri de a trăi într-o lume fără arme şi războaie, într-o lume a colaborării, egalităţii şi dreptăţii, a independenţei şi suveranităţii pentru toate naţiunile.

Sîntem la începutul anului în care vom sărbători 45 de ani de la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă şi anul în care va avea loc cel de-al XIV-lea Congres al partidului.

Asigur conducerea de partid şi de stat, întregul partid şi popor că voi face totul pentru a contribui la înfăptuirea măreţelor obiective ale acestui an, ale întregului cincinal, a perspectivelor minunate pînă în anii 2000, contribuind astfel la ridicarea României pe noi culmi de progres şi civilizaţie, la înfăptuirea Programului partidului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi de crearea condiţiilor pentru înaintarea fermă spre visul de aur al omenirii — spre comunism ! **(Aplauze).**

Să facem totul pentru ridicarea continuă a spiritului revoluţionar de muncă, să întărim răspunderea şi disciplina, să acţionăm pentru creşterea tot mai puternică a forţei partidului nostru, a unităţii sale, a Comitetului său Central, în frunte cu secretarul general al partidului ! **(Aplauze).**

Voi acţiona ca şi pînă acum, cu întreaga forţă, în spirit revoluţionar pentru înfăptuirea minunatelor perspective de dezvoltare a patriei noastre ; voi sluji cu întreaga mea fiinţă, aşa cum am făcut-o din cei mai tineri ani, cauza bunăstării şi fericirii poporului, cauza socialismului, a libertăţii, demnităţii, independenţei şi suveranităţii României ! **(Aplauze).**

Aş dori să folosesc acest prilej pentru a exprima cele mai calde mulţumiri activiştilor de partid şi de stat, comuniştilor, oamenilor muncii, tuturor acelora care mi-au adresat felicitări şi urări cu ocazia aniversării zilei mele de naştere. **(Aplauze).**

În încheiere, doresc să adresez, la rîndul meu, Comitetului Politic Executiv, Comitetului nostru Central, întregului partid şi popor cele mai bune urări de noi şi noi succese în înfăptuirea politicii interne şi externe a partidului, în făurirea cu succes a socialismului şi comunismului !

Vă doresc la toţi multă sănătate ! **(Vii aplauze).**

MOMENT SĂRBĂTORESC

Urmare din pag. 1

ale biografiei şi muncii exemplare prin care personalitatea marcantă a tovarăşei academician doctor inginer Elena Ceauşescu a dobîndit de mult o certă şi inconfundabilă notorietate pe plan naţional şi internaţional. „Călăuzindu-vă după teza de inestimabilă valoare teoretică şi practică, fundamentată de secretarul general al partidului, potrivit căreia socialismul şi comunismul nu se pot construi decît pe baza celor mai noi cuceriri ale creaţiei umane — se spune în Scrisoare — dumneavoastră, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, aţi acţionat şi acţionaţi cu înaltă răspundere pentru ca ştiinţa şi cultura românească să cunoască o dezvoltare multilaterală, pe baze moderne, să devină tot mai mult o puternică forţă materială a progresului social şi a lărgirii orizontului de cunoştinţe al întregului popor, un factor esenţial al construcţiei socialiste din patria noastră."

Prin Hotărîre-Decret a Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român şi a Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, în semn de profund omagiu şi aleasă preţuire, tovarăşei Elena Ceauşescu i-a fost conferit Titlul de Onoare Suprem „Erou al Republicii Socialiste România". Strălucite calităţi ale omului politic, ale omului de ştiinţă şi cultură, militant patriotic, revoluţionar, primesc în acest fel o unanimă şi profundă recunoaştere ; eroismul muncii, al luptei, al gîndirii şi creaţiei, exemplul de abnegaţie, spiritul patriotic, primesc confirmarea unui titlu suprem şi în deplină consonanţă cu istoria, cu înfăptuirile epocale ale anilor care au urmat celui de al IX-lea Congres al partidului, cu ctitoriile de gînd şi faptă care au făcut şi fac din acest timp un orizont al celor mai ample şi mai rodnice prefaceri şi împliniri revoluţionare. **Nu există satisfacţie mai mare pentru mine ca, de altfel, pentru orice activist revoluţionar, pentru orice comunist,** — spunea tovarăşa Elena Ceauşescu în cuvîntarea rostită în cadrul solemnităţii de la Palatul Consiliului de Stat — **decît aceea de a fi participant activ la realizarea măreţelor idealuri de libertate, dreptate şi independenţă, la marile transformări pe care le-a obţinut poporul nostru, sub conducerea gloriosului nostru partid comunist, în edificarea noii orînduiri sociale, în făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate.**

Sînt cuprinse aici, în aceste cuvinte : sentimentul apartenenţei, demnitatea şi sensul mereu viu şi înalt al participării, sensul mereu viu şi înalt al implicării, ataşamentul, dragostea faţă de popor şi de patrie, credinţa fermă în izbînda idealurilor socialismului şi comunismului şi lupta, munca necontenită şi devotată, gîndul înalt şi cutezător care nu cunoaşte răgazuri şi se instituie într-o lumină vie şi trezită a mersului înainte al societăţii, se cuprinde şi se exprimă aici, în aceste cuvinte, o întreagă şi prodigioasă profesiune a spiritului patriotic, revoluţionar.

Solemnitatea aniversării zilei de naştere şi a îndelungatei activităţi în partid şi societate rămîne ca un moment semnificativ şi de largă rezonanţă în memoria actualităţii noastre politice şi sociale. Progresul multilateral al ţării, înflorirea şi afirmarea ştiinţei, învăţămîntului şi culturii îi datorează mult. Remarcabil om politic şi savant de largă recunoaştere internaţională, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu reprezintă un exemplu luminos pentru tinerele generaţii. Aportul ştiinţei şi culturii în opera de înfăptuire a programelor stabilite de Congresul al XIII-lea şi Conferinţa Naţională ale partidului deţine un loc prioritar şi cunoaşte o consacrare de principiu ca şi de practică sub temeiul şi în lumina cărora trecem spre o nouă etapă, spre o nouă calitate a muncii şi vieţii, spre un nou timp al dezvoltării şi afirmării noastre în lumea progresului material şi spiritual. Călăuzeşte neîntrerupt către aceasta marele bărbat şi erou al ţării, conducătorul partidului şi statului.

Bucurie

Eroinele neamului
Şi roua adunată-n semn
De lumină pe chipurile lor

ROMÂNIA
pe Cîmpia Libertăţii

Şi, iată, lată în ianuarie
roşii garoafe iată,
fiică a patriei lingă
Eroul cu nume de ctitor,
Elena Ceauşescu, La mulţi ani,
bucurie cum
cerul văzut prin tricolor.

Ileana Gafton

Sărbătoare

Dacă gîndul Tău cutează
viitorul a-l străbate
e că pentru-ntregul ţării
inima-ţi puternic bate.

În cuvînt Tu ai izvorul
ce dă muncii energia
luminîndu-i viitorul
cum visat-a România.

Rennoită-nfăţişare
au cîmpiile unite
ca o horă-n sărbătoare
pentru timpuri fericite.

Viaţa liberă şi demnă,
graiul muncii a-ncunună
Din imboldul Tău se-naltă
mîndră, ţara mea română.

De aceea-ntreg poporul
Îţi urează sănătate,
La Mulţi Ani şi faima ţării
peste vremuri va răzbate !

Constanţa Bădicel

SCRISOAREA
Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R. adresată tovarăşei Elena Ceauşescu

Urmare din pag. I

şi să vă exprimăm cele mai profunde sentimente de stimă, preţuire şi recunoştinţă, de înaltă cinstire pentru îndelungata şi eroica dumneavoastră activitate în rîndurile gloriosului nostru partid comunist, în lupta plină de abnegaţie, desfăşurată cu fermitate şi spirit revoluţionar în marile bătălii de clasă, antifasciste şi antirăzboinice, pentru cauza celor mulţi, pentru binele şi fericirea ţării, pentru victoria revoluţiei şi construcţiei socialiste în patria noastră şi înălţarea României pe culmi tot mai luminoase de progres şi civilizaţie.

Intrînd încă din anii tinereţii în rîndul eroicului nostru partid comunist, dumneavoastră, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, v-aţi format şi călit la şcoala aspră a luptei revoluţionare desfăşurate de forţele cele mai înaintate ale societăţii, de masele largi populare împotriva nedreptei orînduiri burghezo-moşieşti, a exploatării, fascismului şi războiului, pentru eliberare socială şi naţională, pentru împlinirea aspiraţiilor de progres şi bunăstare ale poporului şi edificarea unei orînduiri mai drepte şi mai bune pe pămîntul românesc. Îndeplinind numeroase şi importante sarcini încredinţate de partid, aţi desfăşurat în acei ani grei, de teroare şi prigoană, o activitate dîrză şi neînfricată pentru atragerea şi mobilizarea tineretului, a femeilor, a muncitorilor în lupta pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor democratice, cetăţeneşti, pentru înlăturarea asupririi sociale şi înfăptuirea deplinei egalităţi în drepturi între toţi cetăţenii ţării, pentru asigurarea integrităţii şi independenţei patriei. V-aţi afirmat, încă de atunci, înaltele calităţi de militant revoluţionar şi patriot înflăcărat, trăsăturile comunistului de înaltă ţinută morală care slujeşte cu exemplară dăruire cauza nobilă a clasei muncitoare, a poporului, a partidului comunist, idealurile de bunăstare şi progres ale întregii naţiuni. Numeroase sînt paginile memorabile din istoria patriei şi a partidului care vorbesc despre strălucita activitate revoluţionară pe care aţi desfăşurat-o, cu neasemuit curaj, pentru a înfăptui, fără şovăire, misiunile de mare răspundere încredinţate de partid în momente decisive ale luptei sale. O asemenea pagină, de luminoasă cutezanţă revoluţionară, dîrzenie şi eroism, înscrisă în istoria naţională, o constituie marea demonstraţie muncitorească, antifascistă şi antirăzboinică de la 1 Mai 1939, în organizarea şi desfăşurarea căreia — împreună cu mult stimatul şi iubitul conducător al partidului şi statului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — aţi avut un rol hotărîtor.

Întregul partid şi popor dau, de asemenea, cea mai înaltă apreciere prezenţei dumneavoastră active, nemijlocite în viaţa politică a ţării în nouă eră deschisă de revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944. Manifestînd aceeaşi putere de muncă şi abnegaţie, aceleaşi înalte calităţi de comunist, de militant patriot, dumneavoastră, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, aţi desfăşurat în rîndurile partidului, ale organizaţiilor revoluţionare de tineret şi femei o susţinută activitate politico-ideologică şi organizatorică, participînd, cu toată energia, la lupta pentru democratizarea ţării, pentru cucerirea şi consolidarea puterii politice a clasei muncitoare, pentru înfăptuirea obiectivelor revoluţiei şi construcţiei socialiste.

Strălucitele dumneavoastră calităţi de eminent militant revoluţionar — combativitatea, fermitatea şi eroismul — evidenţiate cu tărie în marile bătălii de clasă, remarcabilele însuşiri de om de ştiinţă şi cultură, înzestrat cu mare capacitate de gîndire novatoare, vizionară şi cu o inegalabilă putere de muncă, puse în slujba marilor aspiraţii ale poporului român, s-au afirmat în toată plenitudinea lor în epoca de puternic avînt constructiv deschisă de Congresul al IX-lea al partidului. În toată această perioadă de ample şi profunde transformări revoluţionare, inaugurată de istoricul forum comunist, v-aţi aflat permanent în fruntea tuturor acţiunilor iniţiate şi desfăşurate de partidul nostru, de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pentru promovarea unui spirit nou, profund revoluţionar în întreaga operă de construcţie socialistă, pentru aplicarea creatoare a adevărurilor generale, a principiilor socialismului ştiinţific la condiţiile şi realităţile concrete din ţara noastră. În uriaşa şi neobosita activitate consacrată înfloririi României socialiste, binelui şi fericirii poporului, în vizitele de lucru din ţară, la consfătuirile cu oamenii muncii din toate domeniile, ca şi în soliile de pace şi colaborare purtate pe toate meridianele lumii, aţi dovedit în mod strălucit înalta dumneavoastră vocaţie de om politic, de militant de frunte al partidului şi statului. V-aţi afirmat, în conştiinţa întregului popor, ca o proeminentă personalitate a vieţii noastre politice şi de stat, a ştiinţei şi culturii româneşti.

În semn de aleasă preţuire şi ca o consacrare a înaltelor calităţi dovedite în decursul întregii activităţi, partidul şi poporul v-au încredinţat, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, importantele funcţii de membru al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al partidului, prim viceprim-ministru al guvernului, preşedinte al Consiliului Naţional al Ştiinţei şi Învăţămîntului — în îndeplinirea cărora aţi acţionat şi acţionaţi cu înalt spirit revoluţionar, cu exemplară dăruire pentru victoria socialismului şi comunismului pe pămîntul scumpei noastre patrii. Noi toţi cunoaştem şi dăm o înaltă apreciere contribuţiei inestimabile pe care aţi adus-o şi o aduceţi permanent la elaborarea şi înfăptuirea politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru, la fundamentarea şi aplicarea planurilor şi programelor de dezvoltare economică şi socială a ţării, la înflorirea ştiinţei, învăţămîntului şi culturii, la ridicarea patriei noastre socialiste pe noi culmi de progres şi civilizaţie, la întărirea independenţei şi suveranităţii sale, la creşterea prestigiului României în lume, la afirmarea tot mai puternică a năzuinţelor de pace şi colaborare ale poporului român.

Călăuzindu-vă după teza de inestimabilă valoare teoretică şi practică, fundamentată de secretarul general al partidului, potrivit căreia socialismul şi comunismul nu se pot construi decît pe baza celor mai noi cuceriri ale creaţiei umane, dumneavoastră, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, aţi acţionat şi acţionaţi cu înaltă răspundere pentru ca ştiinţa şi cultura românească să cunoască o dezvoltare multilaterală, pe baze moderne, să devină tot mai mult o puternică forţă materială a progresului social şi a lărgirii orizontului de cunoştinţe al întregului popor, un factor esenţial al construcţiei socialiste din patria noastră. Vă revine dumneavoastră marele merit de a fi organizat, într-o viziune cu totul nouă, pe baza orientărilor Congresului al IX-lea al partidului, întreaga muncă de cercetare ştiinţifică, îndrumînd şi coordonînd, cu înaltă competenţă, activitatea puternicului detaşament al oamenilor de ştiinţă din ţara noastră şi orientînd-o în direcţia dezvoltării intensive şi modernizării producţiei, lărgirii bazei energetice şi de materii prime şi valorificării superioare a resurselor naţionale, creşterii productivităţii, calităţii şi eficienţei muncii, promovării progresului tehnic în întreaga economie, în deplină concordanţă cu cerinţele noii revoluţii tehnico-ştiinţifice şi noii revoluţii agrare, ale amplului proces de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Eminent om de ştiinţă, savant de largă recunoaştere internaţională, animat de un puternic spirit revoluţionar în gîndire şi acţiune, înzestrat cu o remarcabilă forţă de înţelegere şi anticipare a cerinţelor viitorului, dumneavoastră manifestaţi, în acelaşi timp, o neobosită preocupare pentru desăvîrşirea propriei opere ştiinţifice, impresionantă prin dimensiunile sale, care îmbogăţeşte şi perfecţionează cunoaşterea într-unul din domeniile de mare importanţă pentru economia naţională — chimia —, sporind prestigiul şi autoritatea internaţională a ştiinţei româneşti.

Acţionînd permanent cu înalt spirit novator, cu erudiţia şi competenţa savantului şi intelectualului de excepţie, aţi desfăşurat de-a lungul anilor o activitate de cercetare de o impresionantă amploare şi de un remarcabil nivel, concretizată în importante lucrări de specialitate, care, prin marea lor însemnătate ştiinţifică şi largă aplicabilitate practică, în diferite sectoare economice, s-au impus atenţiei generale, fiind traduse în principalele limbi de circulaţie mondială şi publicate în numeroase ţări. Vasta şi remarcabila dumneavoastră activitate, de o asemenea amploare şi autoritate, se bucură, pretutindeni, de o înaltă preţuire şi unanimă recunoaştere, fapt ilustrat în mod elocvent de numeroasele distincţii şi titluri academice care v-au fost acordate de prestigioase foruri ştiinţifice şi de învăţămînt din întreaga lume. Toate aceste admirabile realizări ne îndreptăţesc să afirmăm, cu legitimă mîndrie şi profundă satisfacţie, că de strălucita dumneavoastră activitate, de virtuţile de pasionat cercetător şi om de ştiinţă, preocupat de lărgirea continuă a graniţelor cunoaşterii umane, este inseparabil legată afirmarea geniului ştiinţific românesc în lume, promovarea consecventă a colaborării ştiinţifice internaţionale, în folosul exclusiv al omului, al propăşirii naţiunilor, al păcii şi înţelegerii între popoare.

În înaltele răspunderi ce vi s-au încredinţat, aţi adus şi aduceţi, stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, o contribuţie de cea mai mare importanţă la dezvoltarea, perfecţionarea şi modernizarea învăţămîntului românesc de toate gradele, astfel încît şcoala să fie în măsură să asigure procesului complex al dezvoltării economice sociale a ţării cadre cu o temeinică pregătire profesională, de specialitate şi un larg orizont cultural, cu o concepţie înaintată, materialist-dialectică despre lume şi viaţă, adevăraţi oameni noi ai epocii noastre de cutezătoare aspiraţii şi rodnice împliniri socialiste şi comuniste.

Este, de asemenea, larg apreciată contribuţia deosebită pe care o aduceţi la dezvoltarea artei şi culturii naţionale, la îndrumarea şi desfăşurarea cu succes a marii competiţii de masă — Festivalul naţional al muncii şi creaţiei „Cîntarea României" —, la continua îmbogăţire a vieţii spirituale a poporului, la formarea şi educarea omului nou, înaintat al societăţii noastre socialiste.

Prin contribuţia dumneavoastră nemijlocită, de cea mai mare însemnătate, la transpunerea neabătută în viaţă a politicii partidului în domeniul vieţii spirituale, patria noastră dispune astăzi de o ştiinţă, de un învăţămînt şi o cultură înaintate, puse în slujba progresului multilateral al ţării, călăuzite, mai mult decît oricînd, de marile şi perenele valori ale umanismului socialist, de idealurile şi aspiraţiile cele mai înalte ale poporului român.

Preocupată în mod constant de necesitatea ca ştiinţa să se afirme din ce în ce mai mult ca un permanent dialog şi mijloc de comunicare între naţiuni, prin care să crească răspunderile ce revin astăzi oamenilor de ştiinţă, învăţămînt şi cultură în făurirea unei lumi mai bune şi mai drepte, a unei lumi a păcii, eliberată de pericolul unui război nuclear nimicitor, în întărirea înţelegerii şi solidarităţii între popoare, ca preşedinte al Comitetului Naţional Român „Oamenii de ştiinţă şi pacea", dumneavoastră, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, animată de un profund umanism, acţionaţi în mod consecvent în direcţia întăririi colaborării cu organizaţii ale oamenilor de ştiinţă din toată lumea, în lupta pentru oprirea cursei înarmărilor şi înfăptuirea dezarmării, pentru ca minunatele cuceriri ale geniului uman să nu mai fie puse în slujba distrugerii, a războiului, ci a salvgardării păcii, a valorilor culturii şi civilizaţiei umane, apărării dreptului fundamental al tuturor oamenilor, al popoarelor de pretutindeni la viaţă, la dezvoltare liberă şi demnă. Această strălucită activitate, pe care o desfăşuraţi în spiritul întregii politici externe a partidului şi statului nostru, al orientărilor reafirmate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu de la tribuna marelui forum al democraţiei noastre muncitoreşti-revoluţionare, din luna noiembrie, este unanim apreciată şi găseşte un profund ecou în conştiinţa naţiunii noastre, în rîndul oamenilor de ştiinţă şi cultură de pretutindeni, al tuturor popoarelor, reliefînd cu putere înaltele trăsături umaniste ale ştiinţei româneşti.

Întreaga dumneavoastră activitate, îmbinînd în mod armonios vocaţia muncii de creaţie ştiinţifică a savantului-cetăţean cu patosul luptei revoluţionare a eminentului militant comunist, constituie pentru noi toţi un luminos exemplu de slujire cu nemărginit devotament a cauzei partidului, a înfloririi şi propăşirii naţiunii noastre socialiste, ne însufleţeşte tot mai puternic în activitatea pe care o desfăşurăm pentru înfăptuirea neabătută a hotărîrilor Congresului al XIII-lea şi Conferinţei Naţionale ale partidului, a mobilizatoarelor îndemnuri adresate de marele nostru conducător, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în magistrala Expunere prezentată la şedinţa comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice şi organizaţiilor de masă şi obşteşti.

În această zi de scumpă sărbătoare pentru ţară şi popor, animaţi de cele mai înălţătoare gînduri, dorim să vă exprimăm, mult stimată tovarăşă Elena Ceauşescu, sentimentele noastre de aleasă stimă şi preţuire şi să vă adresăm, din adîncul inimilor, urarea fierbinte de viaţă îndelungată şi fericită, plină de mari realizări şi satisfacţii, multă sănătate şi putere de muncă pentru a contribui pe mai departe, împreună cu încercatul revoluţionar şi genialul conducător al partidului şi statului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, la înaintarea patriei noastre, independente, libere şi demne, pe calea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, a înfăptuirii visului de aur al întregii naţiuni — comunismul.

Cu cele mai profunde sentimente de gratitudine şi afecţiune tovărăşească, vă adresăm, cu toată căldura inimilor noastre, dumneavoastră şi iubitului nostru conducător, tradiţionala urare : **„LA MULŢI ANI !".**

EMINESCIANA

O cheie biografică

Prejudecata curentă face ca biografiile să fie într-o mare dependență față de un anume tip de documente : scrisorile și actele de familie. Indispensabile acestea nu sînt însă întotdeauna hotărîtoare. Ceea ce nu este scris nu înseamnă că n-a existat, iar ceea ce a rămas în afara scrisorilor sau hîrtiilor notariale poate fi reconstituit și pe alte căi.

Cîte sînt scrisorile lui Eminescu din vremea în care lucra la „Timpul" ? Stim că solicita scrisori de acasă, dar explica tatălui că nu are timp să răspundă, fiind confiscat de activitatea lui de presă. Ceea ce scria atunci M. Eminescu erau articolele „Timpului" și acestea devin fatal factor biografic esențial, cu atît mai important cu cît sînt mai răsunătoare și mai angajante. Activitatea bucureșteană de presă a poetului Eminescu l-a pus în contact direct și indirect cu un număr de oameni incomensurabil mai mare decît toate celelalte îndeletnicі de pînă atunci. Nu este vorba numai de colegii imediați de redacție, de alți gazetari de aceeași orientare, ci și de simpatizanții acțiunii gazetărești de la „Timpul", de cerc de susținători morali, de oamenii politici de diverse trepte care se simțeau reprezentați de paginile și afirmațiile „Timpului", pentru a nu mai vorbi de gazetarii foilor adverse „Timpului", de simpatizanții și susținătorii acestora, de oamenii politici ai liberalismului, vajnici cititori ai propriilor publicații în război cu „Timpul".

Ceea ce colectează pînă acum biografiile închinate lui Eminescu din acest tip de relații și de impact este sărăcăcios și nesistematic. Lumea gazetărească bucureșteană, mai ales cea politică, era extrem de dinamică, or Eminescu nu este văzut, biografic vorbind, în centrul acestui vîrtej, unde literalmente s-a aflat. Tentativa lui Mihai Gafița (**Fața nevăzută a lunii**, 1974) rămîne singura care desfundă un drum de viitor.

Dacă în 1883, Eminescu iese din viața civică, trebuie căutate cauzele acestei ieșiri. Iar explicațiile nu se găsesc doar în 1883, ci cu mult mai înainte. Decisivi sînt pentru biografia poetului anii 1880, 1881, 1882 și 1883. Aceștia sînt anii maximei lui campanii antiliberale, de o vehemență care nu a amuzat pe nimeni și care n-a adus poetului bătăi cu flori. Eminescu a fost incontestabil unul din directorii de conștiință ai vremii lui, pentru noi cel mai mare, iar liberalii, care și-au dat seama de asta, au văzut în el pe cel mai mare dușman al propriei acțiuni politice.

Eminescu nu viza numai persoane, ci o concepție, un sistem ale cărui articulații le lovea sistematic în presă. Ieșirea lui din gazetărie se produce după ce campania „Timpului" ajunsese la paroxism, pe fondul unor evenimente politice cruciale în istoria politică modernă a României. Liberalii atacați de poet se consolidaseră la putere în acești ani, iar între liberali și conservatori începe să joace un rol de suveică, cu limpezi opțiuni liberale, grupul politic junimist. În frunte cu P.P. Carp și Titu Maiorescu. În momentul în care Eminescu ieșea din gazetărie, grupul junimist ajungea la o adevărată concordie cu liberalii pe care Eminescu îi atacase neobosit și frontal. Sînt aici drumuri care se despart, iar despărțirea este anunțată de mai multă vreme. „Timpul" se desființează de altfel în 1885 ca organ inutil, urmînd drumul pe care o luase și poetul.

Este deci insuficient a pune doar pe seama unei boli intimplarea din 1883, de altfel prea puțin cunoscută în datele ei reale și profunde, și a apela doar la buletine medicale.

Recapitulînd, în 1880 Pietraru comite atentatul asupra lui Brătianu. „Timpul", prin pana lui Eminescu, îi acuză pe liberali de a-și fi creat prin propria presă asasinii. Riposta acestora nu vine însă numai prin presă. În Camera din 13 martie 1881 este pus la zid ziarul „Timpul", adică Eminescu, deși numele nu-i este citat. Există o anumită conștimțire conservatoare la acest atac al liberalilor împotriva „Timpului" așa cum îl scria Eminescu. În 1881 poetul formulează și definitivează teoria păturii superpuse, această cristalizare teoretică fiind, după toate semnele, cauza consensului. „Mi-e acru sufletul de cerneală și de condei" scrie Eminescu pe 18 martie tatălui său, iar mărturisirea este desigur în legătură cu evenimentul care-l privea.

Deșcăunarea lui Eminescu din funcția de prim redactor la „Timpul" este lentă, dar inevitabilă. Pînă la ea poetul va tipări cumplita satiră antiliberală. **Scrisoarea a III-a**, pe care în „Timpul" o reproduce în versiunea cea mai ofensivă.

Din ianuarie 1882, Eminescu nu mai este redactor la „Timpul", care va fi condus de Gh. Păucescu, satisfacție pe care diriguitorii conservatorilor o oferă celor care la 13 martie 1881 denunțaseră „Timpul" ca publicație fără respect de regula jocului.

Prima jumătate a lui 1882 este marcată de polemica în jurul **Novelelor din popor** ale lui Slavici, susținute de Titu Maiorescu, contestate de N. Xenopol, apărate de Eminescu. Subtextul era însă politic, iar polemica părăsește terenul literaturii. Obligat de redacție să semneze articolele contra lui Xenopol cu inițialele M.E. și M. Eminescu, poetul devine, în sfîrșit, reper vizibil, țintă vie pentru publicațiile liberale, care coalizate îl martelează public, desconsiderîndu-i poezia, fabricîndu-i portretul robot ale cărui elemente principale sînt : origina bulgărească și nebunia demnă de Mărcuța. Eminescu a rămas singur în fața acestei campanii antieminesciene care-i vizează cu brutalitate. Va mai rezista la „Timpul" un an.

Este perioada în care **Luceafărul** capătă formă definitivă. Pentru a fixa atitudinea „Timpului" în politică amintim aici articolele din 31 mai 1883 și 2 iunie 1883, în care este sever criticată „starea de prostitutie în care se află actualmente" : „altădată prostituțiunea, ca și orice altă crimă, se purta prin tîrg călare pe măgar, și un telal striga în numele celui recunoscut vinovat : «Cine face ca mine, ca mine să pată !» Noi credem că este astăzi deajuns că zicem publicului arătîndu-i, — priviți-i !" Eminescu se scuză față de Maiorescu, pentru articolul pe care nu-l scrisese el, și se angajează să dea o dezmințire. Dar retractarea, din 8 iunie 1883, retrage numai ultimele aliniate ale articolului !

Articolele despre dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare la Iași apar pe 12 și 18 iunie 1883. Pe 1 iulie 1883, „Convorbiri literare" tipărise „Doina". Tot pe 1 iulie 1883, „Românul" deplînge starea poetului. „Timpul" o va face pe 3 iulie.

Adevărata dezlegare a biografiei eminesciene se poate obține doar prin proiectarea activității lui poetice și gazetărești, dintre 1881—1883, pe canavaua frămîntării partidelor politice din aceeași perioadă. Anii 1881—1883 sînt o cheie a vieții poetului.

M. Ungheanu

Eminescu în trupele teatrale

— noi documente —

Biografii lui Eminescu istorisesc felurite întîmplări privind întîlnirea lui Eminescu cu trupa lui Iorgu Caragiali, nu se știe cînd anume cu exactitate. Mai cunoscută este evocarea memorialistică tîrzie a prezenței poetului la Giurgiu, în port, unde răcea, se spune, banitele cu cereale și ar fi fost descoperit din întîmplare și angajat ca sufleur. Asemenea evocări le reținem pentru aspectul lor pitoresc.

Eminescu figurează în trupa lui Iorgu Caragiali, cum se desprinde din documente, din octombrie 1867 ceea ce nu înseamnă că întîlnirea sa cu trupa actorului nu putea avea loc mai devreme. Cînd intră în trupa lui Iorgu Caragiali se produce un eveniment organizatoric important în istoria teatrului nostru. Un **Jurnal** al Consiliului de Miniștri din 18 august 1867 hotărăște ca teatrele să treacă din subordinea Ministerului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice în cea a Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. Transcriem acest document cu urmări din cele mai importante în viața teatrelor din țara noastră.

•

„Jurnal

Astăzi, în ședința de la 18 august, anul 1867, Consiliul de Miniștri, luînd îndeaproape băgare de seamă referatul domnului Ministru al Instrucțiunii Publice cu No 8265 relativ la trecerea teatrelor sub Ministerul Instrucțiunii Publice.

Pe baza considerentelor expuse în citatul referat

Consiliul unindu-se cu opiniunea D-lui ministru al Instrucțiunii Publice, decide :

Art. I. Pe viitor teatrele vor trece de sub privegherea și conducerea Ministerului de Interne, sub aceea a Ministerului Instrucțiunei Publice și Culte.

Art. II Dispozițiunile acestui Jurnal se vor aduce la îndeplinire de către D. Ministru al Instrucțiunei Publice, după ce mai întîi vor obține aprobarea Domnească.

St. Golescu, G. Adrian, L. Steege
A. Arion, D. Brătianu

No 6"

Raportul pentru această măsură este întocmit de D. Brătianu. Ministru al Instrucțiunii Publice. „O dispozițiune administrativă — arată el — care nu s-ar putea justifica, a pus conducerea teatrului sub Ministerul de Interne". D. Brătianu aduce în sprijinul propunerii sale faptul că teatrul este „o școală a moravurilor", iar școlile țineau de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Menirea teatrului consta, arată el, și în „înflorirea literaturii noastre dramatice". D. Brătianu nu se ferea să critice Ministerul de Interne pentru decadența scenei românești, deși promitea la începuturile ei un „strălucit viitor".

D. Brătianu pleacă de la conducerea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice și în locul său vine D. Gusti în 19 august 1867. Dimitrie Gusti supune Domnitorului documentele privind această măsură, care le sancționează în 25 august 1867.

Dimitrie Gusti se preocupă, cum am arătat și în articolul precedent (**Luceafărul**, nr. 46/1988.) de realizarea unei înțelegeri între Matei Millo și Mihail Pascaly, care reprezentau, cum va arăta și Eminescu mai tîrziu, două direcții în teatrul românesc. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice face cunoscută această înțelegere printr-un comunicat publicat în Monitorul Oficial în 1/13 octombrie și reluat în 4/16 octombrie și și 5/17 octombrie 1867.

„București, 4 octombrie

Ministerul Instrucției Publice și al Cultelor

Domnii artiști M. Millo și M. Pascaly și Mathilda Pascaly au cerut prin petițiune Ministerului Instrucțiunei Publice și al Cultelor localul Teatrului cel Mare din București și cele alte obiecte care sînt proprietatea Statului și fac parte din zestrea teatrului, pentru a da un șir de reprezentațiuni cu paguba și cu profitul lor

Ministerul avînd în vedere că nu mai are timpul materiale necesar pentru a putea organiza teatrul român pe baze solide, a încuviințat cererea petiționarilor, după ce prin referate s-au supus această cestiune în dezbaterile Consiliului de Miniștri. Se face dară tuturora știut că Ministerul a recunoscut d-lor Millo-Pascaly dreptul de-a da reprezentațiuni pe jumătate din zilele rezervate stagiunii teatrale române în cursul anului acesta și este gata a recunoaște unei alte trupe același drept, pe un număr egal de zile.

Pentru subvențiune, Ministerul își rezervă toată libertatea de acțiune și nu va veni în adiutorul artiștilor, decît în ziua și cu suma ce va decide în urmă, după ce se va încredința deplin printr-un comitet speciale de priveghere, că diferitele trupe au înțeles adevărata și delicata lor misiune, și prin meritele, talentul, buna alegere a pieselor au izbutit a contribui cu folos la delectarea și educarea poporului.

No 10.280, septembrie 30"

Comunicatul recunoștea celor doi actori talentul, însă punea condiția unei bune alegeri a repertoriului. Spre a nu fi învinuit de exclusivism, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice lăsa libertatea și altor actori să solicite concesionarea sălii mari a teatrului bucureștean.

Măsura Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice excludea, practic, celelalte trupe de pe scena Teatrului cel Mare, Iorgu Caragiali îl pune pe Eminescu să întocmească o suplică către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin care solicită dreptul de-a da reprezentații în zilele neocupate de Matei Millo și Mihail Pascaly.

„Domnule Ministru,

Respectînd totdeauna actele ce se comit din partea Înaltului guvern, și mai ales a unui Guvern constituțional, precum s-a urmat și unul atingător de soarta artiștilor români prin **Monitorul** nr. 121, 122 și 123, pe aceste baze dar, vin înaintea Domniei-Voastre pe o cale legală, cred, și mai ales ca unul ce mă bucur în țara mea de oarecare reputațiune de artist român, a vă cere restul zilelor de ati oprit pentru a doua trupă română. Ca printrînsele să se poată hrăni actorii ce au rămas neangajați, al căror caractere nu li permitea de a solicita soarta lor prin alte mijloace decît numai făcînd apel la prudența și justiția Guvernului.

Primiți domnule ministru asigurarea adîncii mele considerațiuni.

Iorgu Caragialy

Domnului Ministru de Culte și Instrucțiune Publică al României"

V.A. Urechia, director general în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, pune în 19 noiembrie 1867 rezoluția : „Se va prezenta mai întîi trupa formată".

Suplica este întocmită de Eminescu și semnată de el cu numele lui Iorgu Caragiali. Actorul apela la Eminescu întrucît avea scrisul frumos. (Ioan Massoff, **Eminescu și teatrul**, București, 1964, p. 52).

Suplica este primul document cunoscut pînă acum care atestă prezența lui Eminescu în trupa lui Iorgu Caragiali și Danii Dragulici, asociatul său. De aici înainte poetul este pus, cum vom arăta în alt articol, să întocmească noi suplici „să se poată hrăni actorii", între care se trece și el. Nu se întrevede de nicăieri că avea și în această trupă teatrală statutul unui băiețandru cules de prin porturile dunărene.

D. Vatamaniuc

Tradiție și adevăr științific

Printre lucrurile pe care nu le știm despre Mihai Eminescu se află și acesta : își serba poetul ziua de naștere ? La 20 decembrie cînd scrie cu mîna lui că s-a născut, ori la 15 ianuarie, cînd i se însemnează nașterea în registrul bisericii Uspenia din Botoșani ? Îi vom găsi, oare, vinovați pe contemporanii săi că nimeni nu consemnează pe vreun petec de hîrtie dacă și cînd a fost la Eminescu de ziua lui Eminescu ? N-am răscolit noi toate arhivele ce ne-ar putea da o asemenea informație ? Își ține poetul ascunsă ziua nașterii sale ?

Ceea ce știm sigur este că în mentalitatea epocii intra, cu aceleași drepturi pe care le are și acum, obiceiul de a se serba ziua nașterii. Și cum ar fi altfel ? ! Dintre toate sărbătorile omului cea mai însemnată pentru fiecare în parte este aceasta, ziua nașterii sale. Este un moment de zodii, de început al unui nou an al vieții, de recapitulări și proiecte... În anii lui Eminescu își știau această zi și regele, și ultimul țăran din munții Vrancei, și Titu Maiorescu (și-o menționează în **Însemnări zilnice**), și cel mai obscur cenaclist de la **Junimea** căruia i se punea în față un registru rubricat unde, cu propria lui mînă, completa datele personale — prima dintre ele fiind aceasta : ziua nașterii... **Junimea** organiza, desigur, banchete simbolice cînd și cînd, de ziua unuia și altuia...

Ceea ce știm sigur, apoi, este că Titu Maiorescu nu cunoștea de la poet această zi a nașterii. La ediția a IV-a a **Poeziilor**, ediția care apărea în 1889, imediat după moartea lui Eminescu, criticul a încropit o scurtă notiță biografică în care consemna ca dată a nașterii ziua de 20 decembrie 1849, luată, desigur, din registrele și tradiția **Junimii**. După această ediție, însă, au început încurcăturile care au dus, în cele din urmă, la acceptarea lui 15 ianuarie 1850 ca dată convențională, dedusă, a nașterii lui Mihai Eminescu. Astăzi, pe oricine ai întreba — fie elev de școală, fie profesor de școală sau de universitate — îți va răspunde : Eminescu a trăit 39 de ani, s-a născut la 15 ianuarie 1850 și a murit în sanatoriul doctorului Suțu la 15 iunie 1889. Simetria celor două zile a contribuit, desigur, și ea la fixarea în memoria colectivă a lor. Cu toate acestea, eminescologia a discutat de mult data nașterii lui M. Eminescu, și astăzi nimeni nu mai acceptă ca fermă ziua de 15 ianuarie : chiar George Munteanu, cînd ezită elegant să se pronunțe, ne sugerează că este vorba de o tradiție care nu poate fi mișcată din loc. I.D. Marin, D. Murărașu, Șerban Cioculescu însuși — recunosc că poetul s-a născut la 20 decembrie 1849, că la 15 ianuarie sărbătorim o zi convențională, că, deci, poetul a trăit 40 de ani, o vîrstă rotundă, din 1849 pînă în 1889.

Îi este dat poetului nostru național să străbată acest prim veac de după el „mișcat" din limitele adevărului. O tradiție întemeiată pe amintiri, multe dintre ele trucate, pe locuri comune ce proiectează asupra vieții poetului lucruri ce s-au spus despre opera sa, o tradiție care are la bază primele modele gîndite de mai înainte, într-un fel de laborator pentru viitor, ale personalității poetului așa cum trebuie ea difuzată, nu așa cum a fost de fapt — o astfel de tradiție care a deplasat această personalitate cînd spre o singură latură, cea poetică, a creației, cînd spre o singură latură, cea sentimentală, a vieții, și care n-a găsit, încă, modalitatea de a-l împăca pe Eminescu cu sine însuși, de a-l prelua întreg — este o tradiție subiectivă, un monument pe un mormînt cenotaf. A venit, poate, momentul, acum cînd se reașează opera sa în tipare mai adevărate, să privim mai de aproape și **viața istorică** a lui Eminescu, acea parte a vieții ce nu se înnămolește în rugina realului imediat, în zdrențele sărăciei, ci strălucește ca un diamant chiar sub aurul scrisului său.

Dacă într-adevăr Eminescu ne reprezintă ca popor, atunci noi trebuie să-i pregătim o tradiție milenară, să nu ne împiedicăm în cele cîteva zeci de ani care au stabilit sărbători naționale în cinstea poetului la o dată convențională. Convențiile țin de efemerul omenesc, de timpul nostru, nu de cel al nepoților și strănepoților noștri. Cum se va spune, peste o sută-două de ani : Eminescu s-a născut la 20 decembrie 1849, dar trebuie sărbătorit la 15 ianuarie al fiecărui an pentru că așa au vrut eminescologii din prima jumătate de secol a eminescologiei ? Cum se va scrie în manualele școlare, în istoriile viitoare : Eminescu, născut la 20 decembrie și sărbătorit la 15 ianuarie ? Dacă e să perpetuăm o „minciună" — este, cred, mai bine să perpetuăm „minciuna" lui Eminescu însuși : să copiem pe monumentul său ceea ce el însuși, cu mîna sa, a scris în Albumul Societății Junimea pe anul 1878, că s-a născut „în anul 1849, luna decembrie, ziua 20 (Sf. Ignat), la Botosani."

Este greu, desigur, să schimbi o tradiție — fie ea și numai (semi) seculară. Se știe, doar, cîte dificultăți a avut de întîmpinat și societatea românească atunci cînd s-a hotărît schimbarea calendarului pentru a pune de acord timpul cosmic cu cel social. Lucrurile nu s-au făcut peste noapte, și în nici un domeniu, cînd este vorba să îndreptăți o tradiție, lucrurile nu se pot face peste noapte. Este nevoie de un timp de obișnuire, de un inter-timp care să pregătească deplina așezare a unei noi tradiții peste adevăr.

Nu cred că este greu de găsit o formulă pașnică, împăciuitoare cel puțin, în cazul poetului nostru național. Eminescu s-a născut în nordul țării și a venit să moară în sudul ei, în inima ei, la București, polul mediteranean al culturii și civilizației românești. S-a născut la polul nord al țării și se odihnește la polul sud al ei. S-a născut în toiul iernii — și s-a despărțit de cele lumești în toiul verii ; zilele sale sînt, amîndouă, aproape de solstiții. Eminescu este o axă a timpului său și a spațiului nostru ; trebuie păstrat în aceste dimensiuni.

Dar, precum pămîntul pe care hălăduim are un pol nord magnetic și unul geografic — la fel Eminescu are două porniri în lume, una fixată sub zodii, în timpul cosmic — și cealaltă fixată în timp uman, convențional. Din fericire, distanțele nu sînt prea mari. Mai mult, distanța dintre 20 decembrie și 15 ianuarie coincide — în linii generale — cu acel spațiu interanual pe care cei vechi îl rezervau sărbătorilor în cinstea pămîntului, saturnaliilor.

Între 20 decembrie și 15 ianuarie am putea sărbători în fiecare an zilele de iarnă Eminescu. Am puncta, astfel, atît nordul magnetic cît și nordul geografic al nașterii sale, cele două axe între care a vrut să ne viziteze. Ar fi aproape o lună de zile cînd revistele, ziarele, editurile și-ar putea concentra materialele de peste an în paginile lor.

Se știe cît de greu este să urmărești studiile despre Eminescu peste tot, în tot timpul anului ; practic, neexistînd o bibliografie curentă a domeniului, trebuie să pierzi infinit mai mult timp căutînd decît citind. Cît de mult s-ar scurta timpul de cercetare dacă cele mai multe materiale despre Eminescu s-ar publica într-o perioadă determinată a anului, dacă celelalte ar fi semnalate, în aceeași perioadă, de către fiecare revistă în parte.

Sînt, desigur, și alte argumente decît cel bibliografic.

Cel mai puternic dintre ele este, desigur, acesta : trebuie să punem odată și odată de acord tradiția cu adevărul științific. Trebuie ca odată și odată să aducem nașterea lui Eminescu sub semnele cerești care au însemnat-o.

Nicolae Georgescu

Doina Chelariu : „Peisaj"

La al V-lea Congres didactic

Într-un articol publicat mai de mult în „Luceafărul", M. Ungheanu argumenta convingător că ultimii ani de viață ai lui M. Eminescu sînt încă insuficient cunoscuți, deoarece datele documentare sînt, în genere, sărace și nu totdeauna concludente. În contextul celor de mai sus, vom încerca să aducem, aici, o mică contribuție documentară, care ar putea, eventual, sa ridice anumite semne de întrebare în legătură cu unele relatări memorialistice redactate mulți ani după moartea poetului !

Din scrisorile Henrietei adresate Corneliei Emilian, se știe că M. Eminescu, îndemnat de Veronica Micle, a părăsit Botoșanii, în ziua de 12 aprilie 1888, plecînd la București, unde spera să găsească mai lesne mijloace de existență și o îngrijire medicală mai bună. Credem că, dacă poetul a plecat **tocmai atunci** la București, exista, pe cît se pare, și un alt motiv ! În zilele de 18, 19 și 20 aprilie 1888, urma să aibă loc, la București, cel de-al cincilea **Congres al corpului didactic** și, ca și pentru congresele anterioare, se acorda participanților din întreaga țară „o reducere de 50 la sută pe toate liniile ferate române" (**Națiunea**, nr. 1664, duminică 3 aprilie 1888). Oare, nu cumva acest prilej a constituit și pentru M. Eminescu ocazia de a călători de la Botoșani la București plătind numai 50 la sută din valoarea biletului ? De altfel, nu toți acei înscriși pentru a lua parte la Congres participau efectiv la toate ședințele din zilele programate pentru dezbateri. Mulți își făceau, probabil, doar un act de prezență, iar, mai apoi, își vedeau de alte treburi ce le aveau în Capitală ! De aceea, poate, deși ziarele timpului au semnalat o mare afluență de participanți la cel de-al V-lea Congres, numărul lor este foarte variabil în relatările presei de pe atunci, care informa că, la unele ședințe, au fost prezenți 400 de congresiști, iar la altele 700 !...

Venirea lui M. Eminescu în Capitală, cu cîteva zile mai înainte de **Congresul corpului didactic**, este semnalată de mai multe ziare bucureștene : „Facem desigur o plăcere cititorilor, anunțînd, că iubitul nostru poet, d. Mihail Eminescu, a sosit și va sta cîteva zile în Capitală, fiind pe deplin restabilit." (**Resboiul**, Anul 12-lea, Nr. 3869, de vineri 22 aprilie 1888)... „D-nu Mihail Eminescu se află de cîteva zile în Capitală. D-sa a făcut vizite mai multor prieteni ai săi, pe care nu-i văzuse de mult timp." (**România**, An. V-lea, Nr. 94, de vineri 22 aprilie 1888). Cine erau, oare, prietenii pe care i-a vizitat poetul, la sosirea lui în București ? Probabil : C. Simțion, D.A. Laurian (numit recent secretar general la ministerul școalelor) ș.a. Iacob Negruzzi, numit atunci membru în Consiliul permanent al instrucțiunii, nu menționează, în **Amintiri din „Junimea"**, că l-ar fi văzut la acea dată ! Iar Titu Maiorescu — în calitatea sa de ministru — a plecat la Iași să inspecteze școalele în seara zilei de 14 aprilie 1888, întorcîndu-se, în București, abia la 20 ale lunii (**România liberă**, Nr. 3185 și 3190). Prin urmare, din cele de mai sus rezultă că M. Eminescu, imediat după sosirea sa în Capitală, a simțit dorința să se revadă cu cîțiva din vechii săi prieteni ! De aceea pare „ciudată" notația lui Gh. Panu, făcută la aproape 20 de ani de la consumarea faptelor, că poetul, venit la București : „evita societatea oamenilor și chiar a prietenilor" (I. Crețu — **Mihail Eminescu, Biografie documentară** — Ed. pt. liter. 1969, p. 426). Că M. Eminescu **nu evita**, pe atunci, „societatea oamenilor" avem, de asemenea, o dovadă scrisă peremptorie, menționată în presa epocii ! Așa cum am arătat, **Congresul corpului didactic** a avut loc în zilele de 18, 19 și 20 aprilie 1888. El și-a desfășurat lucrările, de la orele 1—6 p.m., în sala „Băilor Eforie", sub președinția prof. D. Petrescu, de la Facultatea de științe din București. Tema pusă în discuția congresiștilor era **unificarea programelor școlilor primare urbane și rurale și fixarea obiectelor în asa fel încît să se înlăture supraîncărcarea copiilor**. În prima zi a Congresului, după dezbateri furtunoase, s-a votat de congresiști unificarea programei școlare primare rurale și urbane. A doua ședință a congresului, ce a avut loc în ziua de 19 aprilie 1888, a început la orele 1,30 p.m., dezbaterile continuînd pînă la orele 6 p.m. Interesant este faptul că la ședința din această zi (și numai la această ședință !) a **participat și M. Eminescu** ! „Publicul e la fel de numeros ca și ieri, scrie ziarul **Românul**, între alții e de față și d. M. Eminescu, poetul." (**Românul**, An. XXXII, de miercuri 2 mai 1888). Iar, în ziarul **Națiunea**, se arată : „La ședința de azi a **Congresului corpului didactic** a asistat între alții și poetul Mihail Eminescu, care e pe deplin restabilit." (**Națiunea**, An. VII, Nr. 1679, din 21 aprilie 1888). Știrea e dată și de ziarul **La Liberté roumaine** : „Poetul Eminescu, pe deplin restabilit, a asistat, ieri, la ședința **Congresului corpului didactic.**" (**La Liberté roumaine**, Deuxieme année, Nr. 145, Jeudi, 21 Avril) (3 Mai) 1888). Informația din ziarul în limba franceză este preluată și de „Bukarester Tagblatt" : „Poetul Eminescu s-a restabilit pe deplin de pe urma bolii sale. Alaltăieri, el a luat parte la ședința Congresului didactic" (**Bukarester Tagblatt**, Nr. 101, Freitag, 4 Mai, (22 April) 1888). E curios că **România liberă**, **Epoca** și **Lupta** lui Gh. Panu nu amintesc nimic, nici de sosirea poetului în Capitală, nici de prezența acestuia la **Congresul corpului didactic** !

Participînd la dezbaterile congresiștilor din ziua a doua a Congresului, M. Eminescu a urmărit, probabil, cu interes discuțiile despre evitarea supraîncărcării programelor școlii primare sau despre problema dacă învățămîntul intuitiv trebuie să fie considerat obiect de studiu în școala primară sau metodă de învățămînt, amintindu-și, desigur, că, în urmă cu multi ani, încă pe cînd el era revizor școlar sau în articolele despre învățămînt pe care le-a publicat, a protestat împotriva supraîncărcării copiilor cu o „programă care e încărcată, încît amețește și pe învățători" (M. Eminescu — **Scrieri pedagogice** — Ed. „Junimea", 1977, p. 157), iar,

I. Cremer

Continuare în pag. a 7-a

Rondel

Lui Eminescu

Trecea chipul Lui pe pămînt
Nimeni nu-L zărise-nainte
Ce semne vechi vreun legămînt
Păreau a-și mai aduce-aminte

De duhul neamului răsfrînt
Prin pulbere de aseminte...
Chipul Lui trecea pe pămînt
O, nimeni nu-L zărise-nainte

Îi așteptau glasul Lui sfînt
Subt cer poporul de cuvinte
Și toată firea în frămînt
Cînd zeul începu să cînte

Trecea chipul Lui pe pămînt

Pan Izverna

Vis cu Eminescu

Între aceste două mîini exist, ca între ce-a fost și ce va fi,
drumurile grele duc înspre cer și aici printre gînduri zburdă o
speranță, ca o școlăriță prin curtea liceului ;
— e primăvară și
mă pierd prin ierburi adînci, ca un vînt ușor venind dinspre nord,
caută inima mea, caută și peste ploi trece soarele....
Între aceste două mîini exist, ca ecuatorul între cele două poluri
și sus e cerul, și despre mîinile lor vorbim aici, mîinile lor

care se odihnesc, și despre cuvintele lor vorbim aici, cuvintele lor
care nu mai au odihnă, despre mîinile și cuvintele noastre
lăsăm să vorbească alții ; acum ne e singele viu, acum el înflorește
în dragoste, și nu mai crede în nimic decît în fericire
aici lîngă cel ce odihnește într-o Moldovă întreagă,
lîngă el nedespărțit ca brațele de trup.
Dar aceste cuvinte se pierd și rămîne amirosul unui poem
trecut în viața de toate zilele, ca o mărgică la gîtul unei femei.
Noaptea crește mereu întunericul
și cine visează mai frumos e mai viu,
și cine are norocul să viseze o stea unică, rece și îndepărtată
aceia se va povesti în zori, fericit că lui i s-a arătat în vis
tocmai El.
Și așa se făcea că eram cu toții acolo în podul cu fîn și Poetul
tăcea, și în gîndul lui se adunau toate și fața lui părea că naște
în zori e zi veșnică ; — și în zori s-a născut o zi veșnică.
Nu vă pot spune mai mult, ochii lui erau negri și mari, pletele lui
negre pe spate și în inima lui băteau zeci de inimi și cuvintele i se opreau pe gură,
și gura lui tăcea, se adîncea în noapte pînă sus în steaua lui
cea a Singurătății numită Luceafărul ; mai mult decît aș fi vrut să cred,
chipul lui era ca de marmură și cînd cuvîntul a fost rostit de El
toate la locul lor s-au așezat,
numai El singur rătăcea și aripi i se făceau, mersul devenea zbor ; —
între două aripi numai el putea fi,
pe cînd între două mîini putem fi orișicare.
Toate erau ale lui și de nimic nu putea să se bucure — peste
chipul lui am văzut atunci lumina aceea neobișnuită și rece,
înălțîndu-se la ceruri
așa cum dimineața înalță lumina în zi.

(Putna, 15 mai 1988)

Gellu Dorian

Din adînc de ceruri

Din adînc de ceruri luna
Scînteind în nopți de vară
Pe cînd teii totdeauna
Ning cu vise peste țară.

Eminescu ni-i iubire...
Și luceafăr între astre.
Voievod și dulce mire
Veșniciei limbii noastre.

Constantin Atomii

Desene de Raoul Nicoară

EMINESCIANA

Ultimul avatar al „Luceafărului“ *)

Am arătat cu mai multe prilejuri că, potrivit unor convingeri ca și înnăscute, nici o operă dintre cele ce publicase nu i se părea lui Eminescu „încheiată“. Încă în anii de după debutul la **Familia**, își exprima față de prieteni regretul de a se fi pripit cînd a pășit „în publicitate“. Iar de la acestea pornind, ori de la felul cum i se confiscau pentru **Convorbiri**... manuscrisele din care citea uneori la Junimea, și pînă la cutremurătoarea alegație cu „Aspru, rece sună cîntul cel etern neisprăvit...“ din finalul **Scrisorii IV**, sentimentul de insatisfacție față de ceea ce scria rămîne o constantă a poetului. Dar parcă numai pînă la publicarea **Scrisorii IV** rămînea astfel, adică pînă la 1 septembrie 1881 ?

Nimeni n-a acordat atenția ce se cuvenea, după cum de asemeni am arătat în diferite rînduri, celor ce dezvăluia G. Bogdan-Duică încă de mult, în studiul **Despre „Luceafărul“ lui Mihail Eminescu** (Brașov, Tipografia A. Mureșianu, 1925, p. 18) : că Eminescu „ne-a lăsat, în cîteva vorbe, în manuscrisul academic 2 257, p. 429 (verso) dovada că celebrul filosof al renașterei [Giordano Bruno — n.n.] a influențat **Luceafărul**. Nota-i scurtă zice : «Legenda Luceafărului (modificat și cu mult... ?... sfîrșitul à la Giordano Bruno.»“ Dezvăluirea a rămas fără urmări notabile, poate din pricină că Bogdan-Duică nu descifrase complet „nota scurtă“, dar mai cu seamă pentru că nu-i înțelesese finalitatea. O atribuise unei intenționalități creatoare timpurii, cînd **Luceafărul** era încă în starea de variante succesive, trecînd-o — cum s-a întîmplat și cu însemnarea eminesciană despre principalul „izvor“ al poemului — în rîndul celor menite a indica influențele cîte s-au exercitat asupra celebrei scrieri, pînă la varianta publicată în **Almanahul**... studenților români din Viena. Ce-i drept, Perpessicius menționa și el amintita notă, descifrînd-o integral și cronologizînd-o mai exact; adică situînd-o în răstimpul de după trimiterea poemului la „România Jună“ (ulterior datei de 28 octombrie 1882, cînd — așa cum nota Maiorescu în **Însemnări zilnice** — poemul, „șlefuit“, fusese citit în Junimea bucureșteană) : „Din aceeași vreme a stărilor febrile și a sănătății inegale, ce și-a imprimat foaia de temperatură în numeroase manuscrise [sfîrșitul anului 1882 — întîia jumătate a anului 1883 — n.n.], datează și însemnarea din ms. 2 257, 429 v. : „Legenda Luceafărului (modificată și cu mult înnălțat sfîrșitul à la Giordano Bruno)“ (Cf. M. Eminescu, **Poezii tipărite în timpul vieții**, II, ediție critică îngrijită de Perpessicius, București, Fundația pentru literatură și artă, 1943, p. 453). Iar după asemenea mențiune, făcută în treacăt la capătul aparatului critic despre variantele **Luceafărului** și suspectînd însemnarea de a-i fi venit în minte poetului sub influența „stărilor febrile și a sănătății inegale“, era într-un fel de înțeles ca intenția lui Eminescu, altminteri — cît se poate de explicită, să nu fie luată în seamă. D. Murărașu cita și el nota în discuție, înțelegînd-o ca și Bogdan-Duică în privința datării : adică luminînd o influențare care e de identificat în versiunea publicată a **Luceafărului**. Iar cît privește natura influenței, Murărașu era de părere că ea nu vizase „setea de libertate din **Dell'Infinito, universo e mondi**“, cum crezuse antecesorul său, ci felul cum interpretase Schopenhauer — în **Aforisme** — o cugetare a lui Giordano Bruno : „Atîția oameni din cei ce au vrut să guste pe pămînt viața cerească, au zis într-un glas : iacă m-am depărtat fugind și am rămas în singurătate“ (Cf. M. Eminescu, **Poezii, III**, ediție critică de D. Murărașu, București, Editura Minerva, 1982, p. 336).

În ceea ce ne privește, în cîteva articole mai dinainte, dar îndeosebi în studiile din **Eminescu și eminescianismul** (București, Editura Minerva, 1987), ne-am exprimat convingerea că intenția lui Eminescu de a modifica poemul și de a-i înălța „cu mult“ sfîrșitul viza un avatar (sau cine știe cîte !) purcezînd din versiunea publicată în aprilie 1883 în **Almanahul „României Junе“**. Fiindcă, după cum opinam încă în **Hyperion, I**, potrivit unor constatări pe care cercetători recenți tind să le lărgească pe baza unor date biografice ivite între timp, „foaia de temperatură“ la care se refereau Perpessicius și alții e de luat în seamă cu mai multă relativitate decît s-a făcut. Iar în privința preocupărilor lui Eminescu referitoare la **Luceafărul**, cuvintul hotărîtor îl au manuscrisele. În **Eminescu și eminescianismul**, am arătat cum însuși sensul cel mai adînc al devenirii variantelor depășea incomensurabil accepția „alegorică“ hotărîtă **Luceafărului** prin timpuria însemnare eminesciană din manuscrisul 2 275 B, iar stanțele finale îndeosebi din această cauză deveneau inadvertente și i-au pus în încurcătură pe mai toți comentatorii. Din jurnalul maiorescian rezultă cu toată evidența că poemul trebuia încheiat (în pofida ezitărilor poetului în legătură cu finalul) înainte de 28 octombrie 1882, ca să fie prezentat „șlefuit“ în Junimea bucureșteană și apoi trimis la Viena, spre a nu primejdui apariția la timpul prevăzut a **Almanahului „României Junе“**. Iar așa fiind, această parte finală a fost finisată în felul îndeobște știut (cu metamorfoza indicată în **Eminescu și eminescianismul**, la paginile 28—44), deși în versiunea a doua a poemului fusese aproximată o ipostază a lui Hyperion-Luceafărul de a luci „cu bunătate“ asupra lumii pămîntene, iar în versiunea a treia (penultima) era prezentat ridicîndu-se „peste-a lumii dulci dureri“. În prelungirea unor asemenea ipostaze conchideam, în **Eminescu și eminescianismul**, că „foarte probabil, cu limpezime superior revelatoare ar fi apărut el în sfîrșitul «înălțat» din planuita versiune de după publicarea poemului“.

Și iată că recent, cu bine cunoscuta-i pătrundere, Edgar Papu a prezentat în **Luceafărul** (nr. 46, 1988, p. 1, 6), cartea **Eminescu și abisul ontologic** a Svetlanei Paleologu-Matta, apărută în 1986 la Editura „Nord“ din Aarhus (Danemarca). Promptitudinea și caldele aprecieri cu care Edgar Papu a dat seamă despre această carte ce s-a împărtășit dintr-o infinită dragoste pentru Eminescu și pentru români le găsim perfect îndreptățite și credem potrivit, la rîndu-ne, să scriem cu amănunțime despre ea, într-un viitor apropiat. Fiindcă este una dintre cărțile fundamentale scrise despre Eminescu în ultimele decenii. Pentru moment, ne mărginim numai la a semnala ceea ce a observat Svetlana Paleologu-Matta în legătură cu partea de la urmă a **Luceafărului**. Metamorfoza lui Cătălin, care în recentele cercetări de la noi tinde a fi examinată tot mai stăruitor, „repune în chestiune — observă autoarea, cu rară pătrundere — și finalul **Luceafărului** și anume, ultimul vers «nemuritor și rece». Nemurirea se referă desigur la geniul care nu moare niciodată. În ea se înscrie însă și dorința secretă a fiecărui om de eternitate.“ (p. 201). Iar într-o reluare și mai sugestivă : „dragostea, oricare ar fi obstacolul, continuă **drumul** ei la infinit... Și cei care se iubesc cu adevărat, se regăsesc mereu. Și astfel și finalul binecunoscut al **Luceafărului** este contrazis de textul unei postume, **Și oare tot n-ați înțeles ?...** variantă redactată în momentul finisării **Luceafărului**: «Și totuși va luci în veci / Aprins de Zeul Amor / Și ale sale raze reci / Pe frunte lumina-m-or.» Cuvîntul «rece» are aici un sens cu totul diferit. Nu mai e vorba de «indiferență», ci de ceva esențial, de suflul rece al tragicului. El învăluie destinul uman prin moartea mereu prezentă, prin «simburele crud» al acestela ascuns în viață (**Memento mori**), dînd anticipat acea suferință ori «sfîșiere absolută». În cuvîntul rece se înscrie această suferință tragică, de unde și frecvența acestui cuvînt la Eminescu.“ (p. 202). Iar într-o concluzie la cele de pînă acum : „Actul primar și procesul nesfîrșit «aprins de zeul Amor» este pentru Eminescu o încoronare a vieții. Forța înălțătoare a dragostei rămîne în el, pînă la urmă, dominantă.“ (p. 204).

Ceea ce e cu totul remarcabil în asemenea observații (și în altele, subsecvente, pentru care momentan nu dispunem de spațiu) e că ele au rezultat dintr-o analiză imanentă a poemului, a variantelor sale și a — cum îi zicea Perpessicius, inadvertent (cf. **op. cit.**, p. 453) — „colateralei“ **Și oare tot n-ați înțeles ?...** Deși de o mare onestitate și acribie în referințele bibliografice din carte („ciclopice“, le califica Edgar Papu), Svetlana Paleologu-Matta nu dă vreun semn că ar fi reținut însemnarea eminesciană cu privire la „modificarea“ poemului și la „înălțarea“ sfîrșitului acestuia (De ar fi reținut asemenea intenționalitate a poetului, dată fiindu-i autoarei marea scrupulozitate argumentativă, n-ar fi invocat-o ?!). Fără a insista, Svetlana Paleologu-Matta a reținut însă altceva nu mai puțin pretios : că **Și oare tot n-ați înțeles ?...**, ca și — adăugăm noi — **Ochiul tău iubit** (douăsprezece versiuni). **Dacă iubești fără să speri**, **Să fie sara-n asfințit**, **Un farmec trist și ne-nțeles** nu sînt „colaterale“ **Luceafărului**, iar ca datare — cum îndreptățit, de astă dată, arăta Perpessicius (**op. cit.**, **passim**) — sînt „ulterioare“ versiunii trimise la „România Jună“. Ele sînt **variante** ulterioare celei apărute în **Almanahul**... studenților români de la Viena, țintind se pare de foarte departe — ca în cazul distanței dintre **Oda** pentru Napoleon și **Odă (în metru antic)** — „modificarea“ poemului și „înălțarea“ finalului acestuia.

Ce și-a propus Eminescu, prin urmare, în însemnarea din manuscrisul 2 257, începuse să înfăptuiască, sfidînd sabia lui Damocles atîrnată deasupra-i. Iar despre rațiunile mai adînci care îl determinau pe poet nu numai la „înălțarea“ finalului, dar și la „modificarea“ întregului poem, vom putea da cîte deslușiri se cuvin — în **Hyperion, II**.

George Munteanu

*) Fragment (adaptat pentru publicarea în revistă) din **Hyperion, II. Biografia interioară eminesciană.**

„EMINESCU“
sculptură de Gabriela Manole Adoc

„Timpul și visul“

La 1 septembrie 1879 apăreau în **Convorbiri literare** trei poezii de Eminescu : **De cîte ori, iubito...**, **Rugăciunea unui dac** și **Atît de fragedă**. Critica a făcut, în legătură cu textul în discuție, observații subtile, pe linia încadrării, de regulă, a poeziei în „ciclul veronian“ și anume în tema „despărțirii“, cu implicațiile ei, romantice în general și eminesciene în special : timpul, visul, resemnarea, amintirea, dezamăgirea, moartea.

Într-o analiză „tehnică“ și beneficiind de cîștigurile exegetice mai noi, pe criteriul deschiderii nelimitate a textului și a „esteticii receptării“, se pot distinge alte și alte semnificații.

Instanța anamnezei se instituie încă din primul vers : „De cîte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte“. Locuțiunea adverbială „de cîte ori“ indică natura recurentă ciclică a acestei „rememorări“ contemplative, (Mi s-a mai întîmplat, mi se întîmplă și mi se va mai întîmpla cu siguranță : existența mea se contturează veșnic în raport cu **Noi**, dar **Noi** și-ar pierde sensul în lipsa **Ta**). Anamneza este aceea care declanșează **discursul absenței** și are o dublă semnificație : **Tu** — femeia iubită, dar și **Tu** — „zburdalnica vîrstă a tinereții“, cum o numea Creangă. În orice caz, „iubito“ nu trebuie să induci în eroare. Ambiguitatea limbajului discursiv nu lasă, deci, posibilitatea opțiunii, ci sugerează o atitudine **nimistă**, o asumare a ambelor identificări. O astfel de asumare însă, are ca efect contopirea celor două dimensiuni, prin care imaginea vîrstei de aur se va erotiza, iar imaginea iubitei va fi învăluită în melancolie. (Discursul absenței sînt sortit să-l derulez **Eu**, cel care rămîn. **Tu** ești în stare de perpetuă plecare, **Tu** ești, prin vocație, migratoare, disparentă ; **Eu**, cel care iubesc, sînt prin vocație, inversă, sedentar, imobil, „la dispoziție“, fixat pe loc, în suferință... Termenul **Eu**, mereu prezent, nu se constituie decît în raport cu **Tu**, neîncetat absent). Barthes afirmă că discursul absenței nu se îndreaptă decît într-un singur sens : în fapt, rostirea acestui discurs influențează ambele entități. În plan istoric, discursul absenței implică principiul feminin. **Femeia** e sedentară. Bărbatul e vînător ; ea e credincioasă (așteaptă), el este nestatornic (hoinărește, întinde capcane) ; Femeia este cea care întrupează absența — țese și cîntă ; cîntecul fusului exprimă prin zgomotul monoton al vîrteletei imobilitatea și, totodată, absența (în depărtare, tropot de cai și vuietul mării). Rezultă că în orice ins care rostește absența celuilalt, transpare o doză de feminin ; acest ins care așteaptă și suferă este miraculos feminizat.

În poem această devenire întru absență e perceotibilă pe fondul unei mișcări incrementate. Eul locutor revendică pentru sine simptomele unei mișcări blocate, ale unei deveniri neclintite : „oceanul cel de ghiață“, „mii de sloiuri de valuri repezite“, „mă-ntunec și înghet“, discursul are două efecte simultane și contradictorii : pe de o parte, confirmă dinamismul înghețat al locutorului, al acestui **Eu** feminizat, prin faptul că e subiect al rememorării invocatoare ; pe de altă parte, reprezintă absența celuilalt ca proces în curs, ca absență care nu încetează a se desăvîrși, ca iminență veșnic amînată, a acelei absențe supreme care este moartea. „Perechea“ absentă a subiectului locutor nu este **absență** pur și simplu ; ea nu încetează de a se pierde într-un prezent care este al rememorării și al invocației : „O pasăre plutește cu aripi ostenite. / Pe cînd a ei pereche nainte tot s-a dus / C-un plîc întreg de păsări, pierzîndu-se-n apus.“ **Eu** îi desfășor, la nesfîrșit, celui absent discursul propriei lui absențe : situație cu totul insolită — celălalt e absent ca referent, prezent ca locutor. Din această distorsiune curioasă se naște un fel de prezent ce nu poate fi susținut. **Sînt** blocat între două timpuri : al referinței și al locuției. Această „stare“ de „și — și“, „nici — nici“ a fost numită de Barthes, în **Le mythe, aujourd'hui**, ninism. „Numesc ninism această figură mitologică ce constă în a pune două contrarii și în a-i balansa unul pe celălalt, în felul de a le arunca pe ambele... Regăsim aici figura balanței“. La Martin Heidegger ninismul apare ca tonalitate afectivă a lui **mise en abime**. Aceasta este angoasa, iar în angoasă „plutim în suspensie“. Structura ninistă a „imaginarului melancolic“, după expresia Juliei Kristeva, dubla pendulare între „și — și“, „nici — nici“, se relevă aici prin cîteva simptome :

1. dinamismul blocat („oceanul cel de ghiață“ este și mobil și imobil, nici mobil nici imobil, „pasărea /care/ pluteste cu aripi ostenite“ este o izomorfă a emblemei niniste a balanței ; lexicalizată, această structură apare în versul „Nici rău nu-i pare-acuma, nici bine nu... ea moare“ ; moartea e formulată aici ca transcendență care rezolvă dilema ninistă, ca identitate a contrariilor, în care este psihismul ninist ezită să opteze) ;

2. nivelul cel mai cuprinzător al structurii niniste este însăși postularea simultană a absenței ființei reale și a prezenței ei provocate de actul locutor discurs (și absență și prezență, nici absență nici prezență). Deci **Eu** sînt nevoit să îndur absența. Voi încerca, așadar, s-o manipulez : să schimb distorsiunea timpului în du-te-vino, să produc ritm, să deschid scena limbajului (Lacan — Ricoeur : limbajul se naște din absență, copilul și-a meșterit un soi de ghem pe care îl azvîrle și îl apucă iar, mimînd plecarea și întoarcerea mamei ; Lacan — prezența și absența își află una în cealaltă chemarea). Această înscenare de natură lingvistică îndepărtează și amînă moartea celuilalt. În versul 14 : „Cînd tu te pierzi în zarea eternei dimineți“ se regăsește procesul în curs al „pierderii“ al cărui veșnic prezent în desfășurare e atestat de prezentul indicativ al verbului „te pierzi“ (Foarte interesantă recurența verbului „a se pierde“ care apare într-o primă ipostază în sintagma „pierzîndu-se-n apus“, iar, apoi, într-una al cărei sens este schimbat datorită determinantului : „Te pierzi în zarea eternei dimineți“). „O pasăre plutește cu aripi ostenite“ răspunde, parcă, afirmației lui Kierkegaard : „sufletul meu e o pasăre ce plutește deasupra unei mări moarte“. Emotia absenței s-ar putea reduce la un singur verb : „a susține“... Procesul în curs al pierderii din ultimul vers exprimă dimensiunea temporală pe care o scontează procesul recurent al anamnezei enunțate în primul vers : **Tu**, fiind absentă, **Tu**, pierzîndu-te fără să dispari cu totul, **Eu** îmi pot aduce aminte de tine din cînd în cînd ; pentru că **Eu** îmi aduc aminte din cînd în cînd de tine, adică totdeauna, **Tu** nu încetezi de a te pierde, adică nu te pierzi cu totul, amîni la infinit acest moment cînd absența provizorie a ceea ce nu încetează de a se pierde, basculează în absența provizorie a ceea ce a murit cu adevărat, adică a încetat a se mai pierde.

Ultimele trei versuri, citate, sînt singurele în care o anume mișcare pare că se realizează (adverbul și locuțiunea adverbială „tot“ și „din ce în ce“ sînt cele care fac perceotibilă această glisare interminabilă și în direcții absolut contrare). Această acțiune, sfîșietor de nesfîrșită, permite o lectură a poemului à **rebours**: desfășor discursul absenței tale, astfel încît existența mea se va defini ca veșnică anamneză (aș putea deci descrie poemul „mereu, iubito, de noi mi-aduc aminte“). Această rememorare îmi va stîrni angoasa : **Tu** ești și prezentă și absentă. Din această dilemă nu am cum ieși : trebuie să mi-o asum. Asumîndu-mi-o, înțeleg să te chem la nesfîrșit, de vreme ce ai plecat, că, de vreme ce îți vorbesc ești demult aici, că prezența ta fictivă se suprapune ființei mele, că **Tu** face deja parte din mine, că **Je est un autre**, că **Eu** sînt aproape **Tu**.

La acest nivel al lecturii, poemul **De cîte ori, iubito...** va putea fi receptat ca o contemplație ce nu încetează a deveni narcisiacă.

Dan Preda

*) Note despre poezia „De cîte ori, iubito...“, de M. Eminescu.

Exerciții de interpretare

Stăteam de vorbă zilele trecute cu un prieten, distins traducător și fin cunoscător de poezie, despre dificultățile, adeseori insurmontabile, ale transpunerii într-o altă limbă a marilor poeți. Obstacolul cel mai important, îmi spunea el, n-ar fi, cum am putea crede, metafora complicată, sinesteziile, eufoniile și nici chiar idiotismele (a nu se confunda cu idioteniile) ci simplitatea esențială, transparența perfectă, ai zice, a imaginii poetice. Participase, îmi povestea, la un colocviu cu traducători sovietici ai lui Eminescu și discuția se purta în jurul versiunii în limba rusă a poeziei **De ce nu-mi vii**. Se găsea acolo, spunea amicul, aproape tot : și rîndunelele, și frunzele de nuc, și bruma, și sinul, și amintirea, și ochii, și scînteile... Un singur lucru lipsea, dar acela era fundamental : acel **mi** în dativul posesiv din „De ce nu-mi vii“. Deci nu **De ce nu vii**, nici **De ce nu mai vii**, nici altfel, ci tocmai **De ce nu-mi vii**. Că este altceva, e sigur, dar este — m-am întrebat — într-adevăr fundamental acest **mi** pentru impactul emoțional al poeziei ? Și mi-am răspuns. Pentru a urmări mai ușor „răspunsul“, reproduc în întregime poezia :

DE CE NU-MI VII

Vezi, rîndunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
Și-așează bruma peste vii
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?

O, vino iar în al meu braț,
Să te privesc cu mult nesaț,
Să razim dulce capul meu
De sînul tău, de sînul tău !

Ți-aduci aminte cum pe-atunci
Cînd ne plîmbam prin văi și lunci
Te ridicam de subsuori
De-atîtea ori, de-atîtea ori ?

În lumea asta sunt femei
Cu ochi ce izvorăsc scîntei...
Dar, oricît ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nu-s !

Căci tu însoțești mereu
Viața sufletului meu,
Mai mîndră decît orice stea,
Iubita mea, iubita mea !

Tîrzie toamnă e acum,
Se scutur frunzele pe drum,
Și lanurile sunt pustii...
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?

Versuri — nu-i așa ? — simple, care nu spun sau, mai exact, nu par a spune decît ceea ce spun. Totuși, cîteva semne de întrebare și exclamare (ale cititorului, nu ale poetului) rămîn la sfîrșitul unei lecturi atente.

1. — Deși titlul poeziei este o interogație, el nu este urmat de semnul corespunzător. De ce ? Mai cu seamă că aceeași formulare (repetată) din finalul primei strofe și al ultimei are ceea ce trebuie, adică semnul întrebării. Deci nu este vorba de o neglijență a poetului, ci de un gest deliberat. **Așa a vrut** Eminescu ! De ce ? Las, deocamdată, întrebarea fără răspuns.

2. — Primele trei versuri ale strofei întîi recompun, din cîteva elemente, imaginea — s-ar zice — unui cadru natural familiar cuplului de îndrăgostiți. Invitația la rememorare („Vezi“) are, în acest caz, drept consecință logică întrebarea care cere răspuns din versul patru. „Traducînd“, ar fi : cînd vezi că totul este acum la fel ca atunci, de ce nu vii pentru a fi cum a fost ?

Dacă aceasta este interpretarea corectă (și, de altfel, la îndemînă) interogația de aici este echivalentă cu aceea pe care Cătălina o adresează prima oară lui Hyperion în **Luceafărul**: „De ce nu vii tu ? Vină !“. Similitudinea merge chiar mai departe, căci strofa a doua din **De ce nu-mi vii** conține și ea o chemare : „O, vino“... Ar fi putut deci Cătălina să spună „De ce nu-mi vii ?“ cu acel **mi** posesiv, care presupune o etraordinară intimitate ? Nu ! Pentru că în **Luceafărul** intimitatea trebuie abia cîștigată, în timp ce în **De ce nu-mi vii** ea a fost deja pierdută. Îndrăgostitul de aici încearcă să facă reversibil ireversibilul, să regăsească un timp pierdut, dar care i-a aparținut cîndva. L-a trăit și a fost trăit de el. De aceea poate întreba : „De ce nu-mi vii ?“ Dar nu este doar asta !

3. — Sugestia ireversibilității temporale, a timpului care „crește-n urma mea“, ca în **Trecut-au anii...**, dar, aici, fără consecința **întunecării**, este conținută în versul „Vezi, rîndunelele se duc“. Cînd rîndunelele **pleacă**, speranța reîntoarcerii rămîne intactă. Cînd rîndunelele **se duc**, timpul refuză ciclicitatea. Și atunci : „Pierdut e totu-n zarea tinereții / Și mută-i gura dulce-a altor vremuri“. Așadar, primele trei versuri ale strofei întîi nu recompun un cadru natural familiar cuplului de îndrăgostiți (vezi 2.), ci sugerează un peisaj interior al singurătății dezolante. Ea, iubita, trebuie să vină, așa-zicînd, acestei **singurătăți** : „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?“ Altfel spus, existența iubitei capătă înțeles doar prin raportare la suferința eroului liric. Nu întîmplător, aici, ea nu are chip și nici inițiativă. Ea este pentru că el este. Și atunci, desigur : „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?“

4. — Două sînt ipostazele iubitei, pe care eroul liric le selectează din „trecutul vieții“. Prima dintre acestea este idealizată, pentru a răspunde nevoii de contemplație și adorație. Începutul strofei a doua anunță un joc erotic („O, vino iar în al meu braț“), dar ceea ce urmează este de o infinită pudoare. Erotismul devine extatism : „Să te privesc cu mult nesaț / Să razim dulce capul meu / De sînul tău, de sînul tău“. O dorință foarte puternică („mult nesaț“), sublimată în privire și urmată de rezemarea castă a capului pe sîn înseamnă mai degrabă un gest de venerație decît de posesiune. A doua ipostază, concurentă primei, căci poetul va alege între ele, este senzuală, deși aparențele contrazic această interpretare. Într-adevăr, strofa a treia evocă plîmbările cuplului „prin văi și lunci“ și ridicarea iubitei de subsuori. Ca în familiile fotografii de album, aș zice. Totuși, plîmbarea prin văi și lunci presupune coborîre, urcare, mers pe drum drept, iar coborîre... Vreau să spun — o anumită repetitivitate și „mecanice cadențe“. Ca, de altfel, și ridicatul de subsuori „De-atîtea ori, de-atîtea ori ?“

5. — Strofele patru și cinci operează o nouă reducție (acea opțiune despre care vorbeam mai înainte) în „portretul“ iubitei. Este reținută ipostaza celestă „Mai mîndră decît orice stea“) pentru că numai așa sufletul lui va fi însoțit mereu. Am subliniat „mereu“ pentru a atrage atenția că ipostaza cealaltă, pămînteană, să-i spunem, ca în **Floare albastră** („Și de-a soarelui căldură / Voi fi roșie ca mărul / Mi-oi desface de-aur părul / Să-ți astup cu dînsul gura“) este îndepărtată printr-un act mental, căci gîndită ca neîndestulătoare sufletului, dar nu disprețuită.

6. — Ultimul vers al strofei a cincea („Iubita mea, iubita mea“) este de o deosebită importanță pentru interpretarea propusă. Iubita mea, aceea mai mîndră decît orice stea, aceea cum altele nu-s, căci doar ea îmi însenînează viața sufletului, numai pe aceea, a mea, o chem / întreb : „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?“

7. — Și aceea („Femeie între stele și stea între femei“) nu va veni (de fapt **nu-i va veni**). Deși singurătatea este tot mai copleșitoare („Și lanurile sunt pustii...“), iar întrebarea din finalul poeziei răsună ca un strigăt disperat, dar în deșert. Nu va veni / răspunde nu pentru că nu mai este, ca în **Din valurile vremii...**, nici pentru că iubirea s-a stins, ca în **S-a dus amorul**, ci pur și simplu fiindcă n-a existat vreodată decît ca o himeră. **Ea este pentru că el este.** Ea este pentru că întrebarea o cheamă fără speranță : „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii ?“

8. — Înțelegem acum de ce titlul poeziei nu are semnul întrebării. El este, de fapt, un răspuns. — **De ce nu-mi vii ? — De ce nu-mi vii.** Motivațiile acestui fel de răspuns se găsesc în poezie, care abia trebuie din nou citită : „Vezi, rîndunelele se duc...“

9. — Cîtă simplitate, atîta profunzime !

Valentin F. Mihăescu

JURNAL DE POET

Chipul lui Eminescu

Pe colinele Romei se află într-un muzeu zeci de busturi, statui ale vechilor latini virtuoși dintre strămoșii noștri. Ei, după ce mureau, deveniți zei, păzeau vatra casei, a satului, a orașului.

În frumusețea sa romană îl avem întruchipat în piatră și bronz, în lemn și pînză, în nenumărate ipostaze pe marele poet erou în sens roman, pe tot cuprinsul țării.

Revista „Luceafărul“ și-a propus în acest an Centenar să prezinte cititorilor săi această moștenire, chipul lui Eminescu în opere de artă însoțite de cîte un cuvînt.

Astăzi îl privim pe Eminescu prin bronzul din fața Ateneului, datorat sculptorului Gheorghe Anghel.

Este numai mîini uriașe, lucrătoare și picioare tot așa care au bătut toată planeta pămîntului românesc, pași grei de bronz, ca niște limbi de clopot și înfățișarea frunții înalte peste ochi milostivi, iar toată această catedrală o alungă pe verticala dreaptă cu cele trei degete, triadic, pogorînd mirul frunții pe crucea pieptului supt, ca al cerbului însetat după ce a mistuit întreg șarpele cu creștetul de otravă,

Nu întru floare frîntă s-o cuprindă potirul mîinii
A candelă Luceafărul să-i culeagă
din adîncul fîntînii.

Ioan Alexandru

ianuarie '89.

A existat

A existat risipă
de vis din visul său
ne-am stinge într-o clipă
de n-ar visa mereu

a existat dar noi
ne naștem înainte
cînd timpul înapoi
se-ntoarce prin cuvinte

a existat și parcă
mai singeră pe strună
de ce să se întoarcă
poetul și să-ți spună

aici e marea mea
și cine-s eu de lîngă
cînd ochii mei ar vrea
și nu mai pot s-o plîngă

fiind din totdeauna
mișcare și repaos
de ce să-mi cadă una
o lacrimă din haos

cînd voi cînd cer risipă
de vis din visul meu
ați fi pieri-ntr-o clipă
de n-aș visa mereu.

Ion Nicolescu

Cronică

În anul de grație una mie opt sute și cincizeci
a venit la domnia cuvintului Mihai Eminescu...
și ne-a învățat graiul stelelor
și al izvoarelor și al codrilor,
dar mai ales ne-a învățat să cuvîntăm nemurirea...

și dintr-odată
munții s-au umplut de străbuni
peste tronuri de piatră,
văzduhul de mireasma teilor,
cerul de stele de nuntă și lună plină
și așa a fost scos în lumină
cuvîntul acasă
și așa s-a făcut că ne-am sprijinit sufletul
de floarea cea mai albastră.
Iarba-i fericită că i-a imprimăvărat pasul,
lacul că i-a oglindit,
noi, că i-am citit adîncul
și am aflat de unde am venit,
dirijînd verbul a învățnici...
Singele șoptește într-un grai cunoscut :
Vox dei, vox populi !

Valeria Deleanu

Urme de aur

Pe străzile Bucureștilor trece Eminescu,
Ochii lui nasc luceferi și stele ;
Printre visări și planuri rebele,
Pe străzile Bucureștilor trece Eminescu.

Trece Eminescu și-acum. Nu-l vedeți ?
Este vară sau toamnă, primăvară sau iarnă,
Privirile lui au pornit să ne cearnă
Poeme evadate din mii de săgeți.

Vă spun, în momentul acesta trece Eminescu,
El e faldul speranței noastre întru vers,
De aur sînt urmele în divinu-i mers,
Trestie în bătaia lunii trece Eminescu.

Radu Cange

Metafora mării

„Din sfera mea venii cu greu / Ca să-ți urmez chemarea / Iar cerul este tatăl meu / Și mumă-mea e marea !“. Cu această rostire, din lăuntrul destinului său și într-o asemenea dimensiune cosmică, debutează dialogul astrului atoatecuprinzător cu o ființă pămîntească în celebrul poem „Luceafărul“. Parcă vedem urmele venirii sale din cerurile care nouă ne scapă și-i auzim rădăcinile, altele decît ale noastre, trăgîndu-și seve adînci și sclipitoare, dintr-o altă materie, aceea a sferelor necontenite. Tot ce-i pămîntesc e sortit clipei și poate de aici bogăția de o neliniștită și caldă frumusețe. Pe cîtă vreme dincolo e veșnicia, e frumusețea rece și străină atingerii sufletului. Și totuși Eminescu a împăcat aceste două lumi prin hotarul care nu le desparte ci le unește : marea. Nu marginea, nu limita ei, care poate fi și o formă a iluziei, a disperării grave și ultime ca o nostalgie fără sfîrșit cum este în poezia „Mai am un singur dor“, ci întinderile vaste, nemărginite, în care se cuprinde tot. Este o metaforă a nașterii, marea, și a mișcării nedesprinse de sine. „Am coborît cu-al meu senin / Și m-am născut din ape“ spune Luceafărul. Pentru ochii pămînteni el are ochiul care-nghează. Dorinței fierbinți și neasemuite, dar pămîntești în toată alcătuirea și pornirea sa, el nu-i poate oferi decît desfășurarea rece și stranie a frumuseților depărtate, originare. „El asculta tremurător / Se aprindea mai tare / Și s-arunca fulgerător, / Se scufunda în mare“. Deci, iată hotarul acestor două lumi, iată fereastra prin care se întîlnesc ele : marea. Luceafărul, ca să poată veni pe pămînt și să vorbească, trebuie să treacă prin mare și poate că aici este chiar simburele înțelegerii, o lume venind în întîmpinarea alteia, fie ea pămînteană sau cosmică, trebuie mai întîi să se purifice, cunoașterea are și acest sens al purificării în sine și față de sine. Există în acest sens o idee eminesciană a mării, după cum o idee eminesciană a cosmosului plutește poate peste toată întinderea poeziei românești.

De observat : rîurile, lacul reprezintă nostalgice și trecătoare stări omenești, ca și frunza codrului, ca iarba, pe cît vreme stelele, aștrii, marea formează acea unitate indivizibilă a cosmosului, întregul care ne absoarbe și prin care abia dacă ne mai întrezărim, ca o amintire a cerului pe care nici nu l-am părăsit dar pe care nici nu l-am putut îmbrățișa de tot. De la „Lacul codrilor albastru / Nuferi galbeni îi încarcă / Tresărind în cercuri albe / El cutremură o barcă“, și pînă la „Dar un luceafăr răsărit / Din liniștea uitării / Dă orizont nemărginit / Singurătății mării“, este distanța nu de stări sufletești și de timp fragmentat și supus amintirilor, ci de memorie, de acel spațiu originar pierdut și regăsit în întregul acestei memorii, este cosmosul în echilibrul său inițial. De aceea, marea și metafora mării la Eminescu au acea energie de graniță cosmică și nealterabilă, purificatoare pînă la a ne putea naște din nou. Ideea eminesciană a mării este cîntecul, marele cîntec al dorului, al încercării de a ne naște din nou. O spune, în limbajul rostirii pămîntești, și cu strălucirea de foc a silabelor sale de acolo, de sus, din străfundurile memoriei lumii gîndite și trăite însuși Luceafărul : „Din sfera mea venii cu greu / Ca să-ți urmez chemarea / Iar cerul este tatăl meu / Și mumă-mea e marea“.

A. I. Zăinescu

Cenaclul «Luceafărul»

CRONICĂ (XII)

Solstițiul de iarnă 1988 la Muzeul Literaturii Române, cu cenaclul revistei „Luceafărul". Țin timpul în loc : cu poezie **Rodica Berariu Drăghincescu** și cu proză **Laurian Câmpeanu**. Discuția este ținută în friu de către **Nicolae Dan Fruntelată** și **Mihai Ungheanu** — dar cine-l poate opri pe **Fănuș Neagu**, care propune (și impune) ca ședința să se împartă în două : poezia cu critica ei — și proza, idem !

Rodica Berariu Drăghincescu oferă publicului zece poeme, după care din colțul lui preferat (dreapta — față) **Constant Călinescu** întoarce clepsidra timpului : „Ne aflăm în fața unei poezii grave, compuse din elemente familiare, de zi cu zi. Un spațiu tihnit, în care poeta se particularizează prin două voci : un personaj care se mărturisește și, în subtext, altul care se observă, rece, cu un cinism benign. Această împletire de voci naște tensiunea poeziei."

Distincția este adîncită de către **Fănuș Neagu**, și punctată în formule memorabile (inspirate chiar din versurile citite, cu această declarație : „Vă fur ceva dintr-o poezie pentru o schiță, dar nu veți afla ce.") : „Un personaj de bucătărie și unul de evanescență" : „Imaginea unei leoaice într-un capot de bucătărie". Și, într-o adresare directă, vădit critică : „Nu sînteți poeta care să cîntați lucruri de urbe. Nu vă stă bine. Sînteți mult mai romantică decît știți — și vreți să izbucniți în partea adversă. Nu aveți dreptul să izbucniți din ziduri cu niște lucruri împrumutate (de la Traian T. Coșovei, de pildă). Vă dedublați, dar vă face mai sensibilă a doua măsură a lucrurilor." Preluînd discuția, **Radu Comănescu** vorbește de „o poezie foarte stranie care fuge de poezie." Formula ambiguă — între proză organizată poetic și poem propriu-zis — derivă din „spaima de prea multă sensibilitate". Structural, poeta este foarte sensibilă pentru că opune „lumea capotului pătat de ulei" — lumii poeziei adevărate. „Arta se amestecă cu cotidianul, prozaismul este ostentativ, mergînd pînă la convenții prea clare." Una dintre regulile prozaismului este să creeze în final treceri spre poezie. „Aceasta regulă este vizibilă la Rodica Berariu Drăghincescu — ceea ce mă face să am încredere în numele ei."

Dan Alexandru Condeescu vorbește de poetica realului promovată cu tiranie de valul '80, și observă : „N-ar fi rău ca poezia Rodicăi Berariu Drăghincescu să însemne o reintoarcere la lirism." Acesta e cel mai important lucru pe care ține să-l remarce : izbucnirile de lirism prea cenzurate. Adevăratul drum al poetei ar fi, după Alexandru Dan Condeescu, „regimul oniric al poeziei. Ea merge, de fapt, pe acest drum cînd «scapă» de tirania modelelor, a convenției."

Ion Iuga atrage atenția asupra unor imagini din poemele citite care amintesc de pictura metafizică (se invocă De Chirico — ceea ce trezește zîmbete și ironii antierudistice). Avem de-a face cu „simboluri reale, foarte exacte, care își conțin un context, un spațiu pentru existență." Aceste simboluri îi dau poetei șansa de „a încheia fiecare poem în mod magistral". Structura poetei este absolut lirică — în ciuda aparențelor de regie.

Tînărul poet **Alexandru Baumgarten** ia pentru a doua oară cuvîntul în cenaclu de partea criticii : „Poeta nu mi se pare afectivă, dimpotrivă, aș zice că e vorba de un lirism exterior, nu interior. Totul se încheagă bine, dar se construiește pe senzații exterioare."

„Polemica" pe această temă a fost determinată, cum remarcă și **Mihai Ungheanu**, de modul de lectură pe care și l-a regizat poeta, puțin teatral, oricum, afectat. Mihai Ungheanu arată că avem de-a face cu „vocație și talent", și remarcă „jocul cotidianului" în care, la început, „personajul" e mai ezitant — dar apoi prinde consistență.

De altfel, Rodica Berariu Drăghincescu nu se află la primul contact cu publicul, ea a mai publicat versuri chiar în revista „Luceafărul" (unele, și sub pseudonim) — dar a publicat și critică literară (în „Astra"). Este profesoară de limba și literatura română (predă și franceza) în Timișoara.

În partea a doua a ședinței, Fănuș Neagu ne invită să ascultăm una dintre mizele sale : pe **Laurian Câmpeanu**, „prozator de o deosebită calitate", „foarte strict aplecat asupra vieții", „cu un spirit de observație ieșit din comun". „Aș fi semnat și eu bucata de proză numită **Mangusta**", mărturisește Fănuș Neagu ca supremă dovadă de încredere în prozator, după care se scuză că necesități urgente îi cer să fie în altă parte.

Publicul ascultă cu sufletul la gură. După care, **Iulian Neacșu** preia oficiile de „gazdă" lăsate la masa prezidiului de către Fănuș Neagu, și vorbește în continuare despre tînărul debutant : are 33 de ani, este profesor la Ploiești, a petrecut copilăria în preajma avioanelor la Fetești și la Ploiești, a citit și în cenaclul „Numele poetului" condus de Cezar Ivănescu, unde a avut succes cu... poezie. Despre bucata citită, Iulian Neacșu consideră că este proba unui debut în proză memorabil. „Pentru «decolare» e bine, e foarte bine."

Invitați să se pronunțe, prozatorii prezenți în cenaclu, pe care revista „Luceafărul" îi susține, salută și ei debutul lui Laurian Câmpeanu. Ceva mai reținută, însă, critica resimte nevoia de a asculta mai multe proze de Laurian Câmpeanu — și recunoaște, aproape unanim, că elogiile anticipative ale lui Fănuș Neagu au fost un serios obstacol în receptarea corectă — dar și în demararea spre... discuția critică propriu-zisă. Se polemizează cu superlativele lui Fănuș Neagu, recunoscîndu-se calitățile prozei.

Constant Călinescu recunoaște, în cele din urmă, că proza este „o cantitate de viață pe un spațiu foarte restrins", că sistemul de referință al autorului este dublu — copil/matur — simultaneitatea planurilor fiind realizată cu o intuiție surprinzătoare pentru un tînăr debutant.

Mult mai ponderat, **Dan Alexandru Condeescu** arată doar că proza „e bine scrisă, dovedind o mînă înzestrată" — dar că nu poate subscrie așa de ușor la unele superlative lansate. Este o proză de atmosferă, un abur de lirism care învăluie amintirea unei lumi ce nu mai este. „Așteptam să se întîmple ceva în final ca să salveze cumva aceste notații bine făcute. Un singur lucru m-a scos din această linie cuminte și banală : pătrunderea imaginarului în universul copilăriei. Copiii trăiesc **ad litteram** spaime impuse din lecturi, din programele de televizor — din afară în general."

Nicolae Georgescu a remarcat un surprinzător impuls al construcției, al ordinii, în proza lui Laurian Câmpeanu. Este un spațiu al copilăriei ce se îndepărtează — dar nu este protejat, dimpotrivă, este înconjurat de pericolul dispariției : moartea te pîndește la tot pasul în acest spațiu, spaimele copiilor sînt numai spaime de moarte, sînt categorice : „poți să mori" este o expresie recurentă în imaginația lor, un fel de refren care ritmează amintirea (proza). Este, desigur, vorba și de acel sentiment al unei „lumi ce nu mai este" (Eminescu) — de fapt, al unei lumi ce s-a schimbat, a murit cu adevărat.

Radu Bagdasar, prezent pentru prima oară în cenaclu, consideră proza citită mai degrabă „o probă de sol, un exercițiu" decît o probă de „decolare", și arată dificultățile ce pot rezulta (și care au rezultat !) dintr-o prezentare prea elogioasă a unui debutant.

Radu Comănescu : „Proza de acest tip, unde martorul mimează, își păstrează maturitatea dar și copilăria, s-a scris în mari cantități mai ales în literatura americană. De obicei, o tragedie înspăimîntătoare dezvăluită în final reprezintă motorul epic al acestei proze. Autorul se ferește de un asemenea punct tragic, menținîndu-se pe linia evocatoare." Radu Comănescu subliniază, că nu este vorba atît de un univers al copilăriei, cît de un pretext pentru a atrage atenția asupra unei activități umane deosebite : cea a aviației.

Mihai Ungheanu constată că, de fapt, critica a cheltuit multă energie pentru a contrazice superlativele lui Fănuș Neagu — și acest lucru l-a defavorizat pe prozator. „Opinia lui Fănuș Neagu a fost contrazisă însă în superlativele ei, nu în girul ei. Laurian Câmpeanu este un real talent. Regret că nu s-a discutat în comun despre poezie și proză. Procedînd didactic am nedreptățit pe poetă. Atît Rodica Drăghincescu, cît și Laurian Câmpeanu constituie certitudini și ne-au oferit o seară aleasă de literatură."

În încheiere, **Nicolae Dan Fruntelată** arată ca a fost o ședință bună, nu s-a simțit nici un moment tendința vreunei „bătăi cu flori" — dimpotrivă, s-au exprimat opinii diferite, chiar contradictorii, așa cum trebuie în viața de cenaclu. Nicolae Dan Fruntelată urează, în finalul ședinței, „La mulți ani" gazdelor de la Muzeul Literaturii Române și membrilor cenaclului.

Următoarea ședință a Cenaclului revistei „Luceafărul" va avea loc în luna ianuarie 1989, la o dată ce va fi anunțată.

Nicolae Georgescu

rodica drăghincescu

Lînă neagră

Febră. o scară albă, dizgrațios de albă,
proptindu-se arogant de pieptul meu.
stau cu picioarele în apa otetită. tricotez
din lînă neagră un flanel
două pe față, două pe dos
ochiurile îmbucă din lînă cu lăcomie
două pe deasupra, două lăsate pe jos
ghemul ca un titirez se învîrte, mănîncă
din masă, din scaune, din pat.
visez. deșirînd în bucle negre, aspre
rotundul prins în mine.

Umbră mărită

În fiecare cuvînt sînt două-trei două de
fluturi
din fiecare cuvînt, precum dintr-o teavă
lungă de pușcă,
se aud cîrduri mari, gălăgioase, de rațe și
gîște,
cu fiecare cuvînt poți vorbi între patru ochi
despre orișice fel de moarte,
fie ea și un început de poem
scris la luminare, seară,
cu mult prea multă sensibilitate

Loc de poem sau de vînt

Amiaza unei gări
urzeală de trenuri involburate
plouă
sala de așteptare ca un celofan
peste o dulce și plăcută eternitate
mi-aduc aminte de propria-mi nuntă
fugeam pe mijlocul drumului ca să nu
m-ajungă nuntașii
ei aruncau după mine cu pietre și mure
ce petrecere !
fugeam pe mijlocul drumului ca să nu ma
prindă
cînd mi se păru că mama peste case ma
strigă,
zgîlțîind fereastra dintre vis și realitate
apoi, am căzut de pe bicicletă într-un
tren fără destinație

După-amiază de iunie

Nu scriu
cobor într-o groapă de var
dealuri și văi de albeață pustie
iată, sînt pe-un maidan
trag după mine un sac,
un sac rupt trag după mine
rid
aproape involuntar
rîsul meu ca un șir de semințe
mă împiedic și cad

*

arunc apa din scaldă în răspăr
să se ducă în pustie ispite
alerg și scriu. s-a înserat. în spate
duc pietre mari, părinteşti, aurite
din grădina crescută pe prag
tata ciopleşte şi cîntă. O curte
gropi de var, lume, cai.
ridică o casă pe cinste.

*

doamne, țin în mînă un par
și lovesc
și lovesc, și lovesc și lovesc
ceea ce nu mai vine.

Bob de nisip marin

aici nu mă va găsi nimeni
totul e calculat dinainte
în apa călduță a infinitului:
ziduri, ziduri
din care oricînd ar putea izbucni înserarea
scot de sub unghie un
bob de nisip marin
îl legăn în palmă
stărui puțin, cît să ajungă cu buzele
de genunchiul țărmului
apoi îl arunc, îl arunc
în cele șapte crăpături ale vîntului
un fel de a accepta să mi se întîmple
un chin
căci mai apoi, mi-e ciudă, mă smiorcăi,
mă acuz inutil
tîrziu
de-acum fiecare lacrimă e un bilci
în care a scăpat o leoaică.

Sezon poetic

numai gropi,
insomnii în care iarba e bună de coasă
verde pervers, buclat după gri
acest sezon între șarpe și broască
precum întunericul într-o sală de film
numai bălți sub jetul memoriei
mulaje de apă
prietenii mei goi-goluți în nămol
se joacă, înoată, trag de-un elastic,
ce țărm
vinzoleală spurcată,
membrană întinsă peste un străniu ecou
numai gropi,
insomnii în care iarba e bună de coasă
sub geamurile sărind în țăndări argintii

Ca pentru sine

Mi-au spus :
nu știi să scrii ?
gata. nu știi. ce dracu. mare scofală ?!
ai alte șanse : să fii tînără, aproape
frumoasă,
să te măriți, să locuiești la parter,
să faci mulți copii
să te coafezi, să te îmbraci dintr-o
singură leafă
gata. nu te mai necăji
vei fi gimnastă, economistă,
oficiantă într-o gară
și brusc au tăcut.
eu n-am găsit răspuns atunci
am izbucnit în plîns ca o bleagă
mult mai tîrziu cînd m-am născut
venind pe lume într-o cușcă de aer
ce spaimă !
moașei i se făcuse milă și frig
avea un creion chimic și un zîmbet hain
mi-a dat din registru un număr cam strîmb
și-a adăugat pe verso în grabă :
„fetiță, 2 kg și un sfert, număr impar 39
(treizeci și nouă)
sugrumată cu cordonul ombilical, 26% șansă"
apoi ca pentru sine, încet :
„doamne, ce tare plouă !"

Grafică de Floarea Țuțuianu

laurian cămpeanu

Mangusta

● Scrie ca un om care a împlinit treizeci de ani. Poate i-a împlinit, nu-l cunosc ; mi-a trimis, spre lectură, trei povestiri — două bune de publicat, una... Posedă acel dar unic de-a observa că sub fiecare lucire fosforescentă stau în umbră două tipare ale durerii : Nostalgie reținut, un pic și romantic fără voie (sau bine cenzurat), Laurian Cămpeanu lucrează fraza ca un îndrăgostit de scăpărările cuvîntului și pare înclinat să dea glas mai ales tristețelor care înnobilează viața. Bun venit pe drumul nevoii.

Fănuș Neagu

Dida era o ungurăoică voinică, de vreo opt ani, îmbrăcată în iarna aceea cu o vestă de blană și o căciulă pufoasă, avea ochii verzi de pisică sălbatică și îl răsturna pe marginea bazinului cu broaște țestoase răsucindu-i brațele la spate și strigîndu-i cu disperare : „Spune că mă iubești !". Uneori apărea în zăpadă o gospodină corpolentă, cu un batic strîns pe frunte, care o striga atît de tare la masă, încît Dida îi dădea drumul și alerga greoaie spre bloc. După masă, Dida venea înapoi mîncînd prăjituri cu mere în fața lui ca să-i facă în ciudă.

Copiii alergau pînă seara tîrziu în colonia de piloți unde aprindeau sau stingeau neoanele după bunul lor plac. Urmăreau pînă departe direle albe și pufoase lăsate de avioane pe întinderea nesfîrșită a cerului. Uneori se furișau pînă la radarul care se învîrtea bîzîind ca un bondar și se agățau de aripile lui uriașe ce-l purtau prin aer. De Ziua Aviației îi plimbau cu un „IL-14" și ei priveau prin hublourile acelea stîlpii de telegraf cît bețele de chibrit și panglica șerpuitoare a Dunării sperlîndu-se de golurile de aer. Nenea Dumitru îi lăsa în cabină să se minuneze de zecile de ceasuri cu cadrane colorate. Aterizau pe un platou făcînd o mică excursie pînă la Pădurea Albinelor unde scorburile musteau de faguri ce se scurgeau pe trunchiurile noduroase pe care nu le puteau cuprinde cu brațele. Și un bătrîn cu barbă colilie locuind într-un bordei și hrănindu-se numai cu miere le aducea faguri, iar ei mîncau cu tot cu ceară, încît mierea li se prelingea pe bărbie.

Primăvara, copiii mîncau flori de salcîm la marginea cîmpului urmărind avioanele care făceau loopinguri, zburau pe spate și se înșurubau în spirale pe cerul senin. În văzduh pluteau parașute portocalii ce se deschideau în serie, aterizînd la punct fix. Ei se duceau la aerodrom urcîndu-se în turnul de control sau alergau printre planoarele colorate și avioanele-școală tip „A.N.-24" sau „I.A.R.-813". Încercau să învîrte elicea, priveau în carlingă prin geamul acela de plexiglas ce se trăgea într-o parte cînd pilotul ieșea dîndu-și casca pe ceafă și umblau pe avioane cu brațele desfăcute ca să-și mențină echilibrul.

În apropiere se lansau baloane cu hidrogen sondînd plafonul de nori cumulus, nimbus și cirus. Ei se agățau de baloanele acelea uriașe care îi ridicau cîteva palme de la pămînt purtîndu-i în direcția vîntului și apoi le dădeau drumul privind cum se înălțau în văzduh din ce în ce mai sus pînă nu se mai vedeau deloc spărgîndu-se undeva, dincolo de nori. Se rugau să meteorologi să le umfle și lor baloane plutitoare, însă aceștia îi speriau spunîndu-le că un copil neascultător se agățase de un astfel de balon care-l urcase la cer și dispăruse pentru totdeauna de-acasă. De ciudă, umblau în stație scuturînd pe furiș termometrele sau îndoiau girueta de tabla care se învîrtea cînd bătea vîntul. Se duceau apoi la solar dîndu-se peste cap în bărci și în roate sau se urcau pînă în vîrf pe scara castelului de apă să vadă dacă barza a adus vreun copil. Nu se uitau niciodată în jos, de teamă să nu li se facă rău de înălțime. Seara, alergau la neoane unde se adunau goange și prindeau vreo rădașcă sau cărăbuș cu un corn pe care îl înhămau la o cutie de chibrituri cu roți de plută. Adunau licurici într-un borcan și le dădeau drumul noaptea să le lumineze prin cameră ținîndu-le de urît.

Dar în iarna aceea, Dida era geloasă pe Doina Trifan care avea gropițe în obraji și se jucase cu el de-a mama și de-a tata. Își construiseră din cărămizi de zăpadă un iglu ca al eschimoșilor unde stăteau ore în șir visînd să se ungă cu untură de pește și să doarmă pe blănuri. Abia se furișau prin intrarea scundă în casa lor circulară, cu ferestre cît palma, pe unde pătrundeau razele soarelui de iarnă în vreme ce ei se țineau în brațe de frig. Dida însă le-o dărîmase cu furie într-o dimineață amenințîndu-i că o să se facă milițiancă și o să-i prindă pe toți copiii. Îi era teamă de Dida și de fratele ei, Peter, care avea un smoc de păr alb în frunte și dădea impresia că plînge chiar și atunci cînd rîdea. Apărea prin viscol, cu zîmbetul acela straniu, semănînd cu Yeti, omul zăpezilor, pe care îl văzuseră la televizor, și copiii fugeau de el.

Era în perioada cînd abia apăruseră televizoarele, aveau doar puține familii și ei urmăreau emisiunile la un vecin de pe scara cealaltă, la nenea Dumitru. Se adunau în odaia neîncăpătoare, mai ales sîmbăta seara la „teleenciclopedia" și copiii se întorceau înfrigurați printre blocuri de teama mangustelor care puteau să apară de oriunde cu aceeași ferocitate cu care ucideau șerpii cei veninoși. Degeaba încercaseră să le explice că pe acolo nu trăiau manghuste, ei tot nu mai ieșiseră cîteva zile din casă.

Pe lună plină le era frică de somnambulii care umblau pe zidurile verticale sau pe acoperișuri și se prăbușeau în gol dacă cineva îi striga pe nume ori trintea vreo ușă. Atunci nu mai ieșeau pe afară, căci dacă făceau cel mai mic zgomot i-ar fi trezit brusc din somn, încît și-ar fi pierdut echilibrul prăbușindu-se în prăpastie. Lunaticii aceia le apăreau în vis umblînd solitari pe acoperișuri iar ei îi priveau de jos temindu-se să nu strige, ar fi vrut să fugă,

Grafică de Doina Chelariu

însă picioarele nu-i ascultau și rămîneau pe loc împietriți, privind fascinați spectacolul de sus.

Aveau febră mare și cînd le puneau termometrul umblau cu grijă să nu îl scape jos să se spargă. Argintul-viu ar fi început atunci să umble singur pe covor, pătrundea în bucătărie și intra în vasele cu mîncare să le otrăvească. Nici nu l-ar mai fi putut aduna de pe jos, căci era atît de iute, încît le scăpa printre degete ascunzîndu-se prin cele mai întunecate unghere, de unde îi pîndea să adoarmă ca să urce sub asternut. Nu aveau voie să-l atingă măcar, căci dacă erai tăiat la mînă putea să ți se verse în sînge.

Dimineața, poleiul așternea peste lucruri o pojghiță subțire și argintie. În preajmă, arborii păreau de sticlă iar pe la streșini țurțurii începuseră să picure și se prăbușeau chiar în spatele lor după ce reușiseră să treacă. Umblau cu teamă pe sub ei, căci auziseră că un țurțure din acela uriaș și ascuțit ca o lance putea sa te spintece dacă îți pica în creștet și de aceea încercau să-i dărîme cu bulgări. Drumul pe acolo devenise atît de dificil, încît umblau de mînă lunecînd la tot pasul pe luciul argintiu. Plecau devreme ca să poată ajunge pînă nu închide la bazarul de peste drum și să ia zahăr candel care îi aștepta în cutii de carton, zgrunțuros și greu de rupt, cu fațetele opale ca niște cristaluri. Gestionarul îl spărgea cu ciocanul și îl deșerta în pungi din hîrtie de ziar îngălbenită. Uneori îi apuca seara pînă să treacă înapoi drumul plin de primejdii, căci abia făceau cîțiva pași într-o oră și adesea stăteau pe loc avînd impresia că înaintează. Alteori se rătăceau ajungînd prin locuri pe unde nu mai fuseseră niciodată, însă auzeau strigătele părinților și se luau după urma lor lăsată în aer.

La lumina lunii, fetele așteptau cu înfrigurare clipa cînd le puneau cercei găurindu-le lobul urechii cu un ac înnegrit în foc. Erau niște cercei cu bumbi de alamă care se cocleau repede, însă lor le plăceau la fel de mult ca vaccinul de pe braț care semăna cu un bănuț de argint și îl cercetau în fiecare seară. Nu prea mai ieșeau din casă de cînd aflaseră că pămîntul e rotund și ei stăteau uneori atîrnați cu capul în jos pe suprafața lui, încît puteau să cadă spre lună.

★

Era în iarna de pomină cînd, într-o singură noapte, căzuse zăpada de trei metri, se închiseseră școlile și oamenii în pufoaice făceau pîrtii, ca viezurii, ca să iasă din case. Cînd a fost găsit într-un șanț copilul Podoabă învelit în hîrtii de ziar și soldații au vopsit căteaua doamnei colonel dîndu-i cu rujul pe bot. Era de sărbători cînd au venit piloții cu „Pluguşorul", numai că erau îmbrăcați în femei, aveau adică ciorapi de mătase și pantofi cu tocul înalt, iar în piuliță băgaseră sarmale făcînd un tărăboi de pomină. Năvăliseră pe ușă odată cu zăpada și dansaseră „Perinița" alegîndu-și partenera cu o eșarfă petrecută pe după gît. Stingeau apoi lumina și îngenuncheau pe o pernă în mijlocul camerei sărutîndu-se îndelung în uralele celorlalți, căci rar se alegeau soț și soție. Era de Anul Nou cînd au scos capul pe fereastră și au strigat : „La mulți ani, 1964 !!!" ca și cum anul ar fi fost un drumeț venit de departe în casa lor. Pe geamuri se prinseseră flori de gheață și ei le răzuiau cu cuțitul scriind peste ele numele anului care se înnoia. Era de sărbători cînd tata îi arunca în zăpadă iar ei nu mai vedeau nimic din pricina crivățului care le azvîrlea cristale de gheață în ochi. Tata adusese de la unitate un pistol cu rachete de semnalizare, albastre și verzi, luminînd cerul asemeni stelelor căzătoare.

Apoi au fost la nenea Dumitru unde televizorul era acoperit cu un celofan albastru ca să se vadă colorat. Pe masă era un cristal străveziu, o „floare de mină" ca o ramură de sare plină de granule multicolore, scoasă din adîncurile pămîntului. Băiatul credea că este o piatră prețioasă bătută în nestemate care irizau miriade de culori în întunericul camerei. Se simțea atras irezistibil de cristalul acela și odată chiar încercase să-l fure, însă căzuse cu el pe scări făcîndu-și un semn în coșul pieptului.

În ajun fuseseră cu colindul cîntînd la ferestre cu glasuri cristaline „Florile dalbe" sau „Bună dimineața" :

„Foaie verde portocală
Noi sîntem copii de școală
Și-am venit să colindăm
Pe la case să urăm

Dragă domnișoară
Ieși puțin afară
Dă-ne un covrig
Că murim de frig".

Îi poftea înăuntru unde era atît de cald și oamenii stăteau voioși în jurul mesei iar din bucătărie venea un miros ademenitor de cozonac. Oamenii aceia le dădeau portocale și nuci polelte cu bronz pe care le băgau în traistă ca să le împartă după ce ajungeau acasă, însă fetița îi păcălea mereu, căci învățase să numere. Băgau monezile într-o pară de ghips și cînd se umplea, spărgeau pușculița izbind-o de ciment. În Ajun împodobeau bradul cu globuri foșnitoare, beteală aurie și bomboane fondante învelite în staniol dînd foc la artificiile care împrăștiau scîntei.

Ce-i pasă copilului cînd tata zboară cu avionul ca să-i aducă ciocolată „Urs de Dorna" ? Sau cînd sare cu parașuta, nimerește într-un boschet, își pune căstile cu galenă și, cu o sîrmă pe care o plimbă pe un cristal de cuarț, prinde postul național de radio ? El nu știe că, atunci cînd zboară la zece mii de metri altitudine, piloților le-ar fi frig, dacă nu s-ar îmbrăca în salopetele acelea de piele imblănită, numite mociorniițe. Acolo sus, aerul e mai rarefiat și cîte unul aterizează în iulie cu aripile pline de zăpadă. El se miră cînd tata îi spune că în carlingă se află un scaun automat care catapultează pilotul aflat în pericol și o cutie neagră ce înregistrează tot zborul și e atît de tare, încît dacă se prăbușește avionul rămîne întreagă folosind la cercetările care urmează. El mai bine îl așteaptă după ușă cînd se întoarce de la zborul de noapte ca să-i sară în circă.

Într-o seară însă cînd se întorcea de la zbor, tata nu l-a mai luat în brațe, ci a discutat mult timp cu mama în bucătărie. Aflase apoi că nenea Dumitru căzuse cu avionul și se afla în același spital unde îl dusese pe el cînd a fost bolnav de plămîni. Nenea Dumitru luase atunci un elicopter pe răspunderea lui, ducîndu-l de urgență la spital. Stătuse într-o rezervă, cu perfuzia înfiptă în braț. Seara, privea pe fereastră cîte un remorcher care trecea pe Dunăre cu zecile de becuri de semnalizare, albastre sau roșii, și asculta sirena răgușită. La ora de vizită, doctorii îi promiteau că-i dau drumul acasă, dar îi făcuseră atîtea injecții, că surorile nu găseau nici un loc unde să-l mai înțepe. Îi era sete și visa valuri înspumate, cascade și sticle la gheață, speriindu-se de cîntecul cucuvelei cînd trecea vreo salvare cu girofarul de urgență răspîndind o lumină vișinie. Tata și nenea Dumitru îi vizitau uneori după-amiaza și îi aduceau portocale. În ultima zi de spital, cînd încercase să alerge spre ei ca să le sară în brațe, se prăbușise după cîțiva pași, pentru că stătuse atît de mult la pat, încît uitase să meargă. Tata izbucnise atunci în plîns, stăteau amîndoi în fața lui simțind că nu puteau să-l apere și a trebuit să-l învețe din nou cîteva luni să pășească prin casă.

Cu nenea Dumitru fusese în excursie la Slănic Moldova cînd l-au scăpat în cascadă și au venit pionierii cu detașamentul. Se rușinase atunci, căci își scosese hainele la uscat, punîndu-și în grabă o haină de ofițer care-i ajungea pînă la glezne. Îl plimbau toată ziua pe munți ca să obosească și să adoarmă devreme. Seara, tata îi spunea povești cu Moș Ene care vine să așeze somnul pe genele copiilor, însă cînd veneau piloții să-l ia la restaurant îl găseau tot pe el adormit iar băiatul era neobișnuit de treaz așteptînd terminarea poveștii.

După o vreme, nenea Dumitru ieși din spital, însă avea o placă de argint la cap și fusese oprit de la zbor. Încercau să se mai ducă la el la televizor, dar de cele mai multe ori înghețau la ușă în obscuritatea scărilor, sunînd în zadar. Auzeau atunci pași nesiguri prin casă încercînd să facă mai puțin zgomot, cineva care îi pîndea și ar fi putut să nu le deschidă ori să-i alunge cu vorbe grele făcîndu-i să piardă filmul pe care îl așteptaseră o săptămînă. Chiar și atunci cînd îi primea, nenea Dumitru era veșnic băut și ursuz. Odată strigase atît de tare la ei și sfărîmase piatra aceea prețioasă izbind-o de ciment în bucătărie.

Apoi s-au mutat și ei din colonia de piloți, pentru că tata se îmbolnăvise și fusese oprit de la zbor. Camionul stînd în ploaie cu mobilele umflate de apă în după-amiaza de toamnă, mama plîngînd la blocurile dintre salcîmi. Ploua cu soare cînd au pornit, pe străzi se forma curcubeul iar cîinele credincios alergase o vreme după mașină privindu-l cu ochi triști pe băiatul care se aplecase pe geam făcîndu-le cu mîna puștilor de la blocuri. S-au risipit cu toții și rareori își trimiteau vești. Într-o vară băiatul ajunse în colonia de piloți, însă îi părură pustii cele șase blocuri dintre salcîmi, clubul unde altădată piloții disputau partide celebre de biliard. Peter căzuse cu avionul, nenea Cornel cu care se plimbase de mînă prin unitate murise și el, iar Sorin era comandant de escadrilă. Dida devenise mare sportivă și astăzi băiatul nu știe unde este Doina Trifan să se mai joace cu ea de-a mama și de-a tata...

POȘTA REDACȚIEI

ALICE M., București : Mulțam frumos pentru eminescianul colind.

AUREL ION, Vaslui : Era să-l suspectez pe Alex. Ștefănescu pentru lăudarea și compararea poeziei dv. cu „un cal de rasă scos la defilare", dar iată, citindu-vă textele, îi dau dreptate ; atita doar că, în focul și tam-tamul spectacolului, copleșit de panașe, fireturi și țanțoș, mult prea țanțoș, aproape că îți vine să uiți că menirea unui cal de rasă este alta decît **parada.** Lăsînd deoparte inspirata dar impropria comparație de la care-am pornit, constat că poeziile dv. sînt respectabile construcții parnasiene și artificioase, căutate și pompoase, lucrături „de cuvinte" cu aer ermetic, dar care nu ascund, nici nu lasă să transpară mare lucru (citește : vreun sens, vreo trăire...). Personal nu acord nici o șansă făcătURII de cuvinte de tip „poetic", oricît de canonică ar fi ea, cîtă vreme nu cîntă, nu strigă, nu singerează, nu pune în discuție ori măcar constată (și transmite !), fizic ori metafizic, existența. La vîrsta și formația dv., faza în care vă aflați ar fi trebuit depășită demult. Citez la întîmplare unul dintre texte (indiferent de pretext, tiparul este același) : „— Oracol de slove — eu zodii consult / Hulpava-ntrebare răzbate în miez / Cu șoldu-n ispite și tainic tumult // În clipa avară-n răspuns, mă armez : / Zgîrcitului mire sap groapă-n ocult / Și-n crudă-ndrăzneală vecii mutilez // Frigarea în rana de marmoră crisță : / «Genunii de gînduri — zenitul ofrandă / În zbateri de raze cu stele în trișcă / Iar ochiului lacom — azurul pe bandă !» // Mi-i cald și-n aizberguri, cînd ard vieții spinii. / Devor tainei iezii — ciclon acvilin — Ucid mute clipe și glas de Erinii... / O, Descălecatul adulmecă plin !" (**Oracol de slove**). Ca profesor de română mă gîndesc că ar trebui să meditați la epigonismul dv. în linia Ion Barbu, dar și la relația între hermetismul autentic și obscuritatea artificioasă, rezultat (doar) al silniciei cuvintelor.

LORIONESCU ANDRA, București (14 ani) : **Pelicanul Balaban** este o joacă infantilă în manieră dadaistă („Căpitanul intristat / La burta de pelican s-a uitat / Și deodată a tresărit / Cînd o idee i-a venit : / Din burtă el a scos / Un ou de pelican frumos / Din care a ieșit / Un copil cumplit / Un al doilea pelican / Fiu al lui Balaban" etc.). celelalte trei texte sînt nu atît poezii cît povestirea în versuri a unor gînduri, nu îndeajuns de intense, acestea (ex. : „Am deschis fereastra de gheață / Să privesc afară, / La cerul care rîde, cu lacrimi de zăpadă, / Și mi-am dat seama / Că soarele e la fel de frumos iarna" etc., — celelalte trei strofe sînt variațiuni la prima). Testul e deocamdată neconcludent. Dacă mai scrieți, mai trimiteți, la această vîrstă (ba chiar și la altele) totul e posibil.

MARIN VIOARA, București : „Și iată cum **Eminescu la malul mării** poate deveni materie... umoristică(!?) : „Martor este Casinoul / Cum pe soclu șade bustul / Celui ce trudit de geniu / A cîntat sărman și-augustus. // General ce stă de veghe / La al Mării Negre țărm, / Chiar și-n nopți cu umbre negre / E prezent la postul său" etc. Într-un alt text, „Aud cum bate un clopot / de amarnică jelire / S-a dus ca ploaia în ropot / Rămas-a-n amintire // Ca de un trăsnet fuse / stejarul despicat / Cînd inima se stinse / viața i-a curmat" etc. (obiectul acestei „jeluiri" insipide nu este altul decît... Nichita Stănescu !). Cred că n-aveți nici o șansă să potriviți peretele la nucă.

MIHAI DORIN EUGENIU, București : Să nu credeți că mă bucură să constat că „încrederea" dv. în calitatea „poeziilor" dv. este neîntemeiată ; dar ce să facem cu astfel de platitudini ? („Mergînd cu gîndul printre astre / Am dat de-o lume ca a noastră / identică... cu atmosferă... albastră / Văzînd pe jos bucăți de perle. / I-am întrebat : «Sînt ale voastre ?» / Nu mi-au răspuns / Pe jos zăceau aceleași astre !"). Nu sînteți singurul care pare să creadă că aberația este totuna cu **abaterea** poetică, deci că orice trăznaie ar putea, la o adică, păcăli ; dar poate că sînteți mai rezonabil decît alții și renunțați la timp (cf. finalului **Picăturii de rouă :** „Își continuă drumul tăcut / Și în zare s-a pierdut ? Departe, un adînc oftat... / (O fi el, mi-am zis) / Și stîlpul l-am lăsat"). Vă asigur că, cel puțin deocamdată, e mai bine așa.

MACOVEI VOLODEA, Iași (student Politehnică) : Disponibilitate lirică și prozodică în manieră clasică („Visez că timpul trece prin seva florii tale, / Încununînd cu viață cîlduri de șoaptă clare, / Sorbind din cupa sfîntă a dragostei din noi / Balsamul ne-ntinării și ropotul de ploi", sau „Stau singur pe malul lacului pustiu / Privesc pe lac, în lac și mă scufund / Dar mă afund în milul lui profund / Împovărat de amintiri / Mă întîlnesc cu genii și cu snobi / Și-mi caut steaua între mîl și scoici / Îmi simt în suflet gerul presărat / Îngheț încet și mor neîncetat") ; premizele existînd, încercați să meditați la ce poate însemna „originalitatea", ca expresie a **unicității** personalității.

DAN EMILIAN ROȘCA, Timișoara : Excelente aceste „oniropoeme" de factură suprarealistă, cu excepția cîtorva ostentații gîndite la rece și care ratează efectul (din **Intre graves și munch un strigăt**, strofa a doua : „cu o batistă neagră / îmi lustruiește fruntea / cățarama pierdută / de un pantof al tău / înflorește pe o dună de nisip", „strigătul" — răsturnat — produce o impresie nefericită ; iar în **acest minut de culoarea mandarinei** — „sorb dintr-o cupă goală / și sînt fericit / afară cîțiva copii murdari / serbează un triumf // în spatele meu tu strivești o mandarină / cu sîngele ei / îți înveleșe umerii // oh tăcerile tale / ca niște ciuperci interzise" — ultimul distih pare o insolență la adresa poeziei, ca un copil care ar scoate limba după ce a fost lăudat). Reținem **grimoar, clarvedenie, oniropoemă, enimetheus** (acest din urmă titlu mi se pare fortuit) asigurîndu-vă — dacă vă îndoiți cumva — că vă consider un poet autentic și deosebit, producător de minunare și bucurie.

LICĂ VICTOR, București : Cu disponibilitățile pe care le lasă să se întrevadă textele dv. („În nopțile cu ger. / Luna devine mesager. / Bezna nouții luminează / Noaptea zăpada scînteiază" etc) este greu de crezut că veți duce la bun sfîrșit poezia la care „lucrați" acum, și anume... **Luceafărul** ! ? !].

Gabriela Negreanu

Iluminările pădurii și ale nopții

descoperind poezia mai întîi sub cupola de umbră și mister a pădurii, Gheorghe Pituț își va face ulterior un zid de apărare a liniștii și bunul simț ancestrale din cetinile clarobscure ale nopții citadine.

Originalul poet „venit în cetate (adică în mediul civilizat) din codrii Bihorului și ai Maramureșului (a fost, o vreme, pădurar, apoi tehnician silvic) Gheorghe Pituț e, cum ar spune el însuși, un «păduros», făcut din esențe tari, învățat cu foșnetul frunzelor, cu mișcările jivinelor, cu aerul amețitor al înălțimilor, cu liniștile, singurătățile, umbrele și luminile universului montan". (Aurel Martin — **Poeți contemporani I,** 1967). Aceste contururi, trase cu mînă sigură în tuș, prefigurează punctele de rezistență ale unui fond sufletesc puternic și perpetuu marcat de sigiliul **libertății primitive** de gîndire și acțiune.

Fiind considerat un reprezentant al „expresionismului țărănesc" (Eugen Simion) sau unul dintre „ruralii rafinați" (Gheorghe Grigurcu) poetul „își gustă primitivismul" cu detașare (Mioara Apolzan), iar poezia lui „n-are nimic a face în planul viziunilor cu icoana românească pe sticlă" (Mihai Ungheanu).

Bănuit, firesc, de ruralism, pe baza originii sale țărănești, ca și a multora dintre scriitorii români, Gheorghe Pituț își transcrie însă emoțiile lirice cu uneltele intelecției lucide, bine ancorate în cunoașterea profundă a lumii empirice dar și a celei livrești. Metafora finală a poemului **Prima lumină (Cine mă apără** — 1968) — „Trupul meu e o luminare / cu flacăra / îngropată în ea" — deconspiră un spirit cerebral și un poet sensibil la mijloacele poeticii moderne, bine controlată de centrii conceptualizării expresiei. Comparațiile și metaforele sale își iau, în cele mai multe cazuri, termenii din sfera universului rural pentru o mai pregnantă concretizare a imaginilor poetice. Aceștea au însă girul noutății, dînd o mare forță sugerativă cuvintelor : „Miezul nopții ca un bivol / prăbușit pe casa noastră", „Mustul sărat al zorilor / proaspeți", „Un cuțit a sclipit în odaie", „Cînd noaptea trage cu de-a sila / un munte de tăcere pe oraș", „părinții înhămați la snopi / prin arțile unui veac întreg", „Satele au intrat pînă la genunchi în pămînt" etc.

În ciclul **Singur** din volumul de debut **(Poarta cetății** — 1966), poetul, trecînd pragul orașului, rămîne mult timp, dacă nu pentru totdeauna, să-și sprijine singurătatea pe umerii îndurători ai naturii. Cum cel mai apropiat element natural îi este pădurea, ea îi apare în toată măreția și misterul mirabil al ei. Poetul nutrește contopirea cu acest teritoriu sacru care îi fusese dat în pază deplină, iar poezia ar dori să-i fie ea însăși un rod concret al pădurii, al vîntului și al ploilor ei, al furtunilor grele. Abia atunci **dezechilibrul lumii** ar putea fi așteptat „cu toți porii dilatați ca havuzurile" pentru rîvnitul mariaj cu furtunile interne. Pituț e un fantast a cărui imaginație încearcă, în chip blagian, să creeze cadre exterioare, vizuale și palpabile, la nivelul latențelor sale profunde. Dacă ar putea zvîrli „funii repezi" de gîtul vulturului negru, ar înregistra auditiv zuruitul osilor grele ale pămîntului urnite „spre alte lumi în neuitare". Tentația cosmicizării imaginilor poetice îl va însoți pe poet pe întreg parcursul operei sale.

Cu volumul **Ochiul neantului** (1969) și **Fum** (1971), ciclul integrării în viața cetății pare să se încheie. Temerile de pierdere a identității primare, a purității naturale se sting aproape cu totul. Doar ecouri ușoare mai transpar prin pînza versurilor, strigătul de apărare a devenit o șoaptă. Poetul își sprijină acum tot mai mult certitudinile pe umerii cosmosului. Unul dintre simbolurile reluate este acela al vulturului, locuitor al zărilor eterice, care conotează aspirația etern-umană spre înalt. Predestinata stea din mitologia populară este înlocuită de poet cu predestinatul vultur : „...de funii nevăzute atîrnăm de gîtul vulturilor / îngropați în nori, / un om și-un vultur pradă / aceleiași balanțe". **(Vulturii).** O constatare simplă dar fundamentală despre relația om — univers este cea referitoare la atracția irezistibilă a privirii și gîndului uman spre mirajul cosmic : „Sus — întocmirile fără moarte, / lucrarea nu știu cui / prin hăuri luminoase / ne suge-n veci / privirile înfierbîntate". **(Datoria).** Această atracție milenară nu se materializează deci numai printr-o contemplare pasivă, ci ia amploarea chiar a unei datorii. Sîntem datori — se deduce din spusele poetului — să sprijinim plutirea pe mările înalte a corăbiei umanității, să ne ținem bine de vulturul de care sîntem legați pentru perpetuarea zborului imaginar al firii omenești.

Noaptea (un alt simbol axiologic al poeziei sale), aparent un spațiu vizual închis, îi deschide poetului căi nelimitate de reflecție. Constituind un **epos** preferat, noaptea îi e mai fidelă introspecțiilor și concluziilor existențiale. (De la Young la Macedonski, noaptea a constituit de altfel o sursă inepuizabilă de poezie). Pe paleta cu semnificanți a lui Pituț noaptea e izvor de sănătate („Să fug / de sănătatea nopții !" ; e **maica lumii** care însuflețește carnea, materia cu gîndire : e **o scroafă neagră** din care sug ca niște pui planetele și „răsuflarea ei deschide flori / pe mările neantului" etc. Convingător în evidența preferențială a acestui simbol este și titlul **Noaptea luminată,** dat ultimei antologii poetice, (a doua după **Sunetul originar** — 1970), apărută în colecția „Cele mai frumoase poezii", în 1982.

După experiențele expresioniste care nasc palide în **Poarta cetății**, se dezvoltă în **Cine mă apără** și ating dimensiuni impresionante în **Ochiul neantului** și în **Fum**, poetul simte nevoia de echilibru și de temperanță a pornirilor juvenile de investigare a terifiantului și grotescului nopții primordiale. Fără a-și părăsi temele și substanțele lirice preferate, proprii unui temperament apolinic, Pituț abordează acum versul clasic. O explicație ar fi, cum s-a afirmat, cea referitoare la elaborarea majorității poemelor din volumul **Stelele fixe** (1977) departe de țară, de melodia inestingibilă a limbii materne (la Koln, Walcheusse, München, Paris, Roma, Ohrid, Düseldorf, Freiburg, Viena etc.). Cauza reală a acestor transfigurări ale expresiei poetice apare, credem, din nevoi interne care depășesc conștiența și volitivul autorului.

În prim-planul soliloc**vi**lor sale nocturne de acum stau aceleași motive poetice : al apartenenței la un neam preistoric și mitic, al spaimei determinate de agresiunea civilizației tehnocratice, al condiției ancestrale a poetului de seismograf al existenței sociale, al sentimentului cosmic și al efemerității ființei umane etc. Chiar și în vers clasic, poetul rămîne însă un modern înfrigurat. „Stelele fixe" sînt considerate puncte de susținere a credinței în om, în condiția lui de ființă laborioasă dar labilă a universului stabil și etern : „O, mulțumirea că sînt fixe — / departe de apocalipse, / de plante gînditoare — / Ne-ajută să nu ne mai susținem / limpezi în succum et sangvinem". **(Stelele fixe).**

Creația lui Gheorghe Pituț stă sub semnul rațiunii. De la gîndirea umană poetul așteaptă fapte mari, printre care chiar și cucerirea unei cantități mai mari de timp : „cu cît gîndești mai mult se face timp în plus". **(Cronică).**

Cîteva poezii prezente în volum, în vers liber, certifică ideea că poetul intenționează să-și perfecționeze uneltele, nu să le schimbe cu desăvîrșire. Afinitatea cea mai sensibilă acum, mai ales în ceea ce privește prozodia, se manifestă față de Eminescu. Ritmul, rimele, structura strofică sînt însă foarte variate. În sonete ca și în alte poezii, poetul se bucură, fără ostentație, la potrivirea unor rime deosebite : rime compuse **(eclipsa / timp s-a, departe-i / moartei),** rime compuse, combinate cu rime rare **(în tenebris / negri-s, grave-s / Ludwig Klages, Völkerwanderung / în care ajung, pot / Loth, linii / Abisinii)** etc. În unele poezii introduce sintagme și proverbe latine, suportînd ambele riscuri : de a fi considerat erudit, dar și pe acela de a fi încercat să epateze.

Punctele de exotism ale limbii sale poetice mai sînt și unele notații ale limbajului ardelenesc, din transcrierea cărora își face motive de reală mîndrie. Un semn că poetul modern e în același timp un mare iubitor al tradiției este și acela al conservării în unele poezii a ortografierii vocalei â și a formei verbale **sunt,** mărci ale scrierii corecte din anii de școală.

Opera poetică a lui Gheorghe Pituț constituie, așa cum sugerează și titlul unei antologii din poezia sa **(Noaptea luminată),** un spațiu de lumină care eliberează, din obscuritatea neființei, a neantului uitării, un poet cu o voce proprie ce se alătură atîtora tot mai distincte în poezia noastră actuală.

Toma Grigorie

REMEMORĂRI

Prea iubitei

Sînt singur și sînt trist și n-am ce face,
lama mă taie ca un fierăstrău
Închis în mine ca-ntr-o carapace
Scriu și încăruntesc de dragul tău
Desigur tu te plimbi liniștită
Ah ! iarna are nopțile prea lungi
Și gîndul către mine îi-l arunci
Umbră de abur pururea rîvnită.
Se scutură gutuiul și se aude
Cum mișcă vîntul gardul vechi de lemn
Tu stai și-aștepți la gemurileude
Din depărtări artistice un semn
Cît de frumoasă ai fost, cît de suavă,
Iubire către care mai rîvnesc
Acum cînd pustiit îmbătrînesc
Și tac topit în inutila-mi lavă
Eu te iubesc cu disperarea mută
A renului lovit de mari zăpezi
Tu știi, tu simți, tu trebuie să crezi
Nădejdea mea rîvnită și pierdută
Dar dacă tot a fost să scriu acum
Această poezie demodată
Mamă, oprește-ți pruncul tău din drum
Și nu-l lăsa să plece niciodată.

Mircea Micu

CONFABULE

★

E iarnă
sunt numai cu tine
alb și mut
semn al trecerii pe pămînt
două umbre pe aceeași zăpadă
arzînd.
13 decembrie 1988

★

Ți-am spus că nu te iubesc
și că fac asta numai pentru tine
ce poate fi mai frumos
decît să nu te iubesc
ce poate fi mai blînd
decît să vezi deasupra ta un cal
și o noapte cu stele
ce poate fi mai mut
decît cuvintele de neînțeles
atunci cînd încă o umbră
și încă una
îți se lasă pe umăr

Iulian Neacșu

CUMPĂNĂ

Fulgere

Lui Eminescu

După ce trupul
nu va mai fi
vrednic de sîngele lui,
sîngele singur se va lupta
pe cîmpiile lumii.
Aud de pe acum zăngănitul globulelor
în mari fulgere zăpăcind ierburile —
va fi timpul de ceară
al tuturor luptătorilor.

George Alboiu

Un precursor al luptei pentru unitatea națională

Printre precursorii Unirii, Ioan Inochentie Micu ocupă un loc aparte atît prin viziunea unitară a destinului românesc, cît și prin calvarul îndurat timp de 24 de ani, departe de țară, într-un exil impus de Coroana habsburgică. Despre el, un istoric cumpănit, acad. David Prodan, scrie că este **„indiscutabil cea mai puternică personalitate politică a poporului român din Transilvania în sec. al XVIII-lea (Supplex...** 1967, p. 199). Născut în 1692 la Sadu, jud. Sibiu, în imediata apropiere a Țării Românești, Ioan Inochentie Micu ajunge în 1732, la vîrsta de 40 de ani, o personalitate de frunte a vieții românești din Transilvania, fiind membru al Dietei. Dar el nu înțelege să tragă din locul său în Dietă beneficii personale ci se consideră un reprezentant al tuturor românilor, fără deosebire de categoria socială căreia îi aparțineau sau de confesiune.

În Dietă, ca și în numeroasele petiții adresate Curții de la Viena, Inochentie vorbește insistent de „națiunea" sa cerînd ca ea să fie reprezentată în viața publică, la toate eșalonele. Astfel el cere locuri pentru români în guvern, în Dietă, la tabla regească, în comitate, districte, scaune, etc. Cere ca în fruntea Țării Făgărașului și Chioarului să fie instalați căpitani supremi români iar în comitatul Hunedoarei un comite român. Între 1732 și 1734, ca membru al Dietei, Inochentie a atacat cu îndrăzneală temeliile nedrepte ale așezărilor din Transilvania care continuau cunoscutele discriminări ale Aprobatelor și Compilatelor. Plecînd de la premisele că **națiunea română este cea mai veche în Dacia, datînd aici din timpul împăratului Traian, că potrivit recensămîntului din 1733 este cea mai numeroasă și că aduce țării mai multe venituri decît toți ceilalți locuitori la un loc, el cere ca națiunea română să nu mai fie considerată „tolerată", ci o națiune „recepta", adică a patra națiune în stat.** Cererile lui au exasperat pe magnații din Dietă care îl acuzau că încearcă să „zguduie întreg sistemul feudal din Transilvania". Acesta pentru că Micu nu se mărginea la considerații istorice, ci ancora în realitatea imediată cerînd ca nu numai nobilii și clerul ci și plebea română să fie egală în drepturi cu cei de alt neam ; mai cerea dreptul la instrucție școlară pentru poporul de rînd, accesul lui la meserii, reducerea robotei, dreptul la libera mutare, ștergerea iobăgiei de pe pămînturile regești. Cu alte cuvinte, drepturi politice și sociale bazate pe dreptul natural, sau cum îi spuna Micu, **justiția distributivă a participării la sarcini.** El a alcătuit chiar un Suplex libellus cuprinzînd „gravaminele poporului român".

În **Istoria** sa Samuel Micu relatează că repetatele cereri ale lui Inochentie și fermitatea cu care le susținea i-au scos din sărite pe cîțiva nobili care l-au apostrofat în Dietă : „Dar un Oprea român, păcurariu, să ne ocărască pe noi și să ne învețe dreptate. Și de n-ar fi fost împiedecat de cei înțelepți din Dietă, pe fereastră era să-l arunce jos". Devenit indezirabil, considerat turbulent, împotriva lui a-au pornit reclamații peste reclamații la Curte că ar ațîța poporul la o răscoală. În 1744, împărăteasa Maria Tereza îl chemă la Curte, la Viena. Aici îl așteptau 82 de întrebări la care trebuia să răspundă în calitate de acuzat. Printre învinuirile ce i se aduceau era și aceea de a fi convocat o adunare în care erau reprezentate toate categoriile sociale, adică un fel de sfat național românesc, înainte de plecarea sa la Viena. Se preciza că la acel sfat Micu ar fi întrebat „dacă n-ar trebui să se apeleze la ajutorul poporului".

În esență era acuzat ca „instigator, nesupus și rebel". După ce a răspuns la primele 31 de întrebări, Micu și-a dat seama de soarta ce i se pregătea și a părăsit Viena cu destinația Roma, sperînd să găsească un sprijin aici. Dar aici a așteptat în zadar 24 de ani să i se facă dreptate, să i se permită reîntoarcerea în Blajul întemeiat de el. Supus — așa cum reiese din scrisorile sale — la amenințări, foame și lipsuri, Inochentie a găsit în exilul său tăria de a continua lupta redactînd noi cereri, noi memorii, ținînd legătura cu fruntașii și populația din țară. Formula sa **„să nu se hotărască nimic în ceea ce ne privește fără noi și în absența noastră"** anunța o nouă etapă în viața politică a românilor din Transilvania. Un luptător atît de dîrz, înarmat cu o doctrină a eliberării sociale a poporului român, înaintată pentru vremea sa, nu putea fi acceptat fără riscuri să se întoarcă printre ai săi. A murit în exil la Roma, în 1768, gîndul și fapta sa luminînd cărările Școlii Ardelene precum și lupta de eliberare națională și socială.

Gabriel Țepelea

nicolae rotaru

Decor

Între noi sînt ploi incremenite,
Un desiș de tundră fără viață,
Lujere sărate și coclite
Ce-au murit sub vise de verdeață.

Între noi sînt miriști de uitare
Congelate între doi ghețari,
Eu și tu trăim în fiecare
Manevrați prin sfori de păpușari.

Între noi sînt fostele cuvinte,
Reci statul de aer curgător,
Amîndoi, cu-același înainte,
C-un a fost ne știm mereu datori,

Pentru-ndrăgostiții de fierbinte
Sîntem cei mai potrivit decor.

✡
✡ ✡

Carnea verbului cu care
te văd și te pipăi
este la îndemîna oricui,
ochi sau deget,
carne a verbului a fi
al meu, al tău, al nimănui...

Meditație

Schimb așternutul unui gînd visător,
Se-ntoarce-n somn statuia unei clipe,
Cu-aceeași zi de plată sînt dator,
Cu-același zbor în lenea unei pripe.

Tac la răscrucea unui drum și aștept,
par că sînt eu, par că nu sînt,
mă doare durerea dintr-un alt piept,
M-aud și m-ascult : sînt pămînt.

Dietă

Să trăiesc trei verbe pe zi,
dimineața, la prînz și seara —
aceasta e starea mea de a fi
toamna, iarna și primăvara.

dinu olărașu

portret al poetului la tinerețe

portretul meu din primăvară se revoltă
azvîrle ramele și urcă-n meri
și-atunci în flori adulmecat de boltă
respiră legendarea unei seri

portretul meu din vară ca o mare
în care mii delfini voteazâ valuri
un riu de munte păstrăv de răcoare
jurnal intim al unor vechi cristaluri

portretul arcuește nostalgia
cînd săgetează toamna vinuri tari
îmi trece degete prin plete poezia
și-mi spune pleacă uite marinari

în grava iarnă-i grafică adîncă
portretul meu lucrat de mîini de gheață
un viscol trist în care mă aruncă
tristețea mea spre dimineață

în toate e lumină tinerețea
ca un decor al inimii-n puteri
și-n toate undeva în toate ea
iubita mea de azi de mîine și de ieri

curentul trandafiriu al dragostei

cum vine vrabia și intră-n bob
și se îmbată și se-aruncă-n riu
și-n inima ei mare cît un ciob
e-o dragoste aprins liliachiu

cum vine vulpea și se scaldă-n grîu
și un hambar umplut arde o noapte
e un curent aici trandafiriu
de dragoste-n hoție și de șoapte

cum urlă ciinele și sparge luna
sufletul lui se luminează-odată
vai noaptea-i rotitoarea e nebuna
aduce-n animale omenia toată

și-apoi gonește pe bălat spre fată
înfige plugul roșu-n bulevard
electrizează cheia în lăcată
plătește veșnic simțul miliard

un plus de lacrimi un belșug de dor
un carneval de plicuri în poștaș
eșel înmugurind în larg fior
și flacără în focul trist golaș

fotografii fotografii

m-a fotografiat în prun cireșul
și-a vrut pe loc să-mi ia cincizeci de lei
în piersic m-a pozat cu blitz măceșul
și mi-a spus vino mîine pe la trei

m-a fotografiat gogoașa-n flutur
s-a supărat și nu ne-am mai văzut
la poza surdului am spus te scutur
deși uitasem iar că eram mut

am vrut un film să torn cu două cegi
dar pînă la urmă le-am zvîrlit pe mal
e scump artistic doar ne înțelegi
și m-au pozat mai simplu sus pe cal

m-a fotografiat apoi chiar mama mea
avea vederea slabă nu m-a prins
apoi am fotografiat-o eu pe ea
și a ieșit cu părul foarte nins

afară era soare și mi-am zis
ce naiba de efecte dă lumina
și am uitat și aparatul cam deschis
și n-am aflat nici pînă azi a cui e vina

mai am cîteva doruri

pe-o țară de iarbă aș vrea să mă duci
pe-o țară de fîn plin cu nuci
pe-o țară cu rouă să-mi fie răcoare
și-n drum către ziuă să-nvăț cum se moare

pe-o țară de versuri mai tari să stau drept
să-mi țină curată inima-n piept
să-mi puneți sub ceafă arcul meu rupt
săgețile roșii la tălpi dedesubt

pe-o țară mai mică să țină mai bine
pe-o țară din cele cu teii vecine
dacă-i lung drumul puneți-mă jos
spuneți-mi totuși pe pămînt e frumos

o țară pe valuri deasupra să fiu
delfinii să-mi țipe că-i foarte tîrziu
să-mi clatine marea paharul cu viață
și să-l răstoarne-ntr-o dimineață

și-atunci puneți țara cu mine-n sicriu
să-mi țină uritul să pot să vă scriu
cum dacă mai țineți minte ceva
am fost săgetat de chiar mîna mea

dumitru țiganiuc

Lui Eminescu

N-a mai visat nimeni ca tine,
Nici Faust-magul n-a-ndrăznit
Să-și pună razele divine
Și să iubească înmiit.

Cînd doar e viață ne e dată
Și-aceea scurtă cît un spic,
Femeia poate se arată
Un dumnezeu de borangic.

Doar tu te-ai reîntors cu-această
Frumoasă-n raiul cel stingher
Ca un țăran cu o nevastă
Să-ntemeiezi o lume, sper.

O cafea

De-ajuns să-mi plimb chibritul
prin aer, se aprinde
ca botul unei puști de vînătoare.
M-au obosit atomii marcați
cu inel la picior, după care
aleargă sau de care tot fug,
m-au extenuat zebrele viselor
călcîndu-mi prin sînge și
stropindu-mi cu pete pe
dinlăuntru tot sufletul
ca pe un pardesiu în plină toamnă.
O cafea, doamnă,
și un coniac,
într-o secundă mă și refac,
ne vom iubi negreșit, mereu,
sub calneaua unui zeu
strînși bucuroși în casă,
la masă, în parc
sau în săgeata unei albine cu arc.
Ne vom iubi mereu negreșit
în inelul unui curcubeu ruginit.

Acest interior

În acest interior cu scame de
basm pe care aspiratorul
refuză a le-nghiți,
totul e nemaipomenit de
frumos și distinct, tabloul
cu soarele răsărind și
umbra blocului de afară
căzînd ca un jder
pe covorul cu brazi
și papucii galbeni ca
niște ciuperci de Olanda
și nosturii gingași ai diazepamului
rătăciți într-o
tufă de cărți ; dar unde-o
fi bluza visului dus
al femeii ?

Umbră

N-am fost nicicînd înaintea tălpilor umbrei
mele, invizibil pășesc în urma
ei ca un îndrăgostit
sau ca doctorul Wattson, ori
ca un nevăzut cîine de vînătoare
amușinîndu-i esența. Ea știe și nu
se ascunde, nu fuge, nu șerpuiește prin
gaguri, mai mult chiar
se parfumează pe gît cu Chanel.

Eminescu la al V-lea Congres didactic

Urmare din pag. a 4-a

în privința învățămîntului intuitiv, el l-a numit tot timpul „metodul intuitiv" ! (Concluzie la care ajunsese, pînă la urmă, și **Congresul corpului didactic** în acea zi !).

Faptul că M. Eminescu a participat, la 19 aprilie 1888, la o ședință unde erau prezente sute de persoane, dintre care multe l-au privit, negreșit, cu admirație și simpatie, ridică însă și o altă problemă ! În 1902, Teofil Frincu, un fost prieten al poetului, publicînd un articol intitulat „Preumblări în București", pretindea că M. Eminescu, la venirea în Capitală, avea o vestimentație cu totul sărăcăcioasă : „cu haine peticite, ghete sciliciate, o pălărie găurită". (După cum indică D. Murărașu — **Mihai Eminescu — Viața și opera,** Ed. „Eminescu", 1983, p. 394, de altfel ca și alți biografi ai poetului, care au luat ca „exacte" notațiile respective ale lui Teofil Frincu). Ne îndoim, însă, că, în această ținută sărăcăcioasă, indicată de Teofil Frincu, M. Eminescu s-a dus să asiste la **Congresul corpului didactic** din aprilie 1888, fără ca nici unul dintre sutele de participanți să nu fi reținut acest amănunt șocant și, în presa timpului, să nu fi răzbătut un ecou oarecare ! (Cum e de conceput, de altfel, că Veronica Micle, — ea atît de „cochetă" — care l-a adus pe M. Eminescu în Capitală, l-ar fi lăsat să se prezinte într-o ținută cu totul necorespunzătoare în fața sutelor de congresiști și gazetari veniți la ședințele congresului ? Și cum, oare, Henrieta, în scrisorile ei către Cornelia Emilian, n-a relevat și faptul că „Bălăuca" îl luase, la București, pe poet, îmbrăcat neglijent și necorespunzător ?).

Credem, mai curînd, că Teofil Frincu, la distanța de 14 ani de la evocarea faptelor din articolul său, le-a dat **o tentă intunecată exagerată,** în genere necorespunzătoare realității din primăvara anului 1888 !

Se poate, cel mult, presupune, că numai prin toamna anului 1888, văzînd că își făcuse prea multe iluzii cu dobîndirea unui post bine remunerat în Capitală poetul să fi început a-și neglija ținuta vestimentară, dar, chiar și pentru această etapă, nu avem siguranța exactității relatărilor memorialistice ale lui Teofil Frincu, deoarece M. Eminescu se ducea, totuși, pe atunci, la teatru (unde l-a zărit Iacob Negruzzi !), asistă la o ședință a „Junimei" la Titu Maiorescu ș.a. ! Și-apoi, tînărul său admirator N. Pătrașcu, care plătea, pe cît se pare, chiria pentru camera în care locuia poetul, n-ar fi încercat, oare, să-i dea bani ca să-și cumpere și vestminte onorabile ? Sînt semne de întrebare, care vor găsi, poate, un răspuns mai precis în cercetările viitoare pe care le vor întreprinde, desigur, iubitorii și admiratorii genialului **Luceafăr** al literaturii noastre !

m a p a m o n d

Universul poetului

Universul gîndirii eminesciene este unul sferic. Eul poetic cunoaște impulsuri senzoriale, dintre cele mai diferite, aventuri de proporții planetare sau cosmice, se dedublează, intrînd în antinomii și aporii, oscilează între situațiile limită, existențiale, trece prin atît de specificul hibris de la pragul de jos al durerii la cel de sus al seninătății panteist mioritice. Oricum, odiseea cunoașterii configurează o sferă. Universul lui Dante se naște la intersecția originală a lumii reale cu lumea cealaltă ; e o viziune de dincolo înspre realitățile de aici, e, așa cum zice inspirat De Sanctis, „o veșnică întoarcere a uneia în cealaltă". Conștiința operează o unificare a acestora, care generează o armonie superioară simplei interacțiuni și interpătrunderi. Eul faustic goethean înaintează din sferă în sferă, pe o traiectorie concentrică, cunoscînd mereu alte fațete ale lumii. Pușkin se plimbă, ascultînd de legi interioare, prin realitatea cea mai reală, abordează probleme existențiale, apoi transcede sfera existenței umane, mutîndu-se în supraexistență după cum ne-o dovedesc micile tragedii, poemele sudice, basmele. Se întîmplă însă ca la unii dintre acești mari poeți să transpară și anumite direcții doctrinale stimulate de construcții abstracte. Eminescu nu e absolvit nici el de tipare, romantice să zicem, de o anumită încorsetare a gîndirii în linearitatea contrastelor și antitezelor. Dar el se scufundă în ele nu fără a se alege cu anumite beneficii ale cunoașterii. Este prin excelență un poet al intensității. Ceea ce cunoaște se acumulează și se înscrie organic într-un tot unitar, a cărei reprezentare grafică ar fi sfera. E de-ajuns să cercetăm frecvența unor cuvinte-noțiuni, zise invariante stilistice sau cuvinte-cheie, ca să stabilim imediat conturul de univers sferic al gîndirii sale. Omițînd cuvintele relaționale (prepoziții, articole, conjuncții) și delimitînd grupul de noțiuni mai frecvente, dăm de un tablou revelator al fenomenologiei spiritului eminescian. La polul de sus stă „ochiul" cunoscător (pe primul loc) și „lumea" cunoscută, dovada supremă a tensiunii deosebite a cunoașterii eminesciene. Coborîm, apoi, prin verticala noțiunilor romantice de tipul „noapte" (umbre), „lumină", iar pe suprafețele orizontale la antinomiile alb-negru, pămînt-cer dăm de situarea ecuatorială a „sufletului" („inimii"), ca în sfîrșit să ajungem la polul de jos populat de categoriile negative „nimic" și „moarte". Dar tot aici, cu o frecvență paralelă activă, putem găsi „valul", „norul" și „plinul" ca simboluri ale trecerii și înnoirii calitative a timpului înghițit de eternitate. Gîndirea eminesciană așează „nimicul" și „moartea" în perspectiva infinită a existenței ; raza ochiului cunoscător se întoarce înapoi la „lume", în felul în care „raza" einsteiniană se întoarce după o călătorie eliptică prin univers în punctul din care a pornit.

*

Dinamica (sociodinamica) eului, ca lege internă a evoluției unei creații și a unei personalități, este determinată fie de noi situații demonice (ca în cazul lui Pușkin), fie de pornirea irezistibilă de a depăși limitele cunoașterii (ca în cazul lui Goethe). Factorul-opunere de rezistență la „demonizare" și factorul-voință de a obține absolutul sînt cei care dinamizează eul în cel mai înalt grad. Seria de încercări, numite simplu etape, faze, momente evolutive dar care sînt de fapt cercuri dialectice ale devenirii ne hrănește iluzia trăirii mai multor vieți într-o singură viață. Eului excepțional (genial) îi este dat să se afle mereu în situații-limită, modul său de viețuire, de ființare fiind unul tragic prin excelență. Oricare dintre aceste situații îl provoacă să fie un eu total, oricare încercare (încercare în sens eminescian) îl provoacă să fie un altul, îi dictează — adică — să renunțe la sinele său adevărat. Acțiunea de înaintare, cerută de creșterea succesivă, se asociază, astfel, unei acțiuni de recuperare. Eul nimerit în cîmpul antinomiilor, aporiilor (încurcăturilor), paradoxurilor este predestinat unei polarizări progresive, pe care caută s-o depășească prin revenirea la unitatea ființei. Cu cît mai multe resorturi ale ființei sînt supuse încercării, cu atît personalitatea creatorului ne apare mai bogată și mai complexă (firește, există și excepții : sînt universuri mono-nucleate de tipul celui al lui Lermontov, Keats, Rimbaud : cu toate că avatarurile cunoașterii sînt reduse în fond la unul capital, se impun, totuși, ca fiind suprasaturate de dialectica interioară) ; Paul Valery admira la Goethe tocmai viața lungă, de care are nevoie omul pentru o completă realizare de sine. Autorul lui „Faust" a dispus, prin urmare, de „întregul timp" avînd posibilitatea ca să încerce în fel și chip, să parcurgă etape, să-și facă despre sine cele mai diferite idei și să se elibereze de ele, într-un cuvînt, să cunoască toată spirala capricioasă a devenirii. A avut, vasăzică, norocul să exploreze toate posibilitățile ființei prin răspunsurile prompte la apelurile vieții. Angajat în acest spectacol ființial, el s-a găsit, s-a pierdut și s-a regăsit într-un elan fără seamăn al reconstituirii : a reușit să fie în mod alternativ același și altul, observînd în propriul eu un ritm specific de modificare și creștere. Concluzia finală a poetului francez e că nu există un muritor care să fi avut într-un mod atît de fericit cunoștința unirii voluptăților care „creează" înaintea voluptăților care „depășesc" și „consumă". Faust se zbate mereu între concretul cotidian și sfera supraexistențială, și pactul cu Mefisto e expresia pregnantă a polarizării eului său. Cele două racorduri esențiale ale ființei sînt oarecum în-acenate, nota de teatralitate dominînd. Nimic spectacular, însă, în dinamica eului eminescian care trece dureros printre antinomii, prin perioadele demonizate, prin încercări. Bineînțeles, umbra altuia apare personificată, reprezentată, simbolizată în viziunile eminesciene : ea poate prinde chiar contururile lui Satan, „geniu al disperării" (în „Andrei Mureșanu"), poate fi înviată din insulele sfinte ale mării de Regele Somn, care vede unite împreună „noroc și disperare", sau se poate configura ca simbol global : cununa de paie uscate a Regelui Lear. Oricum, spre deosebire de umbra goetheană, umbra eminesciană nu este exteriorizată în proporții teatrale, ea răvășește în adîncuri ființa, care își asumă antinomiile la modul grav și le trăiește pe cont propriu, explorînd resorturile interioare : „O, satan, geniu al disperării ! / Acum pricep eu gîndu-ți, căci zvîrcolirea mării / Trăiește acum în mine". Eminescu nu-și reprezintă teatral scindările lăuntrice, ci ni le înfățișează în trăirile organice generate de ele (în trăiri cu caracter de replică) rămînînd același printr-o eliberare instantanee și decisă de altul. Gîndirea scindată eminesciană este înfățișată cu elemente figurative simple și sugestive, mai frecvente fiind printre ele lumina și întunericul : le atestam în mitul genezei și în acela — asociat — al creației (îndeosebi în proiectul și fragmentele „Dodecameronului dramatic") în poemele dedublării „Sarmis" și „Gemenii", unde polarizarea intensă a părților ființei sfîrșește repede prin obținerea unității pierdute a ei („Mijește orizontul cu raze depărtate. / Iar marea-n mii de valuri a ei singurătate / Sore zarea-i luminoasă pornește să-și unească / Eterna-i neodihnă cu liniștea cerească"), în conștiința lui Andrei Mureșanu, îndurerată din cauză că „rău și urî dacă nu sînt, nu este istorie", în galeria întinsă a antitezelor din „Scrisori", în care apare și lumina bogată a eului excepțional, bătrînul dascăl în „Scrisoarea I", geniul în „Scrisoarea II", „Scrisoarea IV" și „Scrisoarea V", în zona finală a liniștitei uniri cu totul cosmic. Arcul voltaic al dinamicii eului eminescian se întinde firesc de la dialogul poetului cu întunericul la dialogul (întreținut din perspectiva superiorității etice) cu contingentul din „Luceafărul" de la „Rugăciunea unui dac" la „Dorința unui dac", de la drama romantico-istorică și poemele socio- și cosmogonice (trecînd prin tablourile dramatice ale eului faustizat, prin satire și scenele lirice ale monoteatrului iubirii) la sonetele, „Oda (în metru antic)" și poemul-alegoric al Marelui ciclu de la 1883.

Mihai Cimpoi

„Românii în istoria universală"

La scurtă vreme după apariția primului volum (sfîrșitul anului 1986), iată că valorosul colectiv de cercetare istorică ieșean, cu participarea unor colegi din alte centre universitare, reușește să editeze un al doilea volum *), de dimensiuni impresionante al ambițioasei colecții consacrată relevării coordonatelor majore, rolului și locului românilor în cadrul istoriei umanității, în special a continentului european, în fond o excelentă poartă spre mai buna cunoaștere a popoarelor. Căci ea se adresează nu numai specialiștilor din țară, dar și străinătății, în aceeași măsură, o dovadă în acest sens fiind chiar prezența unor cunoscuți cercetători din Statele Unite în paginile acestui volum.

Se poate aprecia, cu certitudine, că noua realizare confirmă importanța deosebită a opțiunii tematice — în cadrul planului Academiei de Științe Sociale și Politice — și demonstrează, încă o dată, seriozitatea și temeinicia eforturilor întreprinse cu pasiune, acribie și nu în ultimul rînd cu un înalt spirit patriotic, în serviciul adevărurilor fundamentale ale istoriei poporului român. Demersul științific este dublat permanent de noutatea, fie ea uneori numai parțială, a materialelor puse în dezbatere, de metodologia abordării unor aspecte și evenimente istorice, uneori impresionînd chiar ineditul subiectului ales. Toate acestea arată și strădania coordonatorilor de a lumina momente principale din evoluția istorică a românilor cu interconditionările specifice epocilor respective, dar și unele „episoade" așa-zis secundare, dar fără de care imaginea întregului nu mai poate fi receptată la dimensiunea reală.

Prima parte cuprinde 10 secțiuni, fiecare însumînd un număr variabil de studii și articole de mărimi diferite. Astfel, secțiunea I — INFORMAȚII DESPRE ROMÂNI ÎN MILENIUL I, include contribuția lui Nelu Zugravu, AUTOHTONI LA DUNĂREA DE JOS ÎN ZORII EVULUI MEDIU (p. 1—10) ; cea de-a doua, IMAGINEA CELUILALT (Istoria românilor în scrieri și documente străine, românii și viziunea lor asupra istoriei universale) numără 10 materiale, dintre care subliniem, în mod deosebit, LUMEA LA ÎNCEPUT LE VEAC ÎN VIZIUNEA LUI I. G. Duca (I), p. 47—83, relevînd activitatea zîaristică a liderului liberal, din anii 1899—1913, cu precădere la „Universul" și „Viața Românească", al regretatului Eugen Bantea despre MISIUNEA BERTHELOT ȘI UNGHIURILE EI DE VEDERE ASUPRA RELAȚIILOR FRANCO-ROMÂNE (în anii primului război mondial), p. 149—163, THE AMERICAN VIEW ON ROMANIA'S EVOLUTION DURING WORLD WAR, II, p. 181—196. Tot aici, Katherine Verdery (S.U.A.) semnează studiul THE RISE OF THE DISCOURSE ABOUT ROMANIAN IDENTIFY : EARLY 1900's TO WORLD WAR II, p. 89—176, de fapt, așa cum ea însăși arată, o parte din cartea pe care o pregătește asupra „identității națiunii române". Alături de aceștia găsim colaborările prețioase ale lui P. Barbu, V. Ciocîltan, D. Ciurea, Gr. Ploeșteanu, I. Agrigoroaiei, Lenuța și Gh. Iacob. A treia secțiune include materiale din acestea, detașîndu-se studiile ROMÂNII ȘI CONCERTUL EUROPEAN, 1815—1878 (p. 249—278) de Gh. Chivetti, RELAȚII ROMÂNO-JAPONEZE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (1919—1939) de N. Descălu (p. 303—331) și O INIȚIATIVĂ ROMÂNEASCĂ : INCHEIEREA UNUI TRATAT DE SECURITATE COLECTIVĂ ÎNTRE STATELE SUD-EST EUROPENE (1959) de Elisabeta Petreanu (p. 353—384), relief-ind un moment important în procesul cristalizării și punerii în aplicare a concepției României socialiste privind interdependența dintre pacea și securitatea regională și cea mondială. Un interes aparte prezintă și studiul inedit al lui Al. Boldur, pus la dispoziție de fiica distinsului istoric, despre RELAȚIILE LUI TUDOR VLADIMIRESCU CU ETERIA, în care apreciază actele de legămînt ale conducătorului revoluției române cu Eteria drept o „plăsmuire grosolană" cu scop politic, evidențiind obiectivele diferite ale celor două mișcări naționale. Semnează tot aici E. Denise, A. A. Rusu, G. Bădărău, Gh. Platon, V. F. Dobrinescu.

A patra secțiune, DIN ISTORIA CULTURII ROMÂNE ȘI UNIVERSALE, are un singur studiu semnat de V. Neumann referitor la REFORMA RELIGIOASĂ ȘI CRIZA DE CONȘTIINȚĂ : DE LA THEOFIL CORYDALEU LA DIMITRIE CANTEMIR (p. 385—404). Secțiunea cu 5 materiale, din care atrage atenția cel al Elenei Scipiur, FORMAREA INTELECTUALILOR ÎN SUD-ESTUL EUROPEAN ÎN SECOLUL AL XIX-LEA. MODELUL ROMÂNESC (p. 427—454), include și contribuțiile lui D. Ciurea, V. M. Rusu, și Gh. Clivetti, I. Scurtu și C. Bușe. Secțiunea a VI-a cuprinde 4 studii privind AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL semnate de S. Karetchi, L. Eșanu, ROMÂNII ȘI CAUZA POLONIEI ÎN 1939, (p. 487—534), V. F. Dobrinescu, ACTIVITATEA EMIGRAȚIEI ROMÂNE ÎN LUMEA ANGLO-SAXONĂ (1940—1943), p. 535—548, Tr. Udrea, ROMÂNIA ȘI CEHOSLOVACIA 1934—1944 (p. 549—568) și D. Rusu, REZISTENȚA DIN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL REZISTENȚEI ANTIFASCISTE EUROPENE (p. 569—594). Secțiunea a VII-a, ROMÂNIA ÎN FAȚA MARILOR CONGRESE DE PACE ȘI ORGANISME INTERNAȚIONALE — oferă 4 studii ale lui I. Ciupercă, DINCOLO DE „FAȚADA IMPUNĂTOARE" a CONFERINȚEI DE PACE DE LA PARIS (p. 607—620), M. Iacobescu, ROMÂNIA ȘI SOCIETATEA NAȚIUNILOR (p. 621—652), M. Musat și I. Ardeleanu, RECUNOASTEREA INTERNAȚIONALĂ A MARII UNIRI DIN 1918 (p. 595—606), și Fr. Kellogg (S.U.A.) NICOLAE TITULESCU AND TRANSILVANIA (p. 653—660). Al optulea segment — RAPORTURI POLITICE ȘI ALIANȚE DINASTICE MEDIEVALE — include două contribuții ale lui Ștefan S. Gorovei și una a lui Ștefan Andreescu, relative la sec. XIV—XVI.

În penultima secțiune, ISTORIE ȘI ISTORIOGRAFIE, întîlnim semnătura lui M. Gubegeu, Alex. Andronic, Lucian Mătasă despre Gh. Brătianu la congresele internaționale de istorie (p. 711—742), I. Agrigoroaiei și I. Pătroiu, Cristian V. Cristian și Al. Zub cu două materiale, dintre care semnalăm pe cel intitulat INTEGRARE EUROPEANĂ ȘI SOLIDARITATE „BALCANICĂ" (p. 763—772).

În final, M. Timofte oferă mărturii interesante despre modul în care a fost creată capodopera enesciană „Oedip" după însemnările prețioase de arhivă ale Mariei Cantacuzino.

Partea a II-a a volumului valorifică cercetările asidue din arhive și biblioteci, dînd prioritate epocii celui de-al doilea război mondial, publicînd un important număr de izvoare străine, efort datorat lui I. Pătroiu, V. F. Dobrinescu, S. Pârvu, Stela Cheptea, I. Saizu. Tot aici, Ștefan Lemny prezintă ISTORIA ROMÂNILOR ÎN PUBLICAȚII ȘI MANUSCRISE EUROPENE DIN SEC. AL XVIII-LEA (p. 1—46).

Un rezumat în engleză al tematicii volumului, un sumar al primului volum, ca și un binevenit indice general completează această reușită editorială, pe care o așteptăm îmbogățită cu alte contribuții de același înalt nivel.

Dumitru Preda

*) „Românii în istoria universală", vol. II, 1 + 2, Universitatea din Iași, 1987 ; XII + 818 pg. ; VIII + 290 pg.

REVISTA STRĂINĂ

● **SCRIITORUL BARRY HANNAH S-A NĂSCUT ÎN ANUL 1941** la Clinton, Mississippi. Face parte din rîndul celor mai originale apariții din literatura americană contemporană. În contextul literaturii sudiste, critica literară îl situează alături de Mark Twain, William Faulkner și Flannery O'Connor.

Liniile principale ale scrisului său se manifestă prin neconvenționalismul limbii, printr-o tematică variată care se regăsește de obicei în lucrări satirice cu subiecte adesea șocante.

A debutat în anul 1970 cu romanul „Regele Gelsemino", pentru care a primit Premiul „William Faulkner". După cel de al doilea roman — „Paznicul de noapte" — a urmat volumul de povestiri „Corăbii aeriene", apărut în anul 1978 și reeditat de atunci de mai multe ori, ultima dată la începutul anului 1988. Povestirea „Midnight, and I'm Not Famous Yet" (E miezul nopții și eu încă nu sînt celebru), inclusă în acest volum, a devenit celebră în Statele Unite. Ea înfățișează crimpeie din odiseea tinerilor americani trimiși să lupte în Vietnam, unii dintre ei sperînd că, prin aceasta, vor ajunge celebri, cu fotografii publicate pe coperțile marilor reviste americane „Time" și „Newsweek". În cele din urmă ei ajung să fie obsedați de o boală pe care presa internațională o denumește „sindromul războiului pierdut".

● **CATEGORIC, LITERATURA COLUMBIANĂ NU MAI ESTE CUNOSCUTĂ ASTĂZI DOAR PRIN CREAȚIA LUI G. G. MARQUEZ.** Pe laureatul Premiului Nobel pentru literatură îl secondează o serie de scriitori din generația mijlocie, cunoscuți deja în țările de limbă spaniolă, dar și în alte țări în care lucrările lor au fost traduse. Între aceștia se remarcă Roberto Burgos Cantor, născut în anul 1948 în orașul-port Cartagena.

El își culege subiectele din lumea oamenilor simpli din cartierele locuite de proletari, cu puținele bucurii și multele lor griji, din dramele personale ale celor nevoiți să-și vindă la preturi derizorii inteligența și forța de muncă. Cele mai cunoscute dintre prozele sale sînt cele intitulate „O zi ca atîtea altele" și „Fraze de iubire".

Prima abordează cazul unui boxer de culoare care, pe parcursul pauzelor dintre reprizele unui meci de box desfășurat la Tokyo își retrăiește, pe ring, viața de la copilăria mizeră la clipele prezente. El înțelege că, deși se află la sfîrșitul carierei, aceasta nu i-a adus succesele materiale și nici bucuriile la care se aștepta. Numai glasurile de încurajare ale compatrioților săi, solidaritatea acestora fac ca amărăciunea și durerea să-i fie mai ușoare, să-și păstreze speranța într-un succes viitor. Interesant de urmărit în această remarcabilă povestire este dialogul surd, la distanță, între relatările agenților de presă despre întîlnirile din ring ale boxerului negru și monologul interior al boxerului-povestitor, în cadrul căruia autorul dă frîu liber lirismului împletit cu limba dură a oamenilor din rîndul cărora acesta s-a ridicat.

Un alt nume care reține atenția este cel al lui Fanny Buitrag, născută în 1946. În povestirea „Renunță la meseria asta, mamă", protagonista se revoltă împotriva convențiilor sociale, hotărîndu-se să ducă o existență independentă, cu pretul însă al despărțirii de propria fiică, adeptă a altor idei.

● **POETUL AMERICAN ROBINSON JEFFERS S-A STINS DIN VIAȚĂ ÎN ANUL 1962,** lăsînd în urma sa un număr impresionant de poezii nepublicate. Cu timpul, acestea au fost publicate în diferite reviste sau în volumele : „Un Christ alpin" (1974), „Nevestele vîntului din Sud" (1974), „Secera dublă" (1977), toate îngrijite de William Everson și „Ce medii ciudate" (1981) sub redacția lui Robert Scott.

Unul dintre poemele sale cele mai reprezentative, „Home" (Casa), nu a fost — în mod ciudat și de neexplicat — publicat în nici unul din volumele amintite. El a văzut lumina tiparului în ultimul număr pe anul 1987 al revistei bilunare „American Poetry Review". „Casa" este o creație amplă, scrisă într-o perioadă foarte importantă pentru evoluția poetului. Potrivit lui Tim Hunt, editorul ei, poezia a apărut în vara anului 1926, în perioada în care Jeffers definitiva volumul „Femeile de la Capul Sur", una dintre cărțile cele mai îndelung cizelate de poet. Este o carte care, în afara prozei care îi împrumută titlul, urma să mai conțină și șase creații lirice între care și poemul „Casa". Editorul a scos însă din volum acest poem fără a-l consulta pe autor. Interesant este și faptul că poemul nu a apărut nici în următoarele volume. Se pare că destinul lui a fost marcat pe nedrept de răceala cu care critica literară a primit volumul „Femeile de la Capul Sur", în al cărui cuprins inițial figura și „Casa", acuzîndu-l pe autor de violență. Practic, poemul este creația prin care Jeffers devine conștient de pericolul pe care îl reprezintă pregătirile pentru război, dînd expresie temerilor legate de destinul civilizației.

În volum, poemul „Casa" a apărut în culegerea în două volume „Robinson Jeffers : Poezii alese, 1920—1928", îngrijită de Melba Berry Bennet, critic literar, prieten de familie și principalul biograf al poetului.

● **ESTE CUNOSCUT FAPTUL CĂ „PE ARIPILE VÎNTULUI", CELEBRUL ROMAN AL MARGARETHEI MITCHELL,** va avea o continuare. Dar cine este autorul care cutează să-și asume responsabilitatea... reînvierii eroilor celui mai citit dintre toate romanele acestui secol ?

Se numește Alexandra Ripley, este „sudistă" și face parte dintre puținii autori americani de romane istorice care respectă adevărul istoric, înainte de a scrie primul său roman „Charleston", apărut în anul 1981 și ajuns acum la ediția a unsprezecea, ea a studiat asiduu literatură și documente din epocă în bibliotecile din Sudul Statelor Unite. Și continuarea la „Charleston" a devenit un bestseller. Se pare că același destin urma să-l aibă și romanul „Moștenire le New Orleans" la care a lucrat pînă în momentul cînd agentul literar Robert Gottlieb a ales-o să scrie continuarea celebrului roman al Margarethei Mitchell.

Alexandra Ripley s-a născut la Charleston în Carolina de Sud, așezare care a păstrat mult din atmosfera Atlantei lui Scarlet O'Hara și Rhett Butler. Copii fiind, Alexandra își cîștiga existența îndeletnicindu-se cu vînzarea ilustratelor înfățișînd mormîntul lui Rhett Butler. După terminarea studiilor universitare s-a căsătorit cu agentul comercial Leonard Ripley de care s-a despărțit însă repede. Împreună cu cele două fetițe rezultate din această căsnicie, Alexandra s-a mutat din nou la Charleston, unde trăiește într-o fermă din secolul al XVIII-lea. A lucrat la o editură unde scria povestiri polițiste și reportaje. „N-am rupt inima tîrgului cu ele — mărturisește ea — dar acestea mi-au dat încredere în forțele proprii."

A citit de șase ori „Pe aripile vîntului" făcînd adnotări și observații, extrăgînd pasaje întregi și expresii sudiste din secolul trecut pe care Margareth Mitchell le-a cules cu răbdare și dragoste.

Romanul despre (post)destinul lui Scarlet O'Hara și Rhett Butler, la care Alexandra Ripley lucrează în prezent, va vedea lumina tiparului în cursul anului viitor.

UN POET — O LUME

Leons Briedis

● Leons Briedis (n. 1939) este poet de seamă în Letonia sovietică și un subtil cunoscător al limbii române. Concomitent cu frumoasa sa operă, Leons Briedis a tradus în limba natală numeroase opere din literatura română clasică și contemporană. Inteligent, ironic și erudit, poetul leton tinde să descopere în versurile sale generalul în simptomatic, cînd expresiei o prețiozitate modernă.

Lacul zburător *)

Alăturea de păsări și de nori.
Zburam și eu ca lacurile vechi
Și muntele mă îmbia la tihnă,
Cu brazii care mă urmau perechi.

Și-n fiecare noapte picau la adăpat,
Mulțimile de stele căzătoare
Și-n fiecare zi venea ca să se mire.
Pe lucia-mi oglindă cirlionțatul soare.

Zăcea cuvîntul înlăuntrul meu
Și mă durea ca o deschisă rană,
Ce-a fost pricinuită pe cînd nu m-am născut
Și care veșnic doare și veșnic e dojana.

Cu picioele, călătorind cu vîntul.
Tăcînd întru cătare visam o rugă mare,
Tot pregătindu-mă ca să aleg cuvîntul
Și să-l rostesc pentru cuvîntătoare.

*) Pe vremuri, ziceau letonii bătrîni, lacurile zburau pe cer și cădeau pe pămînt doar atunci, cînd li se ghicea numele.

Joc

Eu văd doar umbra ta din loc în loc
Și amîndoi ne tot pitim prin casă,
Ursitelor de noi nu le prea pasă,
Iar noi ne prindem în același joc
Și clipelor frumoase ținem numărătoare,
Cu cele triste iar tristețea doare.
Apoi ne pierdem iar prin trebile mărunte
Și facem între vremuri punte,
Gustînd din mierea cea amară
Ce zace înăuntru. Și fuge timpul iar,
Fără-de habar
Și cugetul din nou mă înfioară,
Căci te voi regăsi comoară,
Așa cum te-am găsit mereu,
Ascunsă înăuntrul meu.

***

Prin lume s-o împart cu florile de tei,
Lumina lunii scoasă din ochiul de fîntînă
Mi-e frică și socot că n-ar strica,
Cuvinte și nespuse în suflet să rămînă.

Să nu zmintim din negură eresul,
Torentul de lumină să mingiie ca șoapta,
Căci tot ce-i mai aproape de țel cu înțelesul,
Se poate omori fulgerător cu fapta.

Al treilea vis

Tu îmi apari în vis mereu,
Numai că visul nu-i al meu
Și în pădure dintr-un pom,
O bufă rîde ca un om.
Nu pot s-o dau încet de-a dura
Și să-i astup pe dată gura.
Cînd vin în visul tău străin,
Mă bate luna cu senin.
Cu stele vii, chinuitoare...
Și mă trezesc și visul doare.

***

Așa încet, pe nesimțite
Noi anilor simțim povara
Și gîndurile potolite,
Și amintiri nerăscolite,
Cum crește pe stîncă lichenii vara
Ne tot învăluie cu seara.

Din cînd în cînd cîte-o scînteie
Sau cîte-o notă mai vivace,
În cumpănă se pun să steie,
Că sînt bărbat, că ești femeie
Și somnul viață ni se face...
Dar cade stingerea rapace...

Prezentare și traducere de Stelian Gruia

SPORT

CORESPONDENȚĂ

Tudor Argintaru (Constanța). Mă anunță că a petrecut un revelion de neuitat într-unul din cele mai frumoase restaurante din Mamaia și apoi mă întreabă dacă e adevărat că Rapidul a urcat, ca să se întremeze în vederea reluării campionatului, la o stînă părăsită din munții cei mai înalți ai României. Cînd te bate-n coaste Marea Neagră în cea mai veselă noapte a innoirilor, și iei condeiul în mînă, totul e posibil. Da, Rapidul s-a urcat între brazii ursiți să ajungă catarge, deci să împodobească luminile Constanței, și urmează, după cîte mi s-a spus, o cură de jintiță. La întoarcere, n-am nici o îndoială, mulți dintre jucători vor fi oaia cu cinci picioare, capra neagră cu opt rînduri de coarne, mari specialiști în a asculta vîntul și în bolile broaștelor țestoase.

Mitu Agentu (secret ? fiscal ? agricol ?) din Timișoara vrea să știe de ce sînt ademeniți de echipele mari jucătorii cei mai talentați ai Universității Craiova. Păi e simplu : fiindcă pe cei de la Rapid nu-i cumpără nimeni. De unde și cîntecul la modă azi în Giulești :
Și-am pus păcat pe păcat,
Nimeni nu m-a cumpărat.

Pe urmă, cred eu, la București soarele răsare mai împurpurat decît pe malul Jiului, fetele, la fel de frumoase ca-n Oltenia, dar mai multe, peștele mai plin de icre, antrenorii naționalei prezenți la toate meciurile, Gara, punct terminus, ninge toată iarna, cu fluturi de lămîiță. Și la urma urmelor problema smulgerii penelor de egretă de pe aripile Universității Craiova se face cu acordul scris al conducătorilor echipei. Acolo trebuie căutate explicațiile.

Alexandru Tiberiu (Cluj-Napoca) se bucură foarte mult că la cîrma șepcilor se află un om care știe ce vrea. Îl știu și eu, se numește Cornel Dinu, acum se află cu echipa la Sovata și le va dovedi multora că nu-i un simplu pumnal ornamental.

Ion Teodorescu Armașu (Brăila) se declară plin de cucuie și împotriva tuturor componenților echipei F.C. Progresul Brăila. „Ce-i cu ăștia, domnule, că le-ai fost cîndva președinte de onoare, iar nu vor să intre în prima divizie !? Umblă călări pe cea mai grasă situație, de vreo cîteva sezoane, dar cînd s-apropie malul, se dau la fund, albi la față și sleiți de zici că nici n-au auzit de minge." Dacă niei în vara care vine nu-i vedem, Ioane, în balta unde se bălăcesc crapii de aur, îți propun să vinzi gălățenilor sirena de vapor cu care saluți întrarea lor în stadion.

Un bun prieten al meu, și el tot brăilean, și plin altcîndva de dorința necontrolată de a trăi întîmplări fericite, m-a anunțat că și-a azvîrlit trimbița în fluviu, îmbrăcînd tristețea adîncă a celor lipsiți de vicii și dedați tăcerilor amănunțite. Își dă aere, acum, cît e iarnă. Dar în martie, chiar de l-o cădea un drob de sare pe picior, o să-l văd iarăși în tribunele stadionului de lîngă Monument. Ehe, vă cunosc eu bine (că doar ne ținem de mînă !?) pe ăștia care azvîrliți seminte de mac în paharul de vin pe care-l întindeți lui Dumnezeu ca să uite jurămintele încălcate. În septembrie, cînd Rapidul încasa prima bătaie pe teren propriu, am zis : s-ajung să mănînc numai buze de găină, oase de meduză, coate de scrumbie și genunchi de barză dacă mai calc prin Giulești. Și ce-am realizat ? La prima victorie a vișinilor am încins un chef atît de neaoș românesc încît am ajuns să vorbesc cu familia prin tălmaci. Asta-i cu noi, avem mînia scurtă. Salutări.

Fănuș Neagu

● **NUVELA DE AMPLĂ RESPIRAȚIE „CERCURI" A SCRIITORULUI EGON ADERHOLD DIN R.D. GERMANĂ,** recent apărut la Greifenverlag din Rudolstadt, înfățișează o viață care se deschide în fața cititorului asemeni cercurilor unui copac (de unde și titlul). Nuvela lui Egon Aderhold este o recapitulare sensibilă a unei vieți trăite, dar și o scrutare a viitorului la anii cînd cercurile (fiecare însemnînd un deceniu) nu mai pot fi numărate pe degetele unei singure mîini.

„Cercuri" este mărturisirea tristă și întristătoare a eroului — Martin pe nume — bărbat la șaizeci de ani, după două căsnicii eșuate, fără copii, însingurat. Evoluția personajelor principale, tatăl și fiul nelegitim, dar și a celorlalte personaje, permite lui Aderhold să abordeze sub aspect etic problematica complexă a contradicțiilor dintre generații.

Într-o altă ordine de idei autorul abordează și o altă temă, din ce în ce mai prezentă în literatură, dar și în cinematografie (exemplu filmul „Dreptul de a muri", cu Raquel Welch în rolul titular) anume : cine și cînd poate (dacă poate !) hotărî asupra duratei vieții cuiva. Fără sentimentalisme, fără regrete și reminiscențe retardate, Egon Aderhold își ia elementele dintr-o realitate pe care o cunoaște foarte bine, pe care o diferențiază cu exactitate.

„Cercuri" este o carte al cărei autor vorbește cu curaj despre lucruri și procese nu totdeauna plăcute, despre tinerețe, despre îmbătrînire, despre prefacerile în și prin dragoste, despre problematica complexă a vîrstnicilor, care alcătuiesc astăzi o lume...

Luceafărul
Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Fruntelată
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zamfescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96
Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC CASA SCÎNTEII